

Tu'j Juan

Juan tb'i jun t-xnaq'tzb'in Jesús, a k'u'jlinxixtaq tu'n (13:23; 19:26; 21:7, 20, 24). Kub' ttz'ib'in u'l' lo, a tkyajin Tb'anil Tqanil, a miyxi ch'intl'jo tze'nqeku oxel. Ate Juan ntzaj q'ma'nte qa kub' ttz'ib'in u'l' lo noq tu'n t-xi qninin qa a Jesúsjo a Crist, a Tk'wal Dios. Qu'n qa ma txi qninin ikyjo, ktenb'il qchwinqil, a nlay b'aj (20:31).

Nimxix nyoli'n u'l' lo ti'l'jo tb'inchb'in ex tyol Jesús, a mi nchi jyet kyojjo txqantl Tb'anil Tqanil, aye' Tu'j Matey, Marks ex Lucas. Ex ayetzin t-xnaq'tzb'il Jesús nya noqx jun techil ex junjun xnaq'tzb'il tze'nku kyojjo txqantl Tb'anil Tqanil, qala' yolinku Jesús kyuk'axjal, a Nicodem (cap. 3), ex a qya aj Samaria (cap. 4), ex a qya aj ky'a'jil (cap. 8), ex kyuk'a txqantl.

Ex ikyxjo, nimxix nyolin Juan tojjo tu'j ti'j taq'inb'in qAjaw kyxol t-xjalil toj Judey; ex ntzaj tq'o'n nim yol tze'n tu'n tjapin b'aj tq'l'jil Jesús toj Jerusalén, a na'mxtaq tkyim, ex tu'n t'jatz anq'in kyxol kyimnin. Tze'nku jun tumil nimxix tojjo Tu'j Juan, a tulil ex taq'b'in Xewb'aj Xjan, a tzaj tziyin Jesús tu'ntaq ttzaj tchq'o'n.

Ila'ku maj toj Tu'j Juan, ntq'ma'n Jesúsjo yol: Ayin weji'y, tze'nku lu'n: Ayin weji'y Wab'j, a q'olte chwinqil; Ayin weji'y Tzaj te tkyaqil xjal twutz tx'otx'; Ayin weji'y Tjpel Ch'laj kye rit; Ayin weji'y Tb'anil Kyik'lel, ex txqantl.

Atzin Tu'j Juan ntzaj tyek'in ankyexixjo Jesús, qu'n toj tnejil capítulo nyek'in qa aku Jesúsjo Tyol Dios, a at te jun majx, a s-ok te xjal, ex ma najan kyxolxjal tzalu'n twutz tx'otx'.

A Tyol qMan ma tz'ok te xjal

1 ¹Te tnejil, te' na'mxtaq tkub' b'inchit tkyaqil, noql attaqjo Tk'wal Dios, ax tb'i, a Yol. Atzi'n Yol lo junx ate tuk'a Dios, ex ax Diosjo. ²Atzin Yol lo at junx tuk'a Dios te tnejil. ³Noq tu'n te' Yol b'ante tu'n Dios tkyaqil. ⁴Noqit nya Yol b'inchin te' tkyaqil, nti'tla te at. ⁴Tu'n te' Yol at tkyaqil chwinqil, ex atzi'n chwinqil n-el spiky'e te jun yek'b'il ti'j Dios toj kynab'l'xjal.

⁵Ex tzunx nqoptz'ajxjo spiky'in toj kyanminxjal, a o noj tu'n qxopin tu'n il, me atzin qxopin nlay yupixjo spiky'in tu'n.

⁶At jun ichin tzaj chq'o'n tu'n Dios, atzin tb'i Juan. ⁷Atzi'n ichin ul q'mal tqanil Jesús, ex nkub' tyolin kywutzxjal qa ax Jesúsjo a spiky'in, ex qa il ti'j tu'n kyxi lipe ti'j. ⁸Nya ate Juan spiky'in, noq ul chiky'b'il te' tqanil. ⁹Ataqz'i'n spiky'in lo a twutzxix, a ch'ix tkub'

tyek'in tib' tzalu'n twutz tx'otx', q'ol te' tspiky'imil Dios kye kykyaqil xjal. ¹⁰Ataqz'i'n Yol atx te' ojtxe, qu'n a kub' b'inchin te' tkyaqil twutz tx'otx'. Me mix ele kyniky'xjal te. ¹¹Atzin tAjaw tkyaqiljo twutz tx'otx', qu'n a B'inchilte. Me atzaj te' tul, mix kub'e nimin kyu'n t-xjalil, aye aj Judiy. ¹²Me ayetzinl kye', a i xi niminte, b'e'x ok tq'o'nku kyoklin te tk'wal Dios. ¹³Qu'n b'e'x i itz'je juntl majl tu'n Dios, ex nya kyu'n xjal mo noq tu'n t-xim jun ichin.

¹⁴Atzi'n Yol ok te xjal, ⁶najan qxol, ex awoqoxixa o lonte nim t-xilin toklin; a toklin akuxixjo Tk'wal qMan Dios, nimxix t-xtalb'il ex twutzxtaqjo Tyol.

¹⁵Kub' tyolin Juan, a Jawsil A', ti'j Jesús kywutz xjal, ex iky tq'ma' kyjalu'n: Ayetz'i'n, a tzuntaq chi b'i'n wi'ja, tej tb'aj nq'ma'n kye'y: Aj lipchetz wi'ja, nimx te' toklin nwutza, qu'n noql at te', tej na'mtaq wul itz'ji'y, nchiji'y kye'y. ¹⁶Qu'n tu'n qkyaqilx ma qo k'monte

^a 1:3 Gen. 1:1-31; Col. 1:15-17. ^b 1:6 Mt. 3:1; Mr. 1:4; Lc. 3:1-3. ^c 1:14 1Jn. 1:2.

nimx tky'iw'b'il qAjaw, noq tu'n nim t-xtalb'il qil'. ¹⁷Atzi'n ojtxe tkawb'il Dios, a ul q'o'n te Moisés, a nlay b'ant tu'n tjapin qu'n. Me atzin ja'lin, ma tzaj tq'o'n Jesucrist Tqanil twutzxix til' jun najsb'il qil ex til' jni' t-xtalb'il qMan. ¹⁸Mix a'lx o tli jun maj twutz Dios, me ma tzaj tchq'o'n Tk'wal, tu'n tyek'in te qe, tze'n t-xilin tten, qu'n ax Diosjo.

Tej tyolin Juan til' Jesucrist
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹Ayetaqzti'n xjal Judiy ite' toj tnam Jerusalén, i tzaj kychq'o'n junjun pale ex junjun aj Leví, xjelilte ankyetaqjo Juan.

²⁰I xitzin ttzaq'win; nti'x kub' tewin, ex twutzxix xi tq'ma'n: Nyaqin weji'y a Crist, a at toklin tu'n Dios.

²¹Nxiku kyqanin juntl majl te: ¿Tze'ntzin ttentz? ¿Me qa atejiy Elías?^d I xi ttzaq'win Juan. Nyaqin weji'y. ¿Me qa atejiy Tsan Dios, a attaq tulil?^e Ex xi tq'ma'n'l Juan: Mína.

²²Xitzin kyqaniltz te: ¿Me ankye tetza? Q'mantza qe'y, tu'ntzin t-xi qi'n tqanil kye' a saj chq'o'n qe'y. ¿Ankye tetza toj twutza?

²³I xitzin ttzaq'win Juan: Ayin weji'y tq'ajq'o'jil wib'aj, a kyij ttz'ib'in Isaías, a yolil Tyol Dios ojtxe, tej tq'ma:

Ex b'ijte tq'ajq'o'jil twi' jun a'la kujxix wen tojjo tzqij tx'otx', ja' nti'ye kynajb'ilxjal toj, a chi' kyjalu'n:

Kyb'inchim kyte'n twutz qAjaw, qu'n ch'ix tul tzalu'n twutz tx'otx'.^f

²⁴Ex ayetzi'n i xi chq'o'n kyu'n Parisey tu'n kyo'lin tuk'a Juan xi kyqanin te:

²⁵Qa nya tejy Crist mo Elías mo jun yolil Tyol Dios, ¿Ankye saj q'onte tokli'n tu'n kykux tq'o'n'xjal toj a', te jawsb'il a'?

²⁶I xi ttzaq'win Juan: Ma chi ku'xxjal toj a' wu'n, te jawsb'il a', me at juntl kyxola, a mi ojtzqi'n kyu'n, ²⁷a lipchetz wi'ja, a nimxix toklin. Nti' wokli'n nixpe tu'n woka te taq'nil.

²⁸Tkyaqiljo ikyjo; b'aj tojjo tx'otx' Betania, a at tlajaxi' Nim A' Jordán,

ja' nchi kuxe tq'o'n Juan xjal toj a' te jawsb'il a'.

A Jesús tal Tal Trit Dios

²⁹Toj junxil q'ij, xi tka'yin Juan Jesús kyjataq ttzaj laq'e tk'atz, ex xi tq'ma'n Juan kyexjal: Kyka'yinxá. Kyja tzaj laq'e' tal Tal Trit Dios, a k-elil q'inte kyilxjal toj tkyaqil twutz tx'otx', tze'nqeku tal tal rit, a kub' kyb'yo'n'xjal, atxix ojtxe te chojb'il kyil. ³⁰Qu'n atzin o txi nq'ma'nji'y kye'y, qa at juntl, a iltaq til' tu'n tul, ex qa attaql te' nim toklin nwutza, qu'n noql at te', tej na'mtaq wul itz'ji'y, nchiji'y kye'y. ³¹Ex nya wojtzqi'n'l we' twutz, me nchi kux nq'o'n xjal toj a' te jawsb'il a', tu'ntzin tel kyniky' aj Israel te, tze'nku tzalu'n: ³²Qu'n nli'y Xewb'aj Xjan, tej tku'tz toj kya'j tze'nku jun palom, ex kub' we' tib'aj Jesús. ³³Na'mx tel nniky'a te ankye te Crist, me akux Dios, a tzaj chq'o'n we, tu'n kyku'xxjal toj a', te jawsb'il a', o tzaj tq'ma'n wey nej: Qa ma tlijy Xewb'aj Xjan tu'n tku'tz, ex tu'n tkub' ten tib'aj jun xjal, axixsinte xjaljo at toklin tu'n tkux q'o'nte Xewb'aj Xjan toj kyanminxjal te jun majx. ³⁴Ma nli'y, ex ayinkuxixa xin lonte qa a Jesúsjo Tk'wal Dios.

Tej kytzaj ttxko'n Jesús tnejil t-xnaq'tzb'in

³⁵Toj junxil q'ij, attaq Juan kyuk'a kab'e t-xnaq'tzb'in. ³⁶Tej t-xi kyka'yin nb'et Jesús, xi tq'ma'n Juan kye: Kyka'yinxá atzin ichin chi', atzin tal Tal Trit Diosjo. ³⁷Tej kyb'inte t-xnaq'tzb'in Juan yol ikyjo, b'e'x i xi lipe til' Jesús. ³⁸Ajtz meltz'aj Jesús ka'yil til'xi, xi tka'yin lipcheqe til', ex xi tqanin kye: ¿T'it'zin nkyjyo'nch?

Jun paqx xi kytzaq'win: Ay Xnaq'tzil. ¿Ja'tzin ta' te tja?

³⁹Xi tq'ma'n Jesús kye: Ku kytzaja loltech.

Ex b'e'x i xi lipe ka'yilte ja' najle Jesús. Ex tej kykanin, b'e'x i kyij ten tuk'a

^d1:21 Mal. 4:5. ^e1:21 Deu. 18:15, 18. ^f1:23 Is. 40:3.

tzmaxi tex q'ij, qu'n otaq qoqix kye; qu'n otaq tz'ok kyaje or te qale.

⁴⁰Kyxoljo kab'e ichin anetzi'n, a Andrésjo jun, a titz'in Simun. ⁴¹Jun paqx, xi' Andrés jyolte Simun. Tetz'i'n tknet tu'n, xi tq'ma'n te: Ma jyet Crist qu'n, a sk'o'nxix tu'n Dios. ⁴²B'e'xsin xi k'le'n Simun tu'n Andrés tk'atz Jesús. Tetz'i'n tok ka'yin te' tu'n Jesús, xi tq'ma'n te: Simun, ay tk'wal Jonás. Me atzin ja'llin k-okil nq'o'n juntl tb'iy, a Cefas, a ntq'ma', ab'lj toj qyol, mo Pegr.

Tej kytzaj ttxko'n Jesús Lip ex Natanael

⁴³Toj junxil q'ij, kub' t-ximin Jesús tu'n t-xi' toj tx'otx' te Galiley. Antza oke tk'ulb'in Lip, ex xi tq'ma'n te: Lipeka wi'jach.

⁴⁴Antza najle te Lip toj Betsaida, axjo ttanim Andrés tuk'a Pegr. ⁴⁵Ex xi' te Lip jyol Natanael. Tej tel jyet tu'n, xi tq'ma'n te: O jyet qe' Crist qu'n, aj tze'nku kyij ttz'ib'in Moisés exqetzi'n jni' yolil Tyol Dios toj Tu'jil Tyol: Jesús aj Nazaret tb'i, a tk'wal Jse.

⁴⁶B'e'x xi tq'ma'n Natanael te Lip: ¿Ma akupela tz'etz jun nmaq xjal tojjo much' tnam Nazaret?

Ex xi ttzaq'win Lip: Ku tzaja wuk'iy; k-elil tniky'a te.

⁴⁷Tej t-xi tka'yin Jesús ch'ixtaq tpon Natanael tk'atz, ex ok tq'ma'n ti'lj: Lu jun xjal lo, jun aj Israel tuk'a tkyaqil tanmin, mina njawje tk'u'lj.

⁴⁸Tej tb'inte Natanael ikyjo, xi tq'anin te Jesús kyjalu'n: ¿Tze'ntzin tten el tniky'a wi'ja?

Xi tq'ma'n Jesús te: Qu'n ma nli'y tokxtaqa t-xe tq'an iw, tej na'mtaq tok k'ulb'in tu'n Lip.

⁴⁹Xitzin ttzaq'win Natanael te Jesús: Ay Xnaq'tzil, Tk'wal Dios te, ex Nmaq Kawil kye aj Israel.⁸

⁵⁰Xi ttzaq'win Jesús: ¿Ma man txi tnimi'n noq tu'n t-xi nq'ma'n tey, qa o tz'iwliw wu'n t-xe tq'an iw? Me tzalu'n ok tla'b'ila txqantl ti', a nimixixtl tze'nku lo.

⁵¹Me twutzxix kxel nq'ma'n tey: Tkyaqil t-xilin kya'lj ktzajil nyek'in te'y, nyakuj aye t-angel Dios nchi jax ex nchi ku'tz nk'atza, ayi'n Tk'wal Ichin, noq tu'n tkujisit nyola.^h

Tej tkub' ttx'ixpin Jesús a', tu'n tok te vin

2 ¹Tb'ajlinxi' oxo q'ij, b'aj jun mejeb'lin toj tnam Caná, toj ttx'otx' Galiley, ex antza ta'yetaqjo tnana Jesús. ²Ex ikyx te Jesúsjo kyuk'a t-xnaq'tzb'in i tzaj ttxko'n toj mejeb'lin. ³Ex tej tel b'ajjo vin, xitzin tq'ma'n tnana Jesús te: Ma tz'el b'aj tej vinch.

⁴Me xi ttzaq'win Jesús: Ay qya, ¿Ti' qaj ti'ljjo lo? Qu'n na'mx tpo'n amb'il tu'n t-xi xkye waq'i'n.

⁵Me b'e'x xi tq'ma'n tnana kye' nchi sipintaq: Kyb'inchinkuy tkyaqil a tze'nkuxjo ktzajil tq'ma'n kye'y.ⁱ

⁶Ex attaq qaq ma tij xöq' tkub'il a', ab'lj julsinqe, ex nchi ajb'in te kytx'ajb'il xjal Judiy, tze'nkuxtaqjo ojtxe tumil kyu'n. Teyile junjun nkux b'aj junjun winqin xöq' a' toj. ⁷B'e'x xi tq'ma'n Jesús kye' nchi sipintaq: Kynojsinqekuxji'y xöq' tuk'a a'. Ex i b'aj noj kyu'n wen. ⁸Ex xi tq'ma'n'l kye: Kyplu'nktz ch'in, ex kyinxax te tnejil nuk'il. Ex kub' kyb'inchin ikyjo. ⁹Ex atzin te' tnejil nuk'il kub' niky'b'in te' a', a otaq tz'ok te vin, nti' b'i'n tu'n ja' otaq tzaje, me ayetzin kye sipil b'intaq' kye kyu'n, qu'n o kyli kye' ja' otaq chi meltz'aje kye' q'a'yil.

Ex atzin tnejil nuk'il te mejeb'lin, tzaj ttxko'n chmillb'aj, a tzmataq njaw meje, ¹⁰ex xi tq'ma'n te: Kykyaqil xjal nxi kysipin nej a tb'anilx vin; ex ajtzin kyb'aj k'wa'n txokenj toj jun mejeb'lin, nxi kysipin vin, a nya wiyil, tu'ntzin mi kyna'ye ttxutxjil. Me atzin te, ma kub' tk'u'n tejiy vin tb'anilix, tu'n tokin tzmax tzalu'n.

¹¹Atzin lo tnejil techil tipin Jesúsjo b'ant toj najb'il Caná toj ttx'otx' Galiley, ex tu'njo lo xi tyek'ine' nim toklin kye' t-xnaq'tzb'in. Ex tu'n ikyjo, b'e'x xi kynimin qa Tk'wal Dios.

⁸ 1:49 Mt. 16:15-16. ^h 1:51 Gen. 28:12. ⁱ 2:5 Gen. 41:55.

¹²Tb'ajlinxitz'i'n ikyjo, b'e'x xi' Jesús tojjo tnam Capernaum, tuk'a tnana, kyuk'a titz'in ex t-xnaq'tzb'in./ Antza i tene jun jte'b'in q'ij.

Tej kyex tlajo'n Jesús jni' k'ayil toj tnejil ja te na'b'l Dios

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³Tej ch'ixtaq tk'ul kani'n nintz q'ij te Wa'l Pan kye Judiy,^k jax Jesús tojjo tnam Jerusalén. ¹⁴Ex okx tojjo tnejil ja te na'b'l Dios, ja' ate junjun sb'ul nchi b'aj k'ayin alu'mj te chojb'il kyilxjal, tze'nku waxk, rit ex palom. Ex ikyxjo, ok tka'yin aye xjal nya wen q'uqeqe tx'ebx'il pwaq. ¹⁵Tej tok tka'yi'n tkyaqiljo ikyjo; kub' tb'inchin jun asyal te poq'chb'il, ex i b'ajetz tlajo'n xjal ite' toj tja Dios, tuk'a jni' kyk'a'xjil, kywakix ex kyrit. Ex ja ttolpin kymexjo tx'ebx'il pwaq, ex b'aj kub' chitjjo pwaq twutz tx'otx'. ¹⁶Ex xi tq'ma'n kye' nchi b'aj k'ayin palom: Kyimetza kykyaqiljo lo tzma pe'n. ¿Ma mitzin nchi tx'ixwe'y tu'n ma tz'ok kyq'o'n tja nMa'n te jun k'ayb'il?

¹⁷B'e'xsin tzaj kyna'ntz t-xnaq'tzb'in, aj tz'ib'in toj Tu'jil Tyol Dios:

Ay, Dios, Nimxix nchin xky'aqi'n ti'l Tjaych.^l

¹⁸B'e'xsin xi kyq'ma'n Judiy te: ¿Ti'tzin jun yek'b'il k'wel tq'o'n qwutza, qa at tokli'n tu'n tkub' tb'inchinji'y lo?

¹⁹I xi ttzaq'win: Kyuyuch'inkutzinji'y tnejil ja te na'b'l Dios lo, ex toj oxo q'ij otaq japin b'antl wu'n.^m

²⁰Xi kyq'ma'n Judiy te: Taj qaq toj ox k'alⁿ ab'q'e tu'n tjapin b'ajjo ja lo. ¿Ma akutzin japinte tu'n, toj oxo q'ij?

²¹Mix ele kyniky' ti'l t-xilin tyol, qu'n mi nyolin ti'l jun ja twutz tx'otx'; qala' ti'ljo t-xmilil. ²²Me yaxji, tej tjaw anq'in Jesús juntl majl kyxol kyimnin, ul julk'aj toj qk'u'ja, a awo'y t-xnaq'tzb'in, ti'ljo yol lo, a otaq tzaj tq'ma'n qe'y. Ex tu'n ikyjo, xi qnimi'n a Tu'jil Tyol Dios ex tkyaqil tyol Jesús.

Ojtzqi'n tu'n Jesús tze'n tten junjun xjal

²³Kyojjo q'ij te Wa'l Pan lo, kub' tb'inchin Jesús nim techil tipin, ex

nimxjal i nimin ti'l. ²⁴Me mix oke qe tk'u'l kyilj, qu'n el tniky' ti'l kynab'l kykyaqilx. ²⁵Nya il ti'l tu'n t-xi tq'ma'n jun a'la te, tze'n tten jun xjal, qu'n ojtzqi'n tu'n, tze'n t-xilin kyxim toj kyanmin.

Tej tyolin Jesús tuk'a Nicodem

3 ¹At jun ichin, Nicodem tb'i, jun Parisey nejinel kyxol aj Judiy. ²Kanin Nicodem tk'atz Jesús toj qniky'in, ex xi tq'ma'n te: Xnaq'tzil, b'inqe qu'n qa a Dios saj chq'o'nti'y te xnaq'tzil qe'y; qu'n mix a'l jun xjal aku tzaj yek'inte tipin tuk'a nim techil tze'nku nb'ant tu'n, qa nya qMan tuk'a.

³Xi ttzaq'win Jesús: Twutzxix kxel nq'ma'n te'y: Ankye te' mi tz'itz'je juntl majl,^o nlayx tz'el tniky' ti'ljo Tkawb'il Dios.

⁴B'e'x xi tqaninku Nicodem te: ¿Tze'ntzin tten ikyjo; jun xjal ma tijin tu'n titz'je juntl majl? ¿Ma akutzin tz'okx toj tk'u'lj ttxu, tu'ntzintla titz'je tkab' majin?

⁵Xi ttzaq'win Jesús te: Twutzxix kxel nq'ma'n tey, qa nlayx tz'okx jun xjal toj Tkawb'il Dios, qa mina s-itz'je te twutz tx'otx' ex tu'n Xewb'aj Xjan. ⁶Ankye te' ma tz'itz'je kyu'n manb'aj, at tchwinqil te twutz tx'otx'. Ex ankye te ma tz'itz'je tkab' majin tu'n Xewb'aj Xjan, at chwinqil te jun majx. ⁷Mi jaw ka'min tk'u'ja ti'ljo ma txi nq'ma'n tey: Tkyaqilx tetz il ti'l tu'n tjaw itz'je tkab' majin. ⁸Qu'n ikyxjo tze'nku te kyq'iq' njamin wen, me mina nqlo'n ja' ntzaje ex tze'n txi', ex ikyqetzin kye' aye nchi itz'je tu'n Xewb'aj Xjan.

⁹Xi tqanin juntl majl te Jesús: ¿Tze'ntzin ttxoliljo ikyjo?

¹⁰Xi ttzaq'win Jesús: Ay Nicodem, jun tnejil xnaq'tzila kyxol aj Israel, exsin ¿Mi n-el tniky'a ti'ljo lo?

¹¹Twutzxix kxel nq'ma'n tey, anqejiy nqyolin, a b'i'n qu'n. Ex anqejiy nkub' qchiky'b'in a o qli'y. Me ayetzin kye mi nxi kyniminji'y a nxi

/2:12 Mt. 4:13. ^k2:13 Ex. 12:1-27; Deu. 16:1-8. ^l2:17 Sal. 69:9. ^m2:19 Mt. 26:61; 27:40; Mr. 14:58; 15:29. ⁿ2:20 Qaq toj ox k'al, 46 n-ele. ^o3:3 1Pe. 1:3, 23.

qq'ma'n. ¹²Ex qa mina xi tniminjiy a xb'aj nq'ma'n tey ti'jjo kyq'iq' te twutz tx'otx', ¿Tze'ntzin ttentz tu'n t-xi tniminji'y, a kxel nq'ma'n ti'jjo te toj kya'j? ¹³Qu'n mix a'l jun tetz o jax toj kya'j q'il tqanil; qala' o'kqinx we, a ayi'n Tk'wal Ichin, ñin ku'tz tzalu'n twutz tx'otx', qu'n toj kya'j intinetaqa ojtze. ¹⁴Qu'n ikytzi'n tze'nku te Moisés jax tyob'in toj tzqij tx'otx' jun twutzb'iyil kan ti'j jun tze, te jun q'anb'il kyexjal;^p ikytzin weji'y, a ayi'n Tk'wal Ichin, kchin jawil yob'i'n twutz jun cruz,^q ¹⁵tu'ntzin tkyaqiljo kchi nimil wi'ja mi chi naj; qala' ktenb'il kychwinqil te jun majx.

**Tq'aq'b'il tk'u'j qMan kyi'j
tkyaqilxjal twutz tx'otx'**

¹⁶Qu'n nimxix tq'aq'b'il tk'u'j Dios kyi'jxjal tzalu'n twutz tx'otx', ma chin tzaj tchq'o'n, a ayi'n Tk'wal junch'in, tu'ntzin kykyaqiljo a kchi nimil wi'ja nlay chi naj, qala' ktenb'il kychwinqil te jun majx. ¹⁷Qu'n atzin t-xim Diosjo lo, nya tu'n nkawi'n kujxix wen kyib'ajxjal; qala' tu'n kyklet tkyaqilxjal wu'n. ¹⁸Qu'n ankye te' knimil wi'ja, nlay naj te'. Me ankye te' tky'e' tu'n tnimin, at tkawb'il Dios tib'aj, a kujxix wen, noq tu'n ma chin el ti'jli'n, ex tu'n mi xi lipe wi'ja, a ayi'n Tk'wal Dios, a o'kxjo junch'in. ¹⁹Axixsin t-xilin tkyaqiljo lo: Ma chin kanin tzalu'n twutz tx'otx' te jun spiky'in kyexjal. Me ayetzin xjal kyky'e' ti'jjo spiky'in; qala' tok tilil kyu'n tu'n kykyij toj qxopin, qu'n nya wenjo kyb'inchb'in. ²⁰Qu'n tkyaqilxjo nchi b'inchin nya wen, n-el kyi'jlin spiky'in, ex kyky'e' tu'n kytzaj laq'e tk'atz, tu'ntzin mi tz'ele tniky'tzajiljo kyb'inchb'in nya wen.^r ²¹Me ayetzin kye nchi b'et tojjo Yol twutzxix, nchi tzaj laq'e tk'atz spiky'in, tu'ntzin tel tniky'tzajil qa a Dios at kyuk'a toj tkyaqil.

**Tej tyolin Juan, a Jawsil
A', juntl majl ti'j Jesús**

²²Tb'ajlinxitzin yolin ikyjo, b'e'x xi' Jesús quk'iy, a awo'y t-xnaq'tzb'in, toj tx'otx' Judey. Kub' ten quk'iy antza, ex i ku'xxjal tu'n toj a' te jawsb'il a'. ²³Ex ikyx te Juan n-aq'nin toj junxil tx'otx', Enón tb'i, nqayin tk'atzjo tnam Salim. Nchi kux tq'o'n te' xjal toj a' te jawsb'il a', qu'n nim a' attaq antza. ²⁴O b'ajjo ikyjo, a te' na'mx tk'u'x Juan toj tze.^s

²⁵Jawtzin anq'in jun yol kyxol t-xnaq'tzb'in Juan, a Jawsil A', kyuk'a junjun kyxol aj Judiy, kyi'jjo a nb'ant kyu'n ojtze, tu'n kyel wen twutz Dios. ²⁶I ul t-xnaq'tzb'in Juan tuk'a, ex xi kyq'ma'n te: iXnaq'tzil, ka'yinx! A xjal at tuk'iy jlajxi Nim A' Jordán, aj tq'may qe'y qa wen; nimxjal nchi ku'x tq'o'n toj a' te jawsb'il a', ex tkyaqilxjal ma che'x lipe ti'j. Ajo lo nya wen toj qwutza.

²⁷Me i tzaj ttzaq'win Juan: Mix a'l junte at toklin tu'n'x tib'x; qala' o'kx Dios ntzaj q'on te' toklin. ²⁸Qu'n ayeku kye' i b'inte, tej t-xi nq'ma'n kye'y, qa nyaqin weji'y a Crist; qala' noq jun taq'nil ul nej twutz. ²⁹Te we'y, ikyxjo lo tze'nku jun mojl tuk'a chmilb'aj toj jun mejeb'lin: Tkyaqil xjal ma chi ok tze'nku jun xu'jb'aj. Nchin tzalaja, aj t-xi lipexjal ti'j Jesús, tze'nkujo mojl ntzalaj aj t-xi lipe xu'jb'aj ti'j tchmil. Tu'npetzi'n, tzunx nchin tzalaja tu'n nxi nb'i'n tqanil, qa tkyaqilxjal ma txi lipe ti'j Jesús. ³⁰Qu'n te we'y, tb'anilx tu'n tch'iy toklin Jesús, exla qa kyja tkub' b'aj we woklin.

A Jesús tzaj toj kya'j

³¹A Jesús tzaj toj kya'j, ex at toklin tib'aj tkyaqil; ayintzin we' te twutz tx'otx', ex o'kx nchin yoli'n ti'jjo te twutz tx'otx'. Qala' atzin te' a ntzaj toj kya'j at te toklin tib'aj tkyaqil. ³²Qu'n ate Jesús tzaj ti'n tqanil ti'jjo tkyaqil a o tli ex o tb'i toj kya'j, me mix a'l'x jun nxi niminte. ³³Me qa at jun xi tnimin, a ntkujsin qa twutzxixjo Tyol Dios. ³⁴Qu'n

^p 3:14 Num. 21:9. ^q 3:14 Is. 52:13; Jn. 8:28; 12:32-34. ^r 3:20 Job 24:13-17. ^s 3:24 Mt. 14:3; Mr. 6:17; Lc. 3:19-20. ^t 3:28 Jn. 1:20.

atzin a tzaj chq'o'n tu'n Dios o'kxtza nyoline Tyol qMan, qu'n ax Dios saj tq'o'n T-xew tib'aj te jun majx. ³⁵Nimxix nq'aq'in tk'u'lj qMan Dios ti'lj Tk'wal, ex o tzaj tq'o'n toklin tib'aj tkyaqil.⁴ ³⁶Ankye te kxel nimin te' Tk'wal Dios, at jun tchwinqil te jun majx; me atzi'n'l te, a tky'e' txi tnimin, nti' te' toklin ti'jjo chwinqil anetzi'n, qala' ktzajil tq'o'n Dios tkawb'il kujxix tib'aj, a nlay b'aj.

**Tej tyolin Jesús tuk'a
jun qya aj Samaria**

4 ¹Pon tqanil kyuk'a Parisey, qa nimxtaql te Jesús xjal lipchek ti'lj, ex nimxtaql xjal nchi ku'x toj a' tu'n, te jawsb'il a', tze'nku te Juan. ²Me nya aku te Jesús ku'x q'o'n kyexjal toj a', qala' awo ke', a t-xnaq'tzb'in. ³Tej tb'inte Jesús tqanil ikyjo, b'e'x etz toj ttx'otx' Judey, ex b'e'x xi' majl Galiley. ⁴Me ilx ti'lj nej tu'n tiky' toj ttx'otx' Samaria. ⁵Pon kanin Jesús toj tnam Sicar toj ttx'otx' Samaria,^v nqayin tk'atzjo tx'otx', a o kyij tq'o'n qtzan Jacob ojtxe te Jse, a tk'wal. ⁶Antza ta'yetaq jun xoch, a toktaq tb'i: T-xoch Jacob. Ex tzajnin Jesús toj tb'e, otaq sikyte. Kub' qe ajlal ttzi xoch; b'alaqa otaq tz'ok kab'laj.

⁷⁻⁸Nti'qotaqa awo'y t-xnaq'tzb'in antza, qu'n otaq qo'xa toj tnam laq'ol ch'in qwa'y. Ex ultzin jun qya aj Samaria q'a'yil toj xoch, ex xi tq'ma'n Jesús te: Q'ontza ch'in nk'wa'y che'we.

⁹Me atzin te' qya xi tq'ma'n te: ¿Ti'tzin qu'n ntzaj tqanin tk'wa'y che'we we'y? Qu'n aj Judiy te, ex ayintzin we' jun qya aj Samaria (qu'n kyojjo q'ij anetzi'n nimxtaq q'oj at kyxol aj Judiy ex aj Samaria).^w

¹⁰Ex xi ttzaq'win Jesús: Noqit o tz'el tniky'a ti'jjo a tzaj tq'o'n Dios, ex noqit aku tz'el tniky'a wi'ja, a nxi nqani'n nk'wa'y che'we tey, atla te saj qanin te we'y, ex matla txi nq'o'n we' che'we itz' tey.

¹¹Xi ttzaq'win te' qya: Ay Tata, noqittzin at pulb'ilte tu'n, qu'n ma tij te

xoch t-xe. ¿Ja'tzin ktzajile che'we tu'n, a itz', tu'n tzaj tq'o'n we'y? ¹²¿Ankyenaj te? ¿Ma nimxixnajtzin te toklin tze'nku qtzan qxjalil Jacob, a xkyij q'on te' xoch lo, ja' xk'wa'ne kyuk'a jni' tk'wal majqexjo talin?

¹³Xi ttzaq'wi'n Jesús: Kykyaqiljo nchi b'aj k'wan ti'jjo che'we lo, ktzajil majl k'waj kyij. ¹⁴Me ankye te' kxel k'wan te' che'we kxel nq'o'n, nlaypen tzaj jun majl te' k'waj ti'lj. Qu'n atzi'n che'we kxel nq'o'n te, kpujlil toj tanmin, tze'nku' xlok' a', tu'n tten tchwinqil te jun majx.^x

¹⁵Tu'npetzi'n, xi tq'ma'ntljo qya te: Ay Tata, q'o'ntzinjiy che'we we'y, tu'ntzintla mina tzajitl k'waj wi'ja, ex tu'ntzintla mi chin tzajitla q'a'yil tzmax tzalu'n.

¹⁶Ex xi ttzaq'win Jesús te: Ku txi'y q'olb'il te' tchmila; ex ku kytzaja tzalu'n.

¹⁷Tzajzin ttzaq'win qya: Nti' we' nchmil.

Ex xi tq'ma'n Jesús te: Twutzx te ma tzaj tq'ma'n qa nti' tchmila. ¹⁸Qu'n jwe' tchmila o tziky', ex atzi'n mujle tuk'iy ja'lin nya tchmilku. Twutzx te ma tzaj tq'ma'n.

¹⁹Tej tb'inte qya ikyjo, xi tq'ma: Ay Tata, ma tz'el we nniky' te, qa atejij jun yolil Tyol Dios, tze'nku ojtxe. ²⁰Qa ikyjo, at jun nxjela te'y: Ayetzi'n qxe'chila aj Samaria i k'ulin te Dios twi' wutz lo; me ayetzin kye' aj Judiy nkyq'ma'n qa noq o'kx toj Jerusalén aku qo k'uline.

²¹Xitzin tq'ma'n Jesús te: Ay qya, noqit aku chinx tnimi'n, qu'n tzul kanin jun q'ij, ja' tu'n kyk'uliniy twutz qMan Dios, nya noq o'kx twi' wutz lo, ex nya noq toj Jerusalén; qala' toj tkyaqil twutz tx'otx'. ²²Ayetzin kye' aj Samaria, mi n-el kyniky'a te alqe nchi k'uliniy. Me metzin qe', a awo'y aj Judiy, ma tz'el qe qniky' te alqe nqo k'uliniy, qu'n antza tzajnin te' tkolb'il qMan noqx kyun aj Judiy. ²³Me ma pon kanin jun q'ij, ex atzin q'ijjo ja'lin, ex ayetzi'n a kxel kyq'o'n kyib' twutz qMan tuk'a tkyaqil kyanmin, ayexixsin kye kchi k'uliljo tuk'a tumil, exla qa noq ja'chaqku ite'ye,

^v 3:35 Mt. 11:27; Lc. 10:22. ^w 4:5 Gen. 33:19; Jos. 24:32. ^x 4:9 Esd. 4:1-5; Neh. 4:1-2. ^x 4:14 Jer. 2:13; 17:13; Jn. 7:37-39.

qu'n ikytzin te Diosjo taj. ²⁴Qu'n ate Dios nya q'ancha'l te', exla at toj tkyaqil tch'i'ysb'in. ¿Ma akutzin qo k'ul'in twutz noq tuk'a qtzi? Qala' tuk'a tkyaqil qanmin, ex tuk'a jun qnimb'il twutzxix.

²⁵Xitzin tq'ma'n qya te: B'i'n we' wu'n qa tzul Kolil, a Crist. Ex aj tul, okla ktzajil tchiky'b'in tkyaqil.

²⁶Xitzin tq'ma'n Jesús te: Ayin weji'y Crist, a nchin yoli'n tuk'i'y.

²⁷Tzmataq nyolin, tej qmeltz'aja. B'e'x o jaw ka'yajaja tu'n nyolin Jesús tuk'a jun qya. Me mix a'l jun qe' ten tipin tu'n t-xi qaninte te, ti' taj, mo tiqu'n nyolin tuk'a.

²⁸Ex jun paqx kyij ttzaqpi'n tej qya t'xoq', ex b'e'x xi rinin tzmax toj tnam q'malte kyexjal. ²⁹Tej tkanin, xi tq'ma'n kye: Ku kytzaja lolte jun xjal, a ma b'aj tq'ma'n tkyaqiljo nya wen o b'ant wu'n ojtxe. ¿Nyapela Cristjo, a at tulil?

³⁰Ex jun paqx i b'ajetzxjal toj tnam, ex i xi' ja' ta'ye Jesús.

³¹Tzmataq nchi b'aj ulxjal, awotzin qe' t-xnaq'tzb'in, o kub'sin qwutza te: Xnaq'tzil, ku tzaja wa'l jun twa'y nej, qo chiji'y.

³²Me ante Jesús tzaj tq'ma'n qe'y: At jun we' nwa, a mi ojtzi'n kyu'n.

³³Awotzin qe' o ok te'n qanilte qxolilixa: ¿Ma atpela jun a'la ma tzaj q'inte twa'?

³⁴Atzin te Jesús tzaj tq'ma'n qe'y: Axixsin weji'y nwa, noq tu'n tkub' nb'inchin' tajb'iljo a saj chq'o'n we'y, ex tu'n tjapin b'ajjo taq'in wu'n.

³⁵Xi qka'y'i'n kumnix kyja' tzaje laq'e txqan xjal tokx kyxb'alin sjanin wen, ex tzaj tq'ma'n Jesús qe'y: ¿Ma nyapela kyaje xjaw tu'n tjaw awal? Me kxel nq'ma'n kye'y: Kyka'yinx kumnix, qu'n ma kub' sjane' awal ja'lin tu'n tjaw chmet. ³⁶Mi nchin yolin we' ti'ljo awal te twutz tx'otx', qala' kyil'jo xjal tu'n kynimin, ex tu'n tten kychwinqil te jun majx. Ayetzin kye, a nchi aq'ni'n ti'ljo aq'untl lo, ktzajil kytzyu'n kye twi' kyk'u'j, junx kyuk'a a xi ex xiky'b'inte aq'untl. ³⁷Qu'n twutzxixjo

jun yol nkyq'ma'nxjal kyjalu'n: Junxilte nkux awante, ex junxilte njaw chmon te' twutz, me junx twi' kyk'u'j ktzajil kytzyu'n ti'lj.

³⁸Ma chex nchq'o'n kye tu'n kyxi'y chmol twutz awal kyxolxjal, a ja' mi xi aq'nini'y ti'lj, qu'n junxilte xkux awante Tyol Dios kye. Me tzunx nchi tzalaj kye' ti'ljo kyaq'nb'in, qu'n noqit nti' kjol ex awal, nti'tla kye' tu'n tja kychmo'n.

³⁹Nim aj Samaria i nimin ti'lj Jesús, noq tu'n tyoljo qya, tej t-xi tq'ma'n kye, qa o b'aj tq'ma'n Jesús tkyaqiljo nya wen o b'ant tu'n ojtxe. ⁴⁰Atzi'n tej kyul aj Samaria tk'atz Jesús, i ok ten kub'sil kywutz te, tu'n tkyij ten kyuk'a. Ex axsa kyije ten kab'e q'ij kyxol. ⁴¹Ex nimxjal i nimin, tej kyb'in te' Tyol.

⁴²Tu'npetzi'n, xi kyq'ma'n te qya: Atzin ja'lin mapen txi qniminx qe nya noq tu'n saj tq'ma'n qe'y; qala' awokuxix qe ma qo ok b'inte te, ex ma tz'el qniky'a te, qa twutzxix ate Cristjo, a Kolil te tkyaqilxjal twutz tx'otx'.

Tej tkub' tq'anin Jesús tk'wal jun taq'nil nmaq kawil

⁴³Tb'ajlinxi' kab'e q'ij, etz Jesús toj ttx'otx' Samaria, ex xi' toj ttx'otx' Galiley. ⁴⁴Me aku Jesús tzaj q'ma'nte qe'y, a awo'y t-xnaq'tzb'in, qa jun yolil Tyol Dios nlay tz'ok k'u'jlin kyu'n t-xjalil.^y

⁴⁵Me tej tponl Jesús toj Galiley, kub' kywutzli'n aye najleqe antza, qu'n otaq kyli tb'inchb'in tipin tzma Jerusalén toj nintz q'ij te Wa'l Pan, qu'n ajinquetaq ite' antza.^z

⁴⁶Ul meltz'aj jun majl Jesús toj tnam Caná, toj ttx'otx' Galiley, ja' o tx'ixpit a' te vin tu'n.^a Ex tk'atz Caná at juntl tnam, Capernaum tb'i. Antza ta'ye jun xjal nim toklin, te taq'nil nmaq kawil, ex at jun tk'wal iltaq ta' tu'n yab'il. ⁴⁷Atzin te tok tb'i'n te' aq'nil qa o tz'ajtz Jesús Judey, tu'n tpon kanin toj Galiley, b'e'x xi' lolte, ex kub'sin twutz te, tu'n t-xi' q'anil te' tk'wal tzma tja, qu'n ch'ixtaq tkyim.

^y 4:44 Mt. 13:57; Mr. 6:4; Lc. 4:24. ^z 4:45 Jn. 2:23. ^a 4:46 Jn. 2:1-11.

⁴⁸Atzin te Jesús xi tq'ma'n te: Nlayx txi kynimin kye, qa nti' jun techil wipi'n tu'n tb'ant.

⁴⁹Me atzin tej aq'nil jun paqx xi tq'ma'n te: Ay Tata, ku tzaja ja'linxix; ch'ix tkyim we' nk'wal.

⁵⁰Xitzin tq'ma'n Jesús te: Kux tz'aja tja'y. Lu te tk'wal itz'. Ma tzul Dios te.

Ex b'e'x xi tnimin tej ichin tyol Jesús, ex b'e'x aj.

⁵¹Ex ch'ixtaq tkanin tja, i etzjo taq'nil k'lulte, ex xi kyq'ma'n te: Lu tej tk'wala; ma tzul Dios te.

⁵²Atzin te' ichin xi tq'anin kye' taq'nil jni' or tchewx kyaq ti'j.

Ewe tiky'linxi kab'laj, chi chi'.

⁵³B'e'xsin pon kanin toj t'nabl'jo ttata' k'wal, qa ax orjo ttzaj tq'ma'n Jesús te, qa ma tzul Dios te tk'wal. Tu'n ikyjo, b'e'x xi tnimin tej ichin kyuk'a kykyaqil najleqe toj tja. ⁵⁴Atzin lo tkab' techil tipin b'ant tu'n Jesús, tej tajtz Judey, ex pon kanin Galiley.

Tej tq'anin Jesús jun kox

5 ¹Tb'ajlinxitzin ikyjo, tzmataq nchi iky'sin aj Judiy jun nintz q'ij toj Jerusalén, aj meltz'aj Jesús antza. ²Toj Jerusalén, at jun tkub'il a' ma tij, tkub' tk'atz jun ma tij tjpel ja, Tjpel Tja Rit tb'i. Ajo a' tok tb'i: Betzata toj kyyol aj Judiy. Attaq jwe' tqan ja anetzi'n. ³Antza kuñeqe txqan yab': Moñ, kox, ex junjun noq o tz'el kyim t-xmilil. Nchi ayo'n ti'j, tu'n tja yekj a' toj tkub'il. ⁴Qu'n chitzin qa attaq jun t-angel Dios nk'u'ltaq tzi tkub'il a' junjun maj, te yekilte. Noq aj t-xi yekjjo a', ankye te nxi t-xo'n tib' tnejil, b'e'x tzul Dios te a'lchaqx kye yab'iltz ti'j.^b

⁵At jun ichin tzi tkub'il a', o b'ant-xi wajxaqlajaj toj ka'wnaq^c ab'q'e tyab'tlin.

⁶Tej tiwle tu'n Jesús kuñle, ex el tniky' te qa ojtxe tkub'lin yab'te, xi tqanin te: ¿Tajtzin tu'n tq'anita?

⁷Tzajtzin ttzaq'wi'n yab': Ay Tata, mix a'l jun mojjil we', tu'n nku'xa toj tkub'il a', aj tjaw yekj. Ajtzin tjaw yekjjo a',

waja tu'n t-xi nxo'n wib'a toj, me junxil nxi t-xo'n tib' nej.

⁸Ante Jesús xi tq'ma'n te: Kux jaw we'ksa, q'inqeksiy tkuxila, ex kux b'eta.

⁹Texjo paq, ex ul Dios te ichin; jaw ti'n tkuxil, ex b'e'x ok ten b'etil.

Ataqtzi'n q'ij ikyjo, te ajlab'l.

¹⁰Tu'npetzi'n, xi kyq'ma'n Judiy te ichin otaq q'anit: Q'ij te ajlab'l te ja'lin. Nya wen te' toj kawb'il, tu'n tkub' qb'inchin jun ti',^d ex tu'n tjaw tiq'in tkuxila.

¹¹I xi ttzaq'wi'n ichin: Ajo xjal, a xkub' q'anin we'y, saj q'mante we'y, tu'n t-xi wiji'n nkuxila, ex tu'n nb'eta.

¹²Ayetzin kye' Judiy xi kyqanin te: ¿Ankye xq'mante te'y, tu'n t-xi tiqin tkuxila, ex tu'n tb'eta?

¹³Me ante ichin mi b'i'n tu'n ankye o kub' q'aninte, tu'n nimx txqan xjal at, ex otaq tziky' Jesús antza.

¹⁴Yajxi, el jyetjo ichin tu'n Jesús tojjo tnejil ja te na'b'l Dios, ex xi tq'ma'n te: Ka'yinktzi'n. Ma tzul Dios te'y. Mitzin b'inchintla il, tu'ntzin mi tzaje juntl ti' tj'a kujxix wen.

¹⁵Ex antza ele tniky' te, qa a Jesús otaq q'aninte, ex xi tq'ma'n tqanil kye aj Judiy. ¹⁶Tu'ntzin ikyjo, tzaj kyq'oj ti'j Jesús, ex kyajtaq tu'n tkub' kyb'yo'n, qu'n tu'n nchi kub' tq'anin xjal toj q'ij te ajlab'l.

¹⁷Tu'ntzi'n ikyjo, xi tq'ma'n Jesús kye: Te nMa'n kukx o tz'aq'nin te' tzmax tzalu'n, ex ikyx weji'y nchin aq'ni'n, exla qa q'ij te ajlab'l mo minaj.

¹⁸Tu'ntzin tpajjo ikyjo, nimx tzaj kyq'ojxjal ti'j, tu'n tkub' kyb'yo'n, nya noq tu'n tkub' tq'anin jun xjal toj q'ij te ajlab'l, qala' tu'n tyol, ok tq'on tib' te Dios, te' t-xi tq'ma'n qa aku Dios te ttata.

Tej tyolin Jesús ti'jjo toklin tu'n Dios

¹⁹Tu'npetzi'n, xi tq'ma'n Jesús kye: Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, qa ayi'n Tk'wal Dios, nlay b'ant tu'n nb'inchin jun ti' noq wu'nx wib'xa; qala' o'kx nkub' nb'inchinj'y a n-ok nka'yi'n te nMa'n. Qu'n tkyaqilxjo nb'ant tu'n

^b 5:4 Nya toj tkyaqil Tu'jil Tyol qMan ja' ta'ye v. 4. ^c 5:5 Wajxaqlajaj toj ka'wnaq, 38 n-ele. ^d 5:10 Neh. 13:19; Jer. 17:21.

nMa'n, ex ikyxjo nb'ant wu'n, ayi'n Tk'wal. ²⁰Nimxix nchin ok tk'u'ljli'n tu'n nMan Dios, qu'n ayin we' Tk'wal; ex ntzaj tyek'in we'y tkyaqiljo nb'ant tu'n. Ex okpe ktzajil tyek'in nimxixtl techil wipi'n, tze'nku xb'ant wu'n ti'jjo kox lo, noqx tu'n kyjaw ka'y'laja ti'j. ²¹Qu'n ikyjo tze'nku' te Dios, nchi jaw anq'in kyimnin tu'n, tu'n t-xi tq'o'n kychwinqil, exsin ikyx weji'y, a ayi'n Tk'wal Dios, aku txi nq'o'n chwinqil noq alqe wajily tu'n t-xi nq'o'n. ²²Ex nya te Dios tu'n tkawin toj q'ij te pa'b'in; qala' tzaj tq'o'n Dios wokli'n tu'n nkawi'n tib'aj tkyaqil. ²³Kub' tb'inchin Dios ikyjo, tu'ntzintla tjaw nimsi'n nb'i'y kyu'nxjal, ikyxjo tze'nkuxjo njaw nimsin tb'i qMan kyu'n. Qu'n ankye te mi xjaw nimsin te tb'i K'walb'aj, ex mina xja tnimsin tb'i qMan, a tzaj chq'o'n we'y.

²⁴Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y: Ankye te' nkub' tb'in nyola tuk'a tkyaqil tanmin, ex k'wel tnimin a saj chq'on we'y, atpen te' tchwinqil te jun majx. Ex nlay txi q'o'n toj najin, qu'n o tx'ixpit tanmin te kyime tu'n tok te chwinqil. ²⁵Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, ma pon kanin jun q'ij ex atzin q'ijjo ja'lin, tu'n kyb'inte a kyimninque toj kyanmin tq'ajq'o'jil nwi'y, ayi'n Tk'wal Dios. Ex ayetzi'n kchi k'wel niminte nyola, okpin kchi anq'il kye'. ²⁶Qu'n atzin qMan Dios, at te' tchwinqil tu'nx tib'x, ex aku ttxuyil chwinqil. Ex ikyxjo, o tzaj tq'o'n wokli'n, a ayi'n Tk'wal, tu'n tten nchwinqila wu'nx wib'xa. ²⁷Ex nya noq o'kx Tk'wal Diosq'i'n; qala' Tk'wal Ichin. Ex tu'n ikyjo, ma tzaj tq'o'n wokli'n tu'n nkawi'n tib'aj tkyaqil.

²⁸Mi chi jaw ka'y'laja ti'j tkyaqiljo lo, qu'n pon kanin jun q'ij nimxixtl tze'nku lo, aj kyb'inte tkyaqil kyimnin muqu'nqekux toj tx'otx', tq'ajq'o'jil nwi'y, ²⁹ex kchi jaw anq'intl. Aye' wen kyb'inchb'in, kchi jawil anq'in, tu'n tten kychwinqil te jun majx. Ex ayetzi'n nya wen kyb'inchb'in, ex kchi jawil anq'in kye, tu'n kyxi' toj najin te jun majx.^e

Tej tyolin Jesús kyijjo kujsb'ilte Tyol

³⁰Ex nlay b'ant jun we' ti' wu'n wu'nx wib'xa. Ex aj nkawi'n, mi chin kawin we' wu'nx wib'xa. Qu'n nky'e'y tu'n tkub' nb'inchin' tze'nkuxjo waja, qala' tze'nkuxjo taj qMan, a tzaj chq'o'n we'y. Tu'npetzi'n, aj nkawi'n, tz'aqlexix we' nkawb'il. ³¹Qu'n qa ma chin kujsi'n nyola wi'l'xa, nti'la tajb'in nyola tu'n tok te kujsil we'y. ³²Me at juntl nkujsinte tyol wi'l'a, a Juan Jawsil A'. Ex b'i'n we wu'n a ntq'ma'n wi'l'a twutzxix, ex at tajb'in te kujsil we'y. ³³Ex ayekuy i xta'l'j qanilte te Juan qa wenqe nyola; ex atzi'n tzaj ttazaq'win kye'y qa twutzxix te'.^f ³⁴⁻³⁵O yolin Juan b'a'n wi'l'a, qu'n ate Juan tze'nku jun tzaj, a nqoptz'aj tuk'a jun yol twutzxix wi'l'a kywutzxjal. Ex ma chi tzalaja jun jte'b'in q'ij ti'jjo tyol. Q'uqle kyk'u'l'a ti'jjo t-xnaq'tzb'il Juan, ex ntzaj nna'n kye'y, noq tu'n kykleta. Me mi q'uqle nk'u'l'a ti'jjo jun xjal, exla qa Juan, nyakuj qa il ti'j tu'n tkujsitjo nyola tu'n jun xjal. ³⁶Qu'n at jun we' kujsilwe nimxixtl toklin tze'nku te Juan, qu'n tkyaqiljo techil wipi'n a nb'ant wu'n, ikyxjo tze'nku tzaj toqxenin qMan we'y; atzi'n nkujsin te' qa a Dios saj chq'o'n we'y. ³⁷Ex ikyx te qMan Diosjo, a tzaj chq'on we'y, ntzaj tq'o'n kujsil we'y qa twutzxix nyola,^g me na'mx kyb'inti'y nipela jun maj tq'ajq'o'jil twi', ex na'm kylontiy tze'n iky ka'y'in. ³⁸Ex na'mx tkyijjo Tyol toj kyanmi'n, qu'n na'mx kynimi'n wi'l'a, a ayinkuy xin tzaj tchq'o'n Dios. ³⁹Qu'n cheb'ex nkux kyxpich'inji'y Tyol Dios, qu'n toj kywutza antza kkneta kychwinqila te jun majx, me mi n-el kyniky'a te, qa antza nyoline' Tyol Dios wi'l'a.^h ⁴⁰Qu'n ayetzin kye kyky'e'y tu'n kyxi lip'e'y wi'l'a, tu'n kyten kychwinqila te jun majx.

⁴¹Nlay kub' nwutzlinji'y nimsb'il we'y ntzaj kyu'nxjal, ⁴²qu'n ojtzqi'nqily wu'n, ex ojtzqi'n wu'n qa nya k'u'ljlin Dios kyu'n. ⁴³Ma chin tzaj chq'o'n we'

^e 5:29 Dan. 12:2. ^f 5:33 Jn. 1:19-27; 3:27-30. ^g 5:37 Mt. 3:17; Mr. 1:11; Lc. 3:22. ^h 5:39 Deu. 4:1; 8:1; 30:15-20.

tu'n nMa'n, me mi xin kub' kywutzli'n; qatzin ma pon kanin juntl kyxola tu'nx tib'x ex nya chq'o'n tu'n Dios, atzin kyeji'y nkub' kywutzlin. ⁴⁴¿Ma attzin tumil tu'n kykleta, qa noq kyaja tu'n kyela wen kywutzxjal, ex nya twutz qMan Dios, a junch'in?

⁴⁵Ma qe kyk'u'ja ti'jjo t-xnaq'tzb'il Moisés tu'n kykleta, qu'n toj kywutza qa ayi'n we' nchinx patin kye'y twutz Dios. Me mina, qu'n atzin kpatil kye' toj pa'b'in twutz Dios, aku Moisés, qu'n mi njapin b'ajjo t-xilin t-xnaq'tzb'il kyu'n. ⁴⁶Qu'n noqit ma txi kynimin kye' tkyaqiljo kub' ttz'ib'in Moisés, matla txi kynimin kye nyola, qu'n wi'jxa xyoline Moisés. ⁴⁷Me mi nxi kyniminji'y a xkyij ttz'ib'i'n Moisés. ¿Tze'ntzin ttentz tu'n t-xi kynimi'n a xi nq'ma'n?

Tej kyk'a'chit jwe' mil ichin tu'n tipin Jesús

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 ¹Tb'ajlinxitzin ikyjo; b'e'x iky'x Jesús tjlajxi Nijab' te Galiley, ex axjo Tiberias tb'i. ²Nimku xjal lipchex ti'j, qu'n o b'aj kyka'yi'n yek'b'il te' tipin o b'ant, tej kyb'aj q'anj yab' tu'n. ³Ex b'e'x jax twi' wutz, ex antza kub'e qe quk'iy, a awo'y t-xnaq'tzb'in. ⁴Ch'ixtaq tul kani'n nintz q'ij te Xjan Q'ij, a n-iky' kyu'n aj Judi, te na'b'lte kyelintz ojtze toj Egipto.

⁵Atzaj te' t-xi tka'yin Jesús, nimxtaqxjal o tz'ok lipe ti'j, xi tq'ma'n te Lip: ¿Ja'tzin ktzajile qlaq'on kywa txqan xjal lo?

⁶Xi tq'ma'n Jesús ikyjo, noq tu'n tniky'b'ajtz Lip ti' ktq'ma' ti'jjo lo, qu'n b'intaql te Jesús tu'n, ti' tu'n tkub' tb'inchin.

⁷Xitzin ttzaq'win Lip: ¿Ma attzin qpwaq tu'n t-xi loq'b'aj txqan wab'j, tu'n txi' tal kyinchaqjo kye'?

⁸Xitzin tq'ma'n'ljo junl t-xnaq'tzb'in, Andrés tb'i, a titz'in Simun Pegr: ⁹Lu jun q'a lo, q'in jwe' wab'j tu'n, junxte nmaq triy, ex q'i'n kab'e tal netz' kyix tu'n, me ¿Ma akutzin kanin kyxoljo txqan xjal lo?

¹⁰Tzaj ttzaq'win Jesús qe'y, a awo'y t-xnaq'tzb'in: Kyq'ma'nxa kye', tu'n

kyb'aj kub' qe kykyaqil, qu'n attaq tal k'ul antza. B'e'xsin i kub' qe' xjal, b'alaqa jun jwe' mil ichin.

¹¹I jaw ttzyu'n Jesúsjo wab'j, ex xi tq'o'n chjonte te Dios ti'j. Tb'ajlinxi na'n Dios, tzaj tq'o'n qe'y, ex xi qsi'pi'n kyxoljo a q'uqe'jgetaq. Ex ikyx kub' tb'inchin kyuk'a tal kyix; ex tzaj tq'o'n qe'y tu'n t-xi qsi'pi'n, noq jni' tu'n tb'aj kyu'n.

¹²Atzaj te' kyb'aj noj wen, tzaj tq'ma'n Jesús qe'y: Kychmo'nksji'y tb'uchil, a ma kyij, tu'ntzin nti'x ch'in tu'n tkub' naj.

¹³Atzaj te' tjaw b'aj qu'n, i noj kab'lajaj chi'l ti'jjo tb'uchil jwe' wab'j kyb'ajlin xi wa'n kykyaqil xjal.

¹⁴Tej tok kyka'yin tkyaqil xjal techil tipin Jesús, xi kyq'ma'n: Twutzxpentetz qa a ichin lo, a yolil Tyol Dios, a iltaq ti'j tu'n tul klolqe.

¹⁵Me liwey el tniky' Jesús ti'j kyximxjal, qa kyajtaq tu'n tok kyq'o'n te nmaq kawil kyib'aj te jun majx. Tu'ntzi'n ikyjo, b'e'x el tpa'n tib' Jesús kyil'j, ex b'e'x jax twi' wutz tjunalx.

Tej tb'et Jesús tib'aj a'

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶Atzaj te' qok yupj, b'e'x o ku'xa, a awo'y t-xnaq'tzb'in, ttzi nijab', ¹⁷ex antza o okxa qe'y toj jun bark, tu'n qpon kani'n jlajxi tзма toj tnam Capernaum. Ex otaq qo ok qxopexix wen, ex na'mtaq tmeltz'aj Jesús. ¹⁸B'e'x tzaj jun nim kyq'iq' xupil te a', tu'n tja pulj ti'j bark. ¹⁹Tzmataq jun ajlab' tuk'a niky'jin qxilin b'eta tib'aj nijab', tej t-xi qka'yi'n Jesús, nb'ettaq tib'aj a', tu'n tpon kanin tk'atz bark; ex b'e'x o jaw xob'a te, qu'n mix ele qniky'a ti'j.

²⁰Tzaj tq'ma'n Jesús qe'y: Mina chi jaw xob'a. Ayin weji'y.

²¹Ex b'e'x tzaj qk'mo'n Jesús tuk'a tzaljb'il tu'n tokx toj bark, ex jun paqx o po'n tjlajxi a', ja' iltaq ti'j tu'n qpon kani'n.

Tej kyjyo'nxjal ti'j Jesús

²²Toj junxil q'ij, a yetzin xjal otaq chi kyij tjlajxi nijab', tzaj kyna'n'l qa noq junch'in bark attaq qniky'in iqil kyexjal, a ja' o xiyiy, ex nyajin Jesús okx quk'iy.

²³Ex ax q'ijjo i kanin junjun bark, a tzajninqe toj tnam Tiberias, nchi pon kanin tzi tx'otx', nqayin ja' o qo b'aj wa'ni'y, tej t-xi tq'o'n Jesús chjonte kyil'j wab'j. ²⁴Tej tb'aj kyka'yin qa nti'taq Jesús, ex nti'qotaqla, b'e'x i okxkux kyoj bark tu'n kypon kanin jyolte toj tnam Capernaum.

Tej tyolin Jesús ti'jjo wab'j, a q'ol chwinqil

²⁵Tej kyjlajinxjo xjal, jyet Jesús ky'u'n, ex xi kyq'ma'n te: ¿Xnaq'tzil, jtojetzin tkanli'n tzalun'?

²⁶I xi ttzaq'win Jesús: Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, qa nchi jyo'n wi'ja noq tu'n noj kyk'u'ja wu'n, ex nya tu'n ma tz'el kyniky'a ti'jjo t-xilin techil wipi'n. ²⁷Tu'npetzi'n, mi tz'ok tilil ky'u'n ti'jjo wab'j te twutz tx'otx', a kb'ajil; qala' tz'okx tilil ky'u'n ti'jjo wab'j te kyanmi'n, a kolb'il te jun majx. Qu'n a Dios saj sma'n we'y, a ayi'n Tk'wal Ichin, tu'n nq'o'n chwinqil kye'y, tze'nku jun oyaj te jun majx. Qu'n noq tu'n techil wipi'n, nyek'ine qa ayi'n Tk'wal Dios.

²⁸Xi kyqanin xjal te: ¿Ti'tzin tu'n tkub' qb'inchin' tu'n ttzalaj Dios qil'ja, ex tu'n tzaj tq'o'njo oyaj anetzi'n?

²⁹Ex i xi ttzaq'win: Atzi'n taj Diosjo tu'n tkub' kyb'inchin', noq tu'n kynimi'n wi'ja, a ayi'n xin tzaj sma'n tu'n.

³⁰Xitzin kyq'ma'ntz te Jesús: Qa twutzxix qa ma tzaj sma'n tu'n Dios, ¿Ti'tzin jun techiltz ktzajil tyek'i'n qe'y, noq tu'n qlontiy, ex tu'n t-xi qnimintza? ¿Ti'tzin ch'in ma b'antz tu'n?

³¹Qalatzin kye qtzan qta'x ojtxe i wa'n ti'jjo wab'j, a maná, a xi' tq'o'n Moisés tojjo tzqij tx'otx',ⁱ ikyxtaqjo tze'nku' ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios: Xi tq'o'n kywa, aj ku'tz toj kya'j.^j

³²Xi ttzaq'win Jesús kye: Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, nya te Moisés saj q'o'nte wab'j te toj kya'j, qala' aku te nMa'n. Ikytzin weji'y, ma chin tzaj tchq'o'n we' te jun wab'j, a twutzxix te toj kya'j. ³³Qu'n atzi'n wab'j, a maná, xi

tq'o'n chwinqil kye xjal aj Judiy ojtxe, noq te jte'b'in q'ij; me ante' saj sma'n tu'n Dios, apente wab'jjo, a ayi'n, a ktzajil tq'o'n chwinqil te jun majx.

³⁴Xitzin kyqanintz te Jesús: Ay Tata, q'ontzjiy wab'j qe'y junjun q'ij, a xku'tz toj kya'j.

³⁵B'e'x xi tq'ma'n Jesús kye: Ayin weji'y a Wab'j, a q'olte chwinqil. Ankye te' ma tzaj lipey wi'ja nlayxpen tzaj te wa'yaj ti'j; ex ankye te' knimil wi'ja, ex nlayxpen tzaj te k'waj ti'j. ³⁶Me ma txi nq'ma'n kye'y, me mi nchinx kynimi'n, exla qa ma chin kyli'y. ³⁷Qu'n tkyaqiljo o tzaj tq'o'n qMan Dios we'y, ktzajil lipe wi'ja; ex ajo ktzajil lipe wi'ja, nlayx chi ex nlajo'n. ³⁸Qu'n nya ma chin tzaj we' toj kya'j, tu'n tkub' nb'inchin' noqx alkye waja; qala' o'kx tu'n tkub' nb'inchin' a tajjo Dios, a saj sma'n we'y. ³⁹Ex atzi'n taj nManji'y, a saj sma'n we'y, tu'n mi naje jun xjal, aye' ma chi tzaj tq'o'n we'y; qala' tu'n kyjaw anq'in wu'n, aj tjapin b'aj tq'ijil tzalun' twutz tx'otx'. ⁴⁰Qu'n atzin taj nManji'y, tu'n kykyaqilxjo ma chi tzaj lipe wi'ja, ayi'n Tk'wal Dios, ex nqe kyk'u'j wi'ja toj tkyaqil, atpen kye kychwinqil te jun majx, ex kchi jawil anq'in wu'n, aj tjapin b'aj tq'ijil tzalun' twutz tx'otx'.

⁴¹Junjun aj Judiy i ok ten yolb'il ti'j Jesús, tu'n otaq tq'ma qa aku wab'j ma ku'tz toj kya'j. ⁴²Exsin i ok tentz yolb'ilte kyxolile: ¿Nyapela a Jesúsjo lo, aj tk'wal Jse? Ex ojtzqi'n ttata qu'n, tuk'axjo tnana. ¿Tze'ntzin ttentz ntq'ma'n qa toj kya'j ma ku'tze?

⁴³B'e'xsin i xi ttzaq'wi'n Jesús: Kytzaqpinxa tu'n kyyolb'i'n. ⁴⁴Mix a'l jun aku tzaj lipe wi'ja, qa nya nMa'n saj q'mante. Ex qa ma qe kyk'u'j wi'ja, kchi jawil anq'in wu'n, aj tjapin b'aj tq'ijil tzalun' twutz tx'otx'. ⁴⁵Qu'n kyojjo u'j kyij kytz'ib'i'n yolil Tyol Dios ojtxe, ntq'ma'n kyjalun': Chi xel t-xnaq'tzin Dios kykyaqilch.^k

Tu'npetzi'n, kxel nq'ma'n kye'y qa kykyaqiljo ma tzaj xnaq'tzin tu'n Dios,

ⁱ6:31 Ex. 16:4, 15. ^j6:31 Sal. 78:24. ^k6:45 Is. 54:13.

ex qa ma kub' kyb'i'n tuk'a tkyaqil kyanamin, okpin kchi tzajil lipe kye' wi'ja. ⁴⁶Mix a'l jun o tli twutz qMan Dios, qala' o'kqinx, ayi'n, a xin tzaj tsma'n. ⁴⁷Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, ankye kxel nimin we'y, atpen te chwinqil te jun majx. ⁴⁸Ayin weji'y a wab'l, a q'ol te' chwinqil anetzi'n. ⁴⁹Ayetzin qtzan kyta'xa ojtze, i b'aj wa'n ti'ljo wab'l, a maná, a tzaj sma'n tu'n Dios toj tzqij tx'otx' te q'ol chwinqil te twutz tx'otx'; me kykyaqilx b'e'x i b'aj kyim. ⁵⁰Me metzin we', ayin weji'y, a wab'l xku'tz toj kya'j. Ankye qe kchi wa'l ti'l, nlayxpin chi kyim kye'. ⁵¹Ayin weji'y wab'l itz', a ku'tz toj kya'j te q'ol te kychwinqilxjal. Ankye te' kxel wa'nte, k-anq'il te' te jun majx. Atzin wab'l kxel nq'o'n, aku nchib'jila, a kxel nq'o'n te q'ol chwinqil tkyaqilxjal twutz tx'otx'.

⁵²Me junjun kyxol aj Judiy i ok ten yolb'ilte kyxolile: ¿Tze'ntzin tten tu'n t-xi tq'o'n xjal lo tchib'jil tu'n t-xi qwa'n?

⁵³Atzin te Jesús xi tq'ma'n kye:

Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, qa mi xi kywa'nji'y nchib'jila, a ayi'n Tk'wal Ichin, ex qa mi xi kyk'wa'nji'y nchky'ela, nti' t-xilin kychwinqila tzalu'n twutz tx'otx', ex nti' kyokli'n ti'ljo chwinqil te jun majx toj kya'j. ⁵⁴Ikytzi'n, alkye te kxel wa'n te' nchib'jila ex kxel k'wan te' nchky'ela, at te' tb'anil tchwinqil te jun majx; ex kjawil anq'intl wu'n, aj tjapin b'aj tq'ijil tzalu'n twutz tx'otx'. ⁵⁵Qu'n ajo nchib'jila, ante wab'ljo, a twutzxix, ex ajo nchky'ela, ex ikyxjo, ante k'wab'ljo, a twutzxix.

⁵⁶Ankye te kxel wa'n te' nchib'jila, ex kxel k'wa'n te' nchky'ela, ante ma tz'ok tmujb'in tib'jo wuk'i'y, ex ayi'n ma tz'ok nmujb'in wib'a tuk'a. ⁵⁷Qu'n ajo wipi'n ex ajo nchwinqila tzajninqe tu'n qMan Dios itz', a saj sma'n we'y. Ikytzin weji'y, alkye te' kwa'l wi'ja, at chwinqil te jun majx wu'n. ⁵⁸Ayin weji'y wab'l, a twutzxix, a ku'tz toj kya'j te q'ol chwinqil te jun majx. Mikyxi' tze'nku te maná, a q'ol chwinqil te twutz tx'otx', a xi kywa'n qtzan qta'x. Qu'n ayetzin qta'x, exla qa i

wa'n ti'l, me b'e'x i b'aj kyim. Me ankye te kwa'l ti'ljo wab'l lo, atpen te' chwinqil te jun majx. ⁵⁹Tkyaqilxjo lo b'aj tq'ma'n Jesús, tej tb'aj xnaq'tzin tojjo ja te na'b'l Dios toj tnam Capernaum.

**Tej tkyij kytzaqpi'nxjal
Jesús, noq tu'n Tyol kuj**

⁶⁰Atzin tej qb'intejily xnaq'tzb'il lo, ila'ku lipcheqetaq ti'l xi kyq'ma'n: Kujxix te' yol lu'n, tu'n t-xi qninin. ¿Ma atpela jun aku txi b'inte?

⁶¹Ex liwey el tniky' Jesús, qa ayex o chi ok ten ch'otjil ti'l, ex xi tqanin kye: ¿Nyapela wenjo nxnaq'tzb'ila toj kywutza? ⁶²B'alaqa tu'n n-ok kyka'yi'n nyakuj jun xjalqi'n te twutz tx'otx'. ¿Me ti'tzila kyq'ma'y, aj nxi kyka'yi'n, aj njaxa toj kya'j, ayi'n Tk'wal Ichin, q'uqleqinkxa toj nq'uqb'ila, a ja' intinetaqa te tnejil? ¿Akupela txi kyq'ma'n qa nya wenjo nxnaq'tzb'ila? ⁶³Ajo Xewb'aj Xjan ntzaj tq'on te' chwinqil te jun majx; atzin te' qxmilil te twutz tx'otx' te', ex nti' tajb'in ti'ljo chwinqil anetzi'n. Ex ikyxjo, ayejo nxnaq'tzb'ila twutzxix, qu'n tzajninqe ti'ljo Xewb'aj Xjan. Qa ma qe kyk'u'ja kyij, at kychwinqila te jun majx. ⁶⁴Me at junjun kyxola, a mi nxi kynimin.

Xi tq'ma'n ikyxjo, qu'n ojtzi'ntaq tu'n atxix te' tzaj xkye taq'in, alkye mi chex niminte, ex alkye tu'n t-xi k'ayinte toj kyq'ob' tajq'oj.

⁶⁵Ex xi tq'ma'n: Tu'npetzi'n, o txi nq'ma'n kye'y, qa mix a'l jun aku tzaj lipe wi'ja, qa nya nMa'n saj q'mante.

⁶⁶Ex tej tb'aj tq'ma'n Jesús tkyaqiljo ikyxjo, ila'ku lipcheqetaq ti'l el kypa'n kyib' ti'l.

⁶⁷Tu'npetzi'n, tzaj tqanin Jesús qe'y, a awo'y kab'lajaj t-xnaq'tzb'in: ¿Yajtzi'n kye', majqexpela kye kchi xel lipe kyij'?

⁶⁸Me ante Pegr xi ttzaq'win: Tata, ¿Altzin qi'l qo xela lipel'y? Qu'n noq o'kx te at t-xnaq'tzb'il, a ntzaj tq'o'n qchwinqila te jun majx. ⁶⁹Ex ma txi qnimi'n, ex ma tz'el qniky'a te, qa a tejiy Crist, a xjanix, a Tk'wal Dios itz'!

¹6:69 Mt. 16:16; Mr. 8:29; Lc. 9:20.

⁷⁰Tzaj ttzaq'win Jesús: ¿Ma nyatzin ayi'n o chin jaw sk'o'nte kab'lajaj kyb'aja? Me atzi'n ja'lin, at jun kye' ma txi tq'o'n amb'il te tajaw il, tu'n tokx toj tanmin tu'n tb'inchin il wi'ja.

⁷¹Tq'ma Jesúsjo ikyjo, qu'n ataqtza nyoline ti'l Judas Iscariot, a tk'wal Simun, qu'n ataq Judas tu'n t-xi k'ayinte Jesús toj kyq'ob' tajq'oj, exla qa attaq toklin qxola, a awo'y kab'lajaj t-xnaq'tzb'in.

Tej t-xi' Jesús toj jun nintz q'ij kye aj Judiy

7 ¹Tb'ajlinxi' tkyaqiljo ikyjo, nb'ettaq Jesús toj ttx'otx' Galiley; qu'n tky'e'taq tu'n tkyij ten toj ttx'otx' Judey, qu'n at junjun kyxol aj Judiy kyajtaq tu'n tkub' kyb'yo'n. ²Ch'ixtaq tul kanin nintz q'ij kye aj Judiy, a ja' nchi najan toj tal pach toj k'ul, noq te jun na'b'l ti'ljo tej kyten qtzan qta'x toj tzqij tx'otx' ojtxe.^m ³Antza toj Galiley, b'e'x i jaw xmayin titz'in Jesús ti'l, ex xi kyq'ma'n kyjalu'n: Mi kyij ten te tzalu'n; qala' ku txi'y toj ttx'otx' Judey, tu'ntzin tok kyka'yin a lipcheqek ti'ja tkyaqiljo nb'ant tu'n. ⁴Qu'n qa taja tu'n tok ka'yin tu'n kykyaqilxjal ti'ljo nb'ant tu'n, mi kub' tewin tib'a tzalu'n toj Galiley; qala' q'imix tib'a, ex yek'inkuy kywutz kykyaqilxjal. ⁵Xitzin kyq'ma'n titz'in te ikyjo, qu'n na'mxtaq txi kynimi'n t-xilin t-xnaq'tzb'il.

⁶Atzin te Jesús xi tq'ma'n kye: Na'mx tpon kanin we' amb'il we. Me metzin kye', tkyaqil q'ij wen te kye'y tu'n kyxi'y. ⁷Qu'n nlay chi el iky'in kye' kyu'nxjal. Me metzin we', nchin el iky'in kyu'n, qu'n nxi nq'ma'nji'y kykyaqil kyb'inchb'in nya wen.

⁸Tu'npetzi'n, kux che'x kye' toj nintz q'ij. Mina we', qu'n na'm tjapin b'aj tq'ijil amb'il te we'y.

⁹Tb'ajlinxi' tq'ma'n Jesús ikyjo; axsa kub'e tene toj ttx'otx' Galiley.

Tej tyolin Jesús ti'l'xjo t-xnaq'tzb'il toj nintz q'ij

¹⁰Kyjawlinxitzin b'aj titz'in tzma toj nintz q'ij, ex ikyx te Jesúsjo b'e'x xi', me nya kywutzxjal, qala' toj ewajil. ¹¹Ex i ok ten aj Judiy jyolte Jesús toj nintz q'ij, ex xi kyq'ma'n: ¿Ja'tzila ta' tej ichin?

¹²Ex kykyaqil xjal antza i ok ten yolil ti'l; ataq junjun nq'mante: Ajo ichin wen, chi chi'. Ex ataq junjuntl nq'mante: iMina! Qu'n nya wen te' ichin a, qu'n noq tok sb'ul kyexjalch.

¹³Me mix a'l jun xi tkujsin tyol ti'l kywutzxjal, noq tu'n kyxob'il kye kynejil aj Judiy.

¹⁴Tzmataq niky'jin nintz q'ij, te' tokx Jesús toj tnejil ja te na'b'l Dios, ex ok ten xnaq'tzil. ¹⁵Ex nimx aj Judiy jaw ka'yilaj ti'l t-xnaq'tzb'il, ex kyq'ma: ¿Tze'ntzin tten nimx tumil toj ttab'l ichin lo, ex nti' o tz'okx toj xnaq'tzb'il?

¹⁶I xi ttzaq'win Jesús: Ajo xnaq'tzb'il ma txi nq'o'n, nya wekuy; qala' te Dios, a tzaj chq'o'n we'y. ¹⁷Alkye te taj tu'n tkub' tb'inchin a taj Dios, atzin te k-elil tniky'jo ti'l, qa te Dios nxnaq'tzb'ila, mo qa ayinx a nchin kub' ximinte. ¹⁸Alkye jun xjal nyolin tu'nx tib', ntjyo'n tu'n tjaw nimsin kyu'nxjal. Me ante' xjal taj tu'n tjaw nimsin toklin tu'n a saj chq'onte, ante twutzxix tyoljo, ex nya sb'ul. ¹⁹Qalatzin kye' nchi yolil ti'l, tu'n tjapin b'aj tkawb'il Moisés kyu'n, me mix a'l jun kye' ma japin tu'n. Qu'n noqit ma japin kyu'n, mitla n-ok tilil kyu'n tu'n nkub' kyb'yo'ntza.

²⁰Xitzin kytzaq'winxjal: ¿Qape yab' te? ¿Ankye taj tu'n tkub' b'yontiy?

²¹Ex xi tq'ma'n Jesús kye: ¿Ma noq tu'n tq'anit jun xjal wu'n toj q'ij te ajlab'l, ma chi jaw lab'tey ti'l? ²²Kxel nyek'i'n jun ti' kye'y: Ate Moisés kyij q'mante kye'y tu'n tok qitit kyechiljo tal q'a toj twajxaqin q'ij titz'jlin.ⁿ Ex qa toj q'ij te ajlab'l xjapine ikyjo, me nkub' kyb'inchin, noq tu'n tjapin tkawb'il Moisés kyu'n (me nya tu'n Moisés

^m 7:2 Lv. 23:34; Deu. 16:13. ⁿ 7:22 Lv. 12:3.

tzajni'n tumil lo, qala' tu'n Abraham exqetzi'n txqantl qtzan qta'x^o). ²³Me atzi'n ja'lin, qa nchi aq'ni'n toj jun q'ij te ajlab'l noq tu'n tjapin b'aj tkawb'il Moisés ti'l'jo tu'n tqitit tal netz' techil ti'l'jo t-xmilil jun tal q'a, ¿Tiqu'ntzin nchi q'ojle'y wi'ja, noq tu'n xq'anit tkyaqil t-xmilil jun xjal wu'n toj q'ij te ajlab'l? ²⁴Mi chi kawi'n wib'aja noq tu'n n-ok kyka'yi'n; qala' chi kawi'n tuk'a jun tumil tz'aqlexix.

Tej kyjaw lab'texjal ti'l', qa ax Cristjo a Jesús, mo minaj

²⁵Attaq junjun xjal najleqe tojx Jerusalén i ok ten qanilte kyxol: ¿Nyapetzila' ichin lo a nchi jyo'nxjal ti'l', tu'n tkub' kyb'yo'n? ²⁶Lu'tzin nyolin kywutzxjal kykyaqil, exsin nti' ch'in nxi kyq'ma'n te. ¿Nyapela ma txi kynimin aj kawil qa axix Cristjo lo, a at toklin tu'n Dios? ²⁷Me metzi'n qe' b'i'in qu'n ja' tzajnin ichin lo; me aj tul te' Crist, chitzin qa mix a'l te' b'ilte ja' tumil ktzajila, chi chi'.

²⁸Atzaj te' tb'inte Jesús ikyjo tzmataq nxnaq'tzin tojjo tnejil ja te na'b'l Dios, xi tq'ma'n tuk'a tq'ajq'ojil twi' kujxix wen: B'alaqa ojtzqi'nqi'n kyu'n, ex b'i'in kyu'n ja' xin tzaji'y. Me nya wu'nx wib' we' xin saj; qala' ma chin tzaj chq'o'n we' tu'n jun, a mi ojtzqi'n kyu'n, a twutzxix Tyol. ²⁹Noq o'kqinx we ojtzqilte, qu'n atzin intinetaqa tuk'a toj kya'l, ex atzi'n ja'lin ma chin tzaj chq'on tu'n, tzalu'n twutz tx'otx'.

³⁰Tu'ntzi'n tyol Jesús ikyjo, kyajtaq tu'n tok kytzyu'n, ex tu'n tkux kyq'o'n toj tze; me mix a'l jun aq'pin tq'ob' ti'l', qu'n na'mx tpon kanin tq'ijil, tu'n tkyim.

³¹Me nimxxjal i nimin ti'l', ex kyq'ma: Ax twutz ate Cristjo. ¿Ma akupela b'ant nim techil tipin juntl, tze'nku te' ichin lo?

Tej kyajtaq Parisey tu'n ttzyet Jesús kyu'n

³²Atzaj te' kyb'inte Parisey kyyolxjal nkyq'ma'n ti'l' Jesús, i jaw lab'te ti'l', ex

i kyij toj wen kyuk'a kynejil pale, tu'n tkux kyju'n toj tze. B'aj xi kychq'o'n xq'uqil te' tnejil ja te na'b'l Dios, tu'n tok kytzyu'n.

³³Me tzunxtaq yolin te Jesús, ex tq'ma: Noq jun jte'b'in q'ij kchin tenb'iltla kyxola, qu'n kchin ajil meltz'aja tk'atzjo a saj chq'on we'y. ³⁴Ok chi jyola wi'ja, me nlay chin kneta kyu'n, qu'n nlay che'xa ja' kchin tenb'iliy.

³⁵Tu'ntzin ikyjo, i ok ten Judiy qanilte kyxolx: ¿Ja'tzila kxela qa nlay knet qu'n? ¿Me' qa antza kanin kyxol aj Judiy, noq ja'chaqku najleqe kyojile tnam kyxol amaq' xjal, moj qa ma txi' xnaq'tzil kye xjal nya Judiy? ³⁶¿Tze'ntzila t-xilin tyol, a saj tq'ma'n qe, qa kqo jyol ti'l', ex nlay knet qu'n, ex qa nlay qox ja' ktenb'ile?

Tej tyolin Jesús ti'l'jo a' itz'

³⁷Toj b'ajsb'il q'ij, atzin q'ijjo nimxixtaq toklin toj nintz q'ij,^q jaw we' Jesús, ex xi tq'ma'n tuk'a tq'ajq'ojil twi' kujxix wen: Qa ite' junjun at k'waj kyil' toj kyanmin, ku kytzaja wuk'iy, ex chi k'wa'n. ³⁸Alkyejo knimil wi'ja, k-anq'il jun xlok' a' itz' tojxi tanmin, ikyxjo tze'nku nyolin toj Tu'jil Tyol Dios.^r ³⁹Atzin tz'elpine' tyol Jesús ikyjo: Ayetzi'n kchi xel niminte, iltaq ti'l' tu'n t-xi kyk'mo'n Xewb'aj Xjan toj kyanmin, tze'nku jun xlok' a' te chews'b'ilkye. Qu'n na'mtaq tul Xewb'aj Xjan, qu'n na'mxtaq taj Jesús toj tqoptz'ajiyil kya'l.

Kab'e kyximxjal ti'l' ankye te' Jesús

⁴⁰Tej tb'aj kyb'i'n tyol, attaqa junjun kyxol xjal kyq'ma: Twutzxix qa ajo ichin lo atzin yolil Tyol Dios, a iltaq ti'l' tu'n tul.^s

⁴¹Me attaqa junjuntl nq'mante kyjalu'n: Mina. Qala' aku te Cristjo, a sk'o'nxix tu'n Dios te Klolqe.

Me attaqa junjuntl nq'mante: ¿Tze'ntzin tten ikyjo, qu'n aj Galiley te xjal lo? ¿Ma tojtzin tx'otx' Galiley ktzajile te Crist? ⁴²Qu'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios, qa t-xe'chil David te Crist, ex qa iltaq ti'l'

^o7:22 Gen. 17:10. ^p7:23 Jn. 5:9. ^q7:37 Lv. 23:36; Num. 29:35. ^r7:38 Ez. 47:1; Zac. 14:8. ^s7:40 Deu. 18:15.

tu'n titz'je tojxjo tnam Belén, a ttanim David. ⁴³Tu'ntzi'n ikyjo, b'e'x b'aj kub' kypa'nxjal kyib' noq tu'n tpaj Jesús.

⁴⁴Attaq junjun a kyaj tu'n t-xi ky'i'n toj tze, me mix a'l jun ok tzyunte.

Aye kawil mi xi kynimin Jesús

⁴⁵Ayetzin xq'uqil te tnejil ja te na'b'l Dios, i meltz'aj ja' ite'yetaq Parisey exqetzi'n kynejil pale, ex xi kyqanin kye! ¿Tiqu'n mi saj kyinji'y ichin, a xi qq'ma'n kye'y?

⁴⁶Xitzin kytzaq'win xq'uqil: Qu'n tu'n b'ajxi qb'i'y txqan yol tb'anilqex tze'nku tyoljo xjal lo.

⁴⁷Ayetzin kye Parisey xi kytzaq'win: ¿Majqex kye ma txi kyq'o'n kyib' tu'n kykub' sb'u'n tu'n? ⁴⁸¿Ma attzin jun qnejil mo jun Parisey o nimin ti'j? ⁴⁹Me o'kqexjo ma' xjal, a mi n-el kyniky' te Tu'jil Tyol Dios; b'a'n tu'n kyxi' toj najin te jun majx.

⁵⁰Me attaq jun Parisey, Nicodem tb'i, a xta'l yolil tuk'a Jesús toj qniky'in, ex xi tq'ma'n: ⁵¹¿Ma nyatzin ntq'ma'n toj qkawb'il nlay txi qq'ma'n ti'j jun xjal qa nya wen, a na'mxtaq qb'inte nej ti'tzin t-xilin t-xnaq'tzb'il?

⁵²I jaw yasin ti'j Nicodem, ex xi kyq'ma'n: ¿Mej qa aj Galiley teja? Ka'yinkuxa toj Tu'jil Tyol Dios, ex k-elil tniky'a te qa mix ti'x jun yolil Tyol Dios k-elitz antza toj tx'otx' Galiley.

⁵³Tb'ajlinxi' ikyjo; b'e'x i b'aj aj junjun kyja.

Tej tyolin Jesús tuk'a qya aj ky'a'jil

8 ¹Ex ikyxjo te Jesús b'e'x xi' twi' wutz Olivos. ²Tej qel sqix toj junxil q'ij, meltz'aj jun majl tojjo tnejil ja te na'b'l Dios. B'aj pon chmetlxjal tk'atz, kub' qe kyxol, ex ok ten majl xnaq'tzilkye. ³Ayetzin xnaq'tzil ti'j ojtxe kawb'il exqetzi'n Parisey xi ky'i'n jun qya, a knet kyu'n tzmataq nchi ky'a'jin. Kub' kywa'b'in kyxol tkyaqilxjal, aye' ite'taq antza, ⁴exsin xi kyq'ma'n te Jesús: Ay Aj xnaq'tzil, ante' qya

lo tzmataq n-ok tilil ky'a'jin tu'n, tej s-el qk'ulb'i'n. ⁵Tojjo tkawb'il Moisés ntq'ma'n qe tu'n tok xoyit tu'n ab'j tu'n tkyim jun qya tze'nku lo. ¿Yajtzin te? ¿Ti'n te' ktq'mab'il ti'j?

⁶O txi kyq'ma'n ikyjo, noq tu'n tkub' tz'aq toj jun til kyu'n. Me b'e'x kub' muk'e Jesús twutz tx'otx', ex ok ten tz'ib'il tuk'a twi' tq'ob' toj quq. ⁷Me noq tu'n tzunx nchi lab'te ti'j Jesús, jaw we'ks, ex xi tq'ma'n kye: Ankye jun kye' a nti'x jun til, b'a'n tu'n tok t-xo'n tnejil ab'j ti'jjo qya lo. ⁸Ex kub' muk'e juntl majl, ex ok tenl tz'ib'il toj quq.

⁹Atzaj te' tok kyb'i'n ikyjo, b'e'x kynan toj kyanmin qa aj ilqe, ex junjunku i b'aje'tz; nejix i b'aje'tzjo xjal o chi tijin, ex b'aje'tz lipe kykyaqil. Atzaj te' kyb'aje'tz kykyaqil, tjunalx Jesús kyij ten tuk'a qya.

¹⁰Jaw we'ks Jesús, ex mix a'l jun xjal attaq, qala' o'kxtaqjo tal qya otaq kyij we'. Xi tq'ma'n Jesús te: Qya, ¿Nte'tzi'n a kyajtaq tu'n tkub' b'yo'n kyu'n? ¿Ma nti'tzin jun xkub' b'yontiy?

¹¹Xi ttzaq'win tej qya: Mina, Tata; mix a'l jun.

Tu'ntzi'n, xi tq'ma'n Jesús te: Ex ikyqinx weji'y. Nlay txi nq'ma'n tu'n tkyima. Qala', kux txi'y. Mi kub' tb'inchin jun majljiy il lo.

Tej t-xi tq'ma'n Jesús, qa a Tzaj te tkyaqil xjal

¹²Yajxi ch'intl, yolín Jesús kyxolxjal, ex xi tq'ma'n: Ayin weji'y Tzaj te tkyaqil xjal twutz tx'otx'.^x Ankye te' k-okil lipe wi'ja, atpen te tzaj toj tchwinqil, ex nlayx b'et toj qxopin.

¹³Atzaj te' kyb'inte Parisey tyol ikyjo, xi kyq'ma'n te: Axa ma kujsinte tyola ti'jxa. ¿Nyapela noq nla'ji'n? Tu'n'petzi'n, nlayx txi qb'i'n tyola.^y

¹⁴I xi ttzaq'win Jesús: Ax twutz we' nyol, exla qa ayinx ma chin kujsinte wi'jxa. Qu'n toj kya'l x'in tzaja we', ex axsa kchin ajili'y. ¿Ma akutzin chi kub' sb'u'n tu'n jun te toj kya'l? Qalatzin

^r7:42 Mi. 5:2. ^u7:50 Jn. 3:1-2. ^v8:1 Nya toj tkyaqil Tu'jil Tyol qMan ja' ta'ye v. 7:53 tзма toj 8:11. ^w8:5 Lv. 20:10; Deu. 22:22-24. ^x8:12 Mt. 5:14; Jn. 9:5. ^y8:13 Jn. 5:31.

kye! ¿Ma b'inajtzin kye kyu'n ikyjo?
¹⁵Nchi kawil'n wi'ja tuk'a jun tumil noq te twutz tx'otx'. Me metzin we', mina kub' nb'inchin ikyjo. ¹⁶Qala' kchin kawila tuk'a t-xilin tumil tz'aqlexix, a tzajnin te nMa'n. Qu'n nya njunalx we' kchin kawil; qala' ajin nMa'n wuk'iy, a tzaj chq'o'n we'y. ¹⁷Qu'n tz'ib'in toj kawb'il, a nimin kyu'n, qa il ti'j kab'e xjal tu'n tmeje kyyol noq tu'n tkujisinte jun ti'. ¹⁸Ikytzi'n, kab'e qe qb'aj: Ayinx wejily jun kujsilte wi'jxa, ex atzin juntl, a nMa'n, a tzaj chq'o'n we'y.

¹⁹Xi kyqanin te: ¿Ja'tzin ta'ye tMantza?

I xi ttzaq'win Jesús: Mipe n-el kyetz kynyky' wi'ja. ¿Yajtzila' te nMa'n? Noqit aku tz'el kynyky'a wi'ja, ex matla tz'el kynyky'a te nMa'n.

²⁰Xi tq'ma'n Jesús tkyaqiljo lo, a tzmataq nxnaq'tzin tojjo tnejil ja te na'b'l Dios, nqayin tk'atzjo k'u'b'l pwaq te oyaj. Mix a'l jun aq'pin tq'ob' ti'j, qu'n na'mxtaq tpon kanin tq'ijil tu'n tkyim.

Tej tyolin Jesús qa iltaq ti'j tu'n t-xi' toj kya'j

²¹Yajxi ch'intl, xi tq'ma'ntl Jesús kye: Kchin ajil we'; ex kchi jyola wi'ja, me mi chin kneta kyu'n, qu'n ja' ma chinkiy, nti'x tumil tu'n kyxi'y: Qala' axsa kchi kyimila kye' tjaq' tqanb'il kyila.

²²Ayetzin kye Judiy xi kyq'ma'n kyxolx: ¿Ma okpetzila k'wel tb'yo'n tib' tu'n x tib'x, tu'n tq'ma'n qa nlay qox, ja' tumil kxele?

²³Xitzin tq'ma'n Jesús kye: Ayetzin kye' te kumnixqe kye', te twutz tx'otx'; me metzin we' te jawnixqin we', a toj kya'j. Ikytzin te twutz tx'otx' kyokli'n; qalatzin we', nya te twutz tx'otx'qin we'. ²⁴Tu'npetzi'n, kxel nq'ma'n, qa mina xinx kynimi'n qa ayinjily, a xi nq'ma'n kye'y, kchi kyimila tjaq' tqanb'il kyila.

²⁵B'e'xsin xi kyqanin te: ¿Ankyenaj tetza?

Xi ttzaq'win Jesús: ¿Ma nyatzin o txi nq'ma'n kye'y te tnejil? ²⁶At nimku tu'n

nkawi'n ti'j. Ex twutzxix nyola, qu'n o'kx nyolinjily tze'nku tzaj tq'ma'n nMa'n, a tzaj chq'o'n we'y, tu'n t-xi nq'ma'n Tyol te tkyaqil xjal twutz tx'otx', qu'n tekuxix s-ok nb'ini'y.

²⁷Me mix ele kynyky' te, qa nyolintaq Jesús ti'j qMan Dios.

²⁸Tu'npetzi'n, xi tq'ma'n Jesús kye: Ajtzin njaw kyyo'b'i'n a ayi'n Tk'wal Ichin twutz kya'j, tzmamaxitzin k-elil kynyky'jily te, qa ayin wejily, a tze'nkuxjo xi nq'ma'n, ex qa o'kx nkub' nb'inchinjily tze'nku tzaj t-xnaq'tzin nMa'n we'y. ²⁹Qu'n a tzaj chq'on we'y, kukx atjo wuk'iy. Mi ma chin kyij ttzaqpi'n njunalxa, qu'n kukx nkub' nb'inchinjily a nntzalaj ti'j.

³⁰Tej tb'aj tq'ma'n Jesúsjo ikyjo, nimxjal i nimin ti'j.

Tej tyolin Jesús ti'jjo ankye te' tk'wal Dios ex tk'wal tajaw il

³¹Xi tq'ma'n Jesús kye' Judiy, aye otaq chi ok lipe ti'j: Qa ma chi we'xixa toj tkyaqiljo o txi nq'ma'n kye'y, okpin kchi okil kye twutzxix te nxnaq'tzb'i'n. ³²Ex k-elilix kynyky'a ti'jjo a twutzxix, ex atzin twutzxix ktzaqpil kye'y.

³³Xitzin kytzaq'win kyjalu'n: Tyajil Abrahamqo qe. ³⁴B'ajx txaye qk'ayinqe qib' te taq'nil jun a'la. ¿Tze'ntzin toke tyola ikyjo tu'n qtzaqpeta?

³⁴Xitzin tq'ma'n Jesús kye: Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y: Kykyaqilxjo nchi b'inchin il, ma txi kyk'ayin kye kyib' tu'n kyok te taq'nil il. ³⁵Jun aq'nil nti' toklin tu'n tok tajlal jun ch'uq xjal toj kyja. Me metzin te k'walb'aj at te' toklin toj ja te jun majx. ³⁶Tu'npetzi'n, qa ma chi tzaqpeta tu'n k'walb'aj, twutzxix ma chi tzaqpeta te jun majx, qu'n at te k'walb'aj toklin tu'n kytzaqpet-xjal tu'n. ³⁷B'i'n we' wu'n qa tyajil Abrahamqo kye', me ¿Tiqu'niltz n-ok tilil kyu'n tu'n nkub' kyb'yo'n? ¿Tinquin mi nxi kyniminjily nyola? ³⁸Ma chin yoli'n ti'jjo ma tzaj tyek'in nMa'n we'y. Me metzin kye, atzin kub' kyb'inchinjily a tze'nku ntzaj tq'ma'n kyma'n kye'y.

²⁶8:33 Mt. 3:9; Lc. 3:8. ²⁷8:36 Gal. 5:1, 13.

³⁹Xitzin kyq'ma'n Judiy te: A qeji'y qman, a Abraham.

Xi ttzaq'win Jesús kye: Noqit ax twutz qa tk'wal Abrahamqe kye', tzuntla nkub' kyb'inchin'a tze'nku' xb'ant tu'n. ⁴⁰Qalatzin we', ma txi nq'ma'n weji'y a twutzxix kye'y, a tzaj t-xnaq'tzin Dios we'y. ¿Tiqu'n kyajtza tu'n nkub' kyb'yo'n? Qu'n te Abraham nti'x ch'in te' xkub' tb'inchin ikyjo. ⁴¹Qalatzin kye' ayeji'y nkub' kyb'inchin tze'nku nkub' tb'inchin kyma'n.

Tu'npetzi'n xi kyq'ma'n te: Nya siky'aj k'walqo qe tze'nku te. Junch'in qe qMan at, a aku Dios.

⁴²Xi tq'ma'n Jesús kye: Noqit twutzxix kye'y qa tk'wal Diosq'i'y, matla chin ok kyk'u'jlintza, qu'n tk'atz Dios xin tzaji'y. Qu'n mi xin ula wunx wib'a tzalu'n, qala' a Dios saj chq'o'n we'y. ⁴³¿Tiqu'n mi npon nyola toj kynab'la? Qu'n mi nxi kyb'ini'y tkyaq'iljo nxi nq'ma'n. ⁴⁴Atzin kyeji'y kytata a tajaw il. Tu'npetzi'n, ma chi oka te te, ex noq o'kx kyaja tu'n tkub' kyb'inchin' tze'nkuxjo taj. Qu'n ate tajaw il o tz'ok b'yol chwinqil atxix te tnejil. Mi n-ok lippe ti'ljo twutzxix, qu'n nti' jun yol twutzxix tuk'a. Qu'n noqx niky'in yol, qu'n aku tajaw il o tz'ok te ttxuyiljo jni' sb'ub'l. ⁴⁵Me metzin we' nxi nq'manji'y a twutzxix, me mi nxi kynimi'n. ⁴⁶¿Ankye jun kye aku tzaj q'mante, qa at jun il o b'ant wu'n? Qatzin twutzxjo nyola, ¿Ti' qu'ntz mi nxi kynimintza? ⁴⁷Qu'n ayetzin kye xjal te Diosqe, nkub' kyb'i'n kye' Tyol; me ayetzin kye' nya te Diosq'i'y. Tu'ntzi'n, kyky'e'y tu'n tkub' kyb'i'n Tyol, chi Jesúsjo kye.

Tej tyolin Jesús ti'jx

⁴⁸Tu'npetzi'n, xi kyq'ma'n Judiy te: Twutzxla qe qyol, a nxi qq'ma'n tey, qa siky'aja, exsin qa tokx jun taq'n'il tajaw il toj tanmi'n.

⁴⁹I xi ttzaq'win Jesús: Nti' jun taq'n'il tajaw il toj wanmi'n; qala' o'kx waja tu'n tkub' nb'inchin' tu'n tjaw nimsin

tb'i nMa'n. Me metzin kye, o'kx kyaji'y tu'n wel kyij'li'n. ⁵⁰Me mi xin ula noq tu'n njaw kynimsi'n; me metzin te Dios, taj te' tu'n njaw nimsita. Ex aku kkawil kyib'aja, ayi'y nchi el i'jlin we'y. ⁵¹Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, ankye te k'wel nimin we'y, nlayxpen kyim te'.

⁵²Xi kytzaq'win Judiy: Tzmaxpin ja'lin, kxel qnimi'n qa at jun taq'n'il tajaw il toj tanmi'n. Qu'n ate Abraham exqetzi'n nimku yolil Tyol Dios, a nimxix kyoklin ojtxe, b'e'x i kyim. Anajtzin te ntq'ma'n, ankye te' k'wel nimin we'y nlayx chi kyim, chiji'y. ⁵³¿Ma nimxixnajtztintl te toklin tze'nku qtzan qta'xa Abraham junx kyuk'a jni' yolil Tyol Dios ojtxe, a o chi kyim? ¿Ankyenaj tetza toj twutza?

⁵⁴I xi ttzaq'win Jesús: Qa ma jaw nimsin wib'a wu'nx wib'xa, nti'la tajb'in nyola. Me an weji'y ma jaw nimsinwe a nMa'n, a axjo nkyq'ma'n qa kyDiosa. ⁵⁵Me nya ojtzi'n kyu'n. Me metzin we' wojtzqi'n we'. Qa ma txi nq'ma'n kye'y qa mi wojtzqi'n, jun niky'il yolqintla'y tze'nku kye'. Me twutzxix wojtzqi'n we' ex nkub' nb'ini'y Tyol. ⁵⁶Me ante Abraham, a qtzan kyta'xa, nimx o jaw tzalaj tu'n tlontetaq wulila. Ex o tli noq tu'njo tnimb'il, ex o noj tuk'a tzaljb'il.

⁵⁷Xi kyq'ma'n Judiy te: Na'mx tjapin te lajaj toj ox k'al^b ab'q'e, exsin ¿Tq'ma'nnaja qa o tli'y Abraham?

⁵⁸I xi ttzaq'win Jesús: Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y: Tej na'mxtaq tul itz'je Abraham, ayin we' intintaq.^c ⁵⁹Tu'npetzi'n, b'aj jaw kytzyu'n ab'j, tu'n tok kyxo'n ti'j Jesús, me b'e'x ewin, ex etz toj tnejil ja te na'b'l Dios.

Tej tq'anit jun mox tu'n Jesús

9 ¹Tej kyja'taq tiky'x Jesús toj jun b'e, xi tka'yin jun ichin mox toj titz'jlin.

²Xi qqani'n, a awo'y t-xnaq'tzb'in: Ay Aj Xnaq'tzil, ¿Ti'tzila qu'n'il s-itz'je ichin mox lo; tu'npela kyiljo ttata, mo qa tu'nx til?

³O tzaj ttzaq'wi'n Jesús: Nya tu'n kyil ttata, ex nya tu'nxjo til; qala' ma tz'itz'je

^b 8:57 Lajaj toj ox k'al, 50 n-ele. ^c 8:58 Ex. 3:14.

moʻ, noq tu'n tyek'i'n tipin qMan Dios ti'j. ⁴A na'mx tex q'ij, ilx ti'j tu'n tkub' qb'inchin taq'in a tzaj chq'on we'y, qu'n tzul kanin qniky'in, aj nkyima, a ja' mix a'l jun aku b'ant taq'nin. ⁵Loqin inti'nx tzalu'n, ayin we' tzaj kye kykyaqil xjal twutz tx'otx'.^d

⁶Atzaj te' tb'aj tq'ma'n ikyjo, kub' ttzub'in twutz tx'otx', ex kub' tb'inchin ch'in xoq'l tu'n ta'l ttzi, ex ok tsu'n kyil'j twutzjo moʻ, ⁷ex xi tq'ma'n te: Kux txi'y txjol kye twutza tojjo tkub'il a', Siloé tb'i (atzin tz'elpine': Chq'o'n). Ex b'e'xsin xi' moʻ txjol twutz. Atzaj te' tmeltz'aj, otaq b'ant tka'yin.

⁸Ayetzi'n t-xjalil najleqetaq nqayin tk'atz tja exqetzi'n jni' ojtzqilte, tej nmo'ntaq, i jaw yolín kyxolx: ¿Ma nyapetzila' xjal lo a moʻtaq, a nkub' qe qanil tmob'itz?

⁹Attaq junjun nkyq'mante: Atzi'n.

Ex junjuntl nkyq'ma'ntaq: Nya te', b'a'nxi ch'ime ikyx ka'yi'n.

Me axjo ichin nq'mante: Ikytzi'n. Ayin weji'y.

¹⁰B'e'xsin xi kyqanin te: Tze'ntzin tten ma b'ant tka'yi'n, chi chi'.

¹¹Exsin i xi ttzaq'win kye: Atzin ichin, a Jesús tb'i, xkub' tb'inchin ch'in xoq'l, exsin s-ok tsu'n kyil'j nwutza, ex tzaj tq'ma'n we'y: Ku t-xi'y ttzi tkub'il a', Siloé tb'i, ex txjomil twutzach. Kutzin, nchijiy. Xinka. Atzaj te' s-el ntxjon nwutza, b'e'x b'ant nka'yi'n.

¹²B'e'xsin xi kyqanin te: ¿Ja'tzin ta'ye ichin anetzi'n?

Ex xi tq'ma'n kye: Mi b'i'n wu'nch.

**Tej tokjo moʻtaq toj
xjלב'il kyu'n Parisey**

¹³Tu'npetzi'n, b'e'x xi kyil'j kywutzjo Parisey ajo ichin, a moʻtaq, ¹⁴qu'n toj jun q'ij te ajlab'l, kub' tb'inchin Jesúsjo xoq'l, ex kub' tq'ani'n moʻ.

¹⁵Ayetzin Parisey ok tentl qanilte te' ichin: ¿Tze'n tten otaq chi ka'yin twutz?

Ante ichin xi tq'ma'n: Ok tsu'n xoq'l kyil'j nwutza, ex el ntxjo'n. Atzi'n ja'lin, ma b'ant nka'yi'nch.

¹⁶At junjun Parisey xi kyq'ma: Ajo ichin kub' tb'inchin ikyjo, nya te Dios te', qu'n mina nkub' tminim q'ij te ajlab'l.

Me attaq junjunl xi kyq'ma'n: ¿Tze'ntzin tten ikyjo? ¿Akupela b'ant tb'inchin jun yek'b'il tipin nimx kyoklin, qa aj il?

Tu'ntzin ikyjo, mix mejeje kyyol, ex b'e'x b'aj kub' kypa'n kyib'.

¹⁷B'e'x xi kyqanin majl te' moʻtaq: ¿Yajtzin te? ¿Ti'tzin te ntq'ma'n tiljjo ichin, ax jqonte twutza?

I xi ttzaq'win tej ichin: B'a we wu'n jun yolil Tyol Dios te'.

¹⁸Me ayetzin kye Judiy kykye'etaq tu'n txi kynimi'n, qa ataqjo a moʻtaq otaq b'ant tka'yi'n, tzmaxix xi kyniminxjo, te' kytzaj kytxko'n ttata' a moʻtaq.

¹⁹Xi kyqanin kye: ¿Atzin kyk'walji'y lo, a nkyq'ma'n qa moʻtaq te titz'je? ¿Tze'ntzin ttentz ma b'ant tka'yi'n?

²⁰Me atzin kye ttata xi kytzaq'win: Ojtzqi'n qe qu'n, qa a qk'walji'y, a moʻ te titz'je. ²¹Me mi b'i'n qe qu'n tze'n tten xi jjet twutz, ex alkye xkub' q'aninte. Kyqaninxa te; qu'n ma b'et tab'q'e, ex ax kq'olte tqanil.

²²Xi kyq'ma'n ttata ikyjo noq tu'n kyxob'il kye aj Judiy, qu'n b'i'ntaq kyu'n, qa otaq chi kyij aj Judiy toj wen, tu'n tex lajet jun a'la toj ja te na'b'l Dios, qa ma txi kyq'ma'n qa axix Jesúsjo a Crist. ²³Tu'npetzi'n, xi kyq'ma'n ttata: Kyqaninxa te; qu'n ma b'et tab'q'e, ex ax kq'olte tqanil.

²⁴Ayetzi'n Judiy tzaj kytxko'n juntl majljo ichin moʻtaq, ex xi kyq'ma'n te: Q'mantza qe'y twutz Dios. ¿Ti'n b'aj ti'ja? Qu'n b'i'n qe qu'n qa ajo ichin anetzi'n aj il te'.

²⁵Ante ichin xi ttzaq'win: Qa aj il mo qa minaj; o'kx weji'y b'i'n wu'n qa moʻxqintaqa. Atzi'n ja'lin ma b'ant nka'yi'n.

²⁶Xi kyqanin majljo Parisey te: ¿Tze'ntzin s-okiy tu'n? ¿Ti'tzin xb'ant tu'n, tu'n tjjet twutza?

²⁷I xi ttzaq'win: Ma txi nq'ma'n kye'y ila' maj, me mi n-okx toj kywi'y. ¿Tiqu'n

^d9:5 Mt. 5:14; Jn. 8:12.

kyaja tu'n t-xi nq'ma'ntla juntl majl?
 ¿B'alaqa kyaja tu'n kyok lipey ti'j?

²⁸B'e'xsin i b'aj ok tentz yisolte, ex xi kyq'ma'n te: Ma txi lipey ti'jjo ma' ichin anetzi'n; me metzin qe, axsa qo xela lipe qe ti'jjo t-xnaq'tzb'il Moisés. ²⁹Qu'n b'i'n qe qu'n, aku te Dios o yolin tuk'a Moisés; me ante ichin anetzi'n, nti'x ch'in b'i'n qu'n ja' tzajnin.

³⁰Me atzin te' ichin xi ttzaq'win kye: ¿Tze'nxsin tte'n ikyjo? Mi b'in kyu'n ja' tzajnin ichin, ex ma jqet nwutza tu'n. ³¹¿Nyapela b'in kyu'n, qa mi nchi tzaj tb'in Diosjo aj il? Qala' nchi tzaj tb'i'n aye nchi k'ulin te, exqetzi'n nkub' kyb'inchin a taj. ³²Qu'n b'ajx qb'iye tqanil tzmax tzalu'n ti'j jun xjal, tu'n tjqet twutz jun xjal tu'n, a mox' te' titz'je. ³³Qa nya te Diosjo ichin lo, ¿Ma akupetla tzul Dios we'y tu'n?

³⁴Tu'npetzi'n xi kytzaq'win te: Nti' te tab'i'n tu'n tyolin quk'iy ikyjo, qu'n manyor aj ilx te atxix te' titz'ljiy. ¿Ex tajnaja tu'n qkub' t-xnaq'tzi'n?

Ex b'e'x etz kylajo'n toj ja te na'b'l Dios.

Tej tyolin Jesús kyi'jjo xjal mox'qe toj kyanmin

³⁵Atzaj te' tb'inte Jesús, qa otaq tz'ex lajo'n tej ichin toj ja te na'b'l Dios, el tk'ulb'in tib' tuk'a, ex xi tqanin te: ¿Niminxsi'n Tk'wal Ichin tu'n?

³⁶Atzin te ichin xi tq'ma'n te: Tata, q'ma'ntza we'y ankye, tu'ntzintla nnimi'n ti'j.

³⁷Xi ttzaq'win Jesús te: O tlixiy, ex ayintzinji'y, a nchin yoli'n tuk'iy.

³⁸B'e'xsin kub' meje ichin twutz Jesús, ex xi tq'ma'n te: Ma txi nnimi'n, wa'jaw.

³⁹B'e'x xi tq'ma'n Jesús: Ma chin ula tzalu'n twutz tx'otx', tu'n nkawi'n tuk'a tumil, tu'ntzintla ayejo mox'qe toj kyanmin, tu'n tb'ant kyaka'yin; ex ayetzi'n njaw kynimsin kyib', tu'n kyok mox' toj kyanmin.

⁴⁰Ayetzi'n junjun Parisey ite'taq tuk'a Jesús. Tej kyb'inte ikyjo, xi kyqanin te: ¿Mej qa majqox qe mox'qo toj twutza?

⁴¹I xi ttzaq'win Jesús: Noqpetzin ma tz'el kyetz kyniky' ti'j qa mox'q'iy toj kyanmi'n, matla kub' najsit kyetz kyil. Me tu'n njaw kynimsin kyib'a, ex noq tu'n kyq'ma'n qa n-el kyniky'a te tkyaqil, at kye kypaj tu'n kyila.

Tej tyolin Jesús ti'j jun kyik'lel kyi'j trit

10 ¹Xi tq'ma'n Jesús kye: Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, alkye jun mi tz'okx toj tjpel ch'laj kye rit, ex qa noq s-okx tlimo'n tib' toj jun plaj, ileq' te', mo jun b'yol xjal tu'n telq'in. ²Me atzin te' n-okx toj tjpel ch'laj kye rit, atzin te b'a'n kyik'leljo, ex nchi ok tka'yin trit. ³Atzin te' xq'uqil ch'laj n-okx tjqo'n tjpel, tu'ntzin tokxjo kyik'lel, tu'n kytzaj ttxko'n trit. Kxel kyb'i'n tq'ajq'ojil twi', ex chi tzajil tq'olb'in tuk'a kyb'i, ex kchi elitz ti'n toj ch'laj. ⁴Ajtzin kyetz b'aj tu'n, k'wel nej kywutz, exsin kchi okil lipe rit ti'j, qu'n n-el kyniky' te tq'ajq'ojil twi'. ⁵Me nlayx chi ok lipe ti'j juntl, a nya kyik'lel; qala' b'e'x kchi elil oq, qu'n nya ojtzqi'n tq'ajq'ojil twi' juntl, a nya kyik'lel.

⁶Kub' tq'o'n Jesúsjo techil lo kywutzxjal, me mix ele kyniky' te, ti'taq tz'elpine' tyol ikyjo.

Jun techil tu'n Jesús ti'jx, qa a tb'anil kyik'lel

⁷Tu'npetzi'n, xi tq'ma'ntl Jesús kye: Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, ayin weji'y Tjpel Ch'laj, a ja' nchi okxi rit. ⁸Kykyaqilxjo xi ul nej nwutza ileq'q'e kye', mo b'yol xjalqe tu'n kyelq'in; me ayetzin kye rit mix xi kyb'i'n. ⁹Me metzin we', ayin we' tjpel ch'laj. Noq wu'n, aku chi okxixjal toj kolb'il, tze'nku kye rit a nchi okx ex nchi etz wu'n, exsin njyet kywa. ¹⁰Me ante' ileq' noq n-ul te' tu'n telq'in, ex b'iyil, ex yuch'il. Me metzin we', ma chin ula tu'n tten

kychwinqilxjal toj tzaljb'il tzal'u'n twutz tx'otx' ex toj kya'l' je jun majx.

¹¹ Ayin we' Tb'anil Kyik'lel.^f Jun kyik'lel tb'anil kxel tq'o'n te' tchwinqil tu'n tkyim, noq tu'n kykletjo trit. ¹² Me ante' a n-aq'nin noq tu'n tchjet twi' tk'u'j, ajtzin t-xi tka'yin aj ttzaj xo'j, b'e'x chi kyjel ttzaqpi'n rit, ex b'e'x k-elil oq, qu'n nya te kyik'leljo, ex nya teqeku rit. Tu'npetzi'n, xi tq'o'n amb'il te xo'j tu'n tokx kyxol rit, tu'n kyb'aj junjun, ex tu'n tb'ajel tiljjo txqantl. ¹³ Qu'n ante' ichin b'e'x k-elil oq, qu'n noq o'kx nkub' t-ximi'n twi' tk'u'j, ex nya tu'n kykletjo rit tu'n.

¹⁴⁻¹⁵ Ayin we' Tb'anil Kyik'lel. Iktytzi'n tze'nku te nMa'n ojtzqi'nqi'n tu'n, ex ojtzqi'n nMa'n wu'n; iktytzi'n weji'y ojtzqi'nqe we nrit, ex ojtzqi'nqi'n kyu'n.^g Ok kxel nq'o'n we' nchwinqil noq tu'n kypaj. ¹⁶ Ex ite' txqantl we' nrit, a nya ite' tojjo ch'laj lo. Me ilix ti'l' tu'n kytzaj wi'n, ex kchin k'wel nimin kyu'n. Junx ch'uq rit k-elile, ex junch'in kyik'lel.

¹⁷ Nimx tq'aq'b'il tk'u'j nMan wi'ja, qu'n kxel nq'o'n we nchwinqil tu'n tkyim, exsin tu'n tjaw anq'in juntl majl kyxol kyimnin. ¹⁸ Mix a'l' jun aku tz'el q'inte nchwinqila; qala' ayinx we' kchin xel q'o'nte wib'a wunx wib'xa. Qu'n at we woklin tu'n t-xi nq'o'n wib'a tu'n nkyima, ex tu'n njaw anq'intla wu'nx wib'a. Qu'n atzin ma tzaj tq'ma'n nManji'y we'y.

¹⁹ Atzaj te' kyb'inte Judiy jni' yol ikyjo, mix mejeje kyyol ti'l'. ²⁰ At junjun q'mante: ¿Tiqu'n nxi kyb'inji'y xjal lo? ¿Nyapela at jun taq'n'il tajaw il tokx toj tanmin, mo qa ma tz'el tx'u'j twi'?

²¹ Me junjuntl q'mante: Mina, qu'n ¿Ma akutzin yolin jun xjal, a at jun taq'n'il tajaw il toj tanmin ikyjo? ¿Akutzin b'ant kyka'yin mox tu'n jun taq'n'il tajaw il?

**Kyky'e'taq aj Judiy tu'n
t-xi kynimin Jesús**

²² Jb'alilikutaq antza, ex toj Jerusalén n-iky'sittaq jun nintz q'ij tu'n tzaj

kyna'n tb'antli'n tnejil ja te na'b'l Dios. ²³ Nb'ettaq Jesús twutzjo ja anetzi'n, a nim telimitz, a tok tb'i: Te Salomón.

²⁴ Ok kychmo'n junjun aj Judiy kyib' ti'l'jile, ex xi kyqanin te: ¿Ma kukxsin ktenb'iljiy qxola tu'n tja ka'min qk'u'ja ti'l'ja? Qa axixji'y Crist, a tu'ntaq tul te Kolil, q'mantza qe'y te jun majx ja'lin.

²⁵ I xi ttzaq'win Jesús: ¿Ma nyatzin o txi nq'ma'n kye'y? Me mi nchinx kynimi'n. Tkyaqilxjo nb'ant wu'n noq tu'n tipin nMan, atzin nyek'in te' qa ayinji'y. ²⁶ Me mi nxi kynimi'n, qu'n na'm kyoka te nrita, tze'nkuxjo xi nq'ma'n kye'y te tnejil. ²⁷ Qu'n noqit o chi oka te nrita, matla txi kyb'i'n tq'ajq'ojil nwi'y. Qu'n wojtzqi'nqejil'y we', ex nchi ok lipe wi'ja toj tkyaqil.

²⁸ Ex kxel nq'o'n kychwinqil te jun majx, ex nlayx chi kyij naj. Ex mix a'l'x aku tz'el q'inkye toj nq'ob'a. ²⁹ Ma chi tzaj tq'o'n nMa'n we'y, a nimxix toklin tib'aj tkyaqil. Qu'n tkyaqiljo a ma tzaj lipe wi'ja teqe nMa'n, ex mix a'l'x aku tz'el q'inkye toj tq'ob'. ³⁰ Qu'n junxch'in qe' qte'n tuk'a nMa'n.

³¹ Tu'ntzin ikyjo, b'e'x b'aj jaw ky'i'n Judiy ab'j tu'n tkub' kyb'yo'n. ³² Me ante Jesús xi tq'ma'n kye: Nimku techil tb'anilxix ma kub' nb'inchi'n kywutza, noq tu'n tipin nMa'n. Kyxol tkyaqiljo lu'n, ¿Ankye jun nya wen toj kywutza, tu'n wok kyxo'n tu'n ab'j?

³³ Xi kytzaq'win Judiy te: Nlay tz'ok qxo'n te tu'n ab'j noq tu'n wen nb'ant tu'n; qala' noq tu'n nxo'n yol ti'l' Dios tu'n tyola,^h a noq jun tal ichin tze'nku qe'. ¿Me ma tz'ok tq'o'nna'j tib'a te Dios?

³⁴ Xi tq'ma'n Jesús kye: ¿Ma mi'tzin nkux kyu'ji'n toj Tu'jil Tyol Dios, a ja' tz'ib'ine kyil'j junjun xjal, tej t-xi tq'ma'n Dios kye, qa diosqe?ⁱ

³⁵ Atzi'n ja'lin, b'i'n qu'n, a tz'ib'i'n toj Tu'jil qMan, tz'aqlexix ex nti' tky'i. Qu'n qa ax Dios ok q'o'nte kyb'i' te diosqe, a aye' i xi' k'mo'nte Tyol ojtxe, ³⁶ ¿Ti'tzin qu'ntz ma tzaj kyq'ma'n we'y, qa nchin xo'n yol ti'l' Dios, noq tu'n xi nq'ma'n qa

^f 10:11 Is. 40:11; Ez. 34:11-12. ^g 10:14-15 Mt. 11:27; Lc. 10:22. ^h 10:33 Lv. 24:16. ⁱ 10:34 Sal. 82:6.

ayi'n Tk'wal Dios? Qu'n ax Dios el pa'n we'y tu'n ntzaj tchq'o'n tzalu'n twutz tx'otx'.³⁷ Qa mi xkub' nb'inchin' tkyaqil techil wipi'n tze'nkuxjo nb'ant tu'n nMa'n, nlayx chinx kynimi'n.³⁸ Me exla qa mi xinx kynimi'n, me antza k-elile kyniky'a te te jun majx, noq kyu'n jni' nb'inchb'i'n b'a'n, qa a qMan Dios mujle tib' wuk'iy, ex qa ayi'n mujleqin tuk'a.

³⁹Antza tu'n toketaq kytzyu'n juntl majl, me cheb'e el tzaqpaj toj kyq'ob'.

⁴⁰Tb'ajlinxi' ikyjo, meltz'aj Jesús tlajaxi Nim A' Jordán. Antza kyije ten tojjo tx'otx', a ja' nchi kuxa tq'o'ntaq Juan xjal toj a' te jawsb'il a'./⁴¹ Nimku xjal i xta'l lolte Jesús, ex kyq'ma: Exla qa nti' te Juan techil xb'ant tu'n a nim tipin, me tkyaqilxjo o tq'ma ti'l'jjo ichin lo twutzxix.⁴² Nimx xjal i nimin ti'l' Jesús tojjo tx'otx' anetzi'n.

Tej tkyim Lázaro

11 ¹Attaq jun ichin aj Betania, Lázaro tb'i, yab'taq. Junxtaq ite' kyuk'a taneb', Mariy tuk'ax titz'in Mart.^k ²Ante' Mariy lu'n, a kub' q'o'nte jupsb'il kyib'aj tqan qAjaw, ex ok ttzqij'sin tuk'a tsmal twi'.³ Ayetzi'n kab'e qya lo xi kysma'n tqanil te Jesús: Tata, ajo tuk'iy Lázaro, a k'u'jlin tu'n, ma yab'te, chi chi'.

⁴Tej tb'inte Jesús ikyjo, tzaj tq'ma'n: Ajo yab'il anetzi'n nlay japin b'aj te' te kyimin; qala' noq tu'n tyek'i'n tipin tqoptz'ajiyil Dios, ex tu'n tjaw nimsit nb'i'y, ayi'n Tk'wal.

⁵Exla qa k'u'jlinxix Mart kyuk'ax ttziky, ⁶me tej tb'inte Jesús, qa yab'taq Lázaro, axsa kyije tenl kab'e q'ij, a ja' ta'yetaq.

⁷Tb'ajlinxi' ikyjo, tzaj tq'ma'n qe'y, a awo'y t-xnaq'tzb'in: Qo meltz'aj majl toj ttx'otx' Judey.

⁸Awotzin qe' xi qq'ma'n te: Xnaq'tzil, ¿Ma nyatzin itzqeyin qajlantz antza, ex kyajtaqxjal tu'n tkub' b'yo'n kyu'n tuk'a ab'j? ¿Tiqu'nil taja tu'n tmetz'aja antza?

⁹Tzaj tq'ma'n Jesús qe'y: Ajo tspiky'in q'ij o'kx nwe' te kab'lajaj or. Qa nqo b'et

tqan q'ijil, nlay qo jaw takpaj, qu'n nqo ka'yin toj tqan q'ij, a nk'ant twutzjo tx'otx'.¹⁰ Me qa nqo b'et toj qniky'in, qo jawil takpaj, qu'n nya q'anchar'lo qb'e. Tu'npetzi'n qa nqo b'inchin tze'nku taj qMan, nti' aku tz'ok b'ajqe.

¹¹Tb'ajlinxitzin tyolin ikyjo, tzaj tq'ma'n qe'y: Ajo quk'a Lázaro, a k'u'jlin qu'n, ma ktan. Me ma chi'n k'asilte.

¹²Awotzin qe' xi qq'ma'n te: Tata, qa ma ktan, b'alaqa ma chewx yab'il ti'l'.

¹³Me atzin tz'elpine' tyol Jesús ikyjo, qa otaq kyim. Me awotzin qe, kub' qximi'n qa nyolintaq ti'l'jjo watl te qxmilil.¹⁴ Tu'npetzi'n, tzajixix tq'ma'n Jesús qe'y: Ma kyim te Lázaro. ¹⁵Nim ma chin jaw tzalaja tu'n nti'qintaqa antza, qu'n wenxix te kye'y, tu'n nxi kynimi'n tuk'a tkyaqil kyanmi'n. Me qoqe lolte.

¹⁶Ante Tmas, a Kwa'ch tb'i tok, tzaj tq'ma'n qe'y: Qoqe qkyaqilx, tu'ntla qkyim junx tuk'a.

T-xnaq'tzb'il Jesús ti'l'jjo tkab' chwinqil

¹⁷Atzaj te' qkani'n, pon qk'ulb'i'n qa otaq b'ant kyaje q'ij tkub'linx muqet Lázaro. ¹⁸Ajo tnam Betania nqayin ta' tk'atz Jerusalén, b'alaqa noq niky'jin ajlab'. ¹⁹Tu'n nqayin ta', nim xjal Judiy otaq kanin q'olb'ilkye Mart tuk'a Mariy, tu'n tchewsit kyanmin ti'l'jjo tkyimlin kyxib'in.

²⁰Tej tb'inte Mart, qa ch'ixtaq tpon kanin Jesús kyja, b'e'x etz k'lelte; me atzin te Mariy kyij ten tuja. ²¹Tej tkanin tk'atz Jesús, xi tq'ma'n Mart te: Tata, noqit attaqa tzalu'n, mitla xkyim we' nxib'in, ²²qu'n b'i'n we' wu'n qa ntzaj tq'o'n Diosjo tkyaqilx nxi tqani'n te.

²³Xi tq'ma'n Jesús te: Kjawil anq'intl te t-xib'inch.

²⁴Xi tzaq'win Mart te: Ikytzi'n. B'i'n we' wu'n qa ok kjawil anq'intl tojjo tq'ijil, a ja' tu'n kyjaw anq'intl kyimnin, aj tjapin b'aj tkyaqil tzalu'n twutz tx'otx'.^m

^j10:40 Jn. 1:28. ^k11:1 Lc. 10:38-39. ^l11:2 Jn. 12:3. ^m11:24 Dan. 12:2.

²⁵B'e'x xi tq'ma'n Jesús te: Ayi'n we' Q'ol chwinqil, ex wu'n we' kchi jawil anq'inxjal kyxol kyimnin. Ankye te' knimil wi'ja, exla qa ma kyim t-xmilil, me kjawil anq'intl wu'n, tu'n tten jun chwinqil a nlay b'aj.ⁿ ²⁶Qu'n kykyaqilxjo nchi nimin wi'ja, ex nchi b'et tze'nku waja, nlayxpe chi najx kye te jun majx. ¿Yajtzi'n te, Mart? ¿Man txi tniminji'y lu'n?

²⁷Xi tq'ma'n Mart te: Ikytzi'n Tata, ma txi nnimin we', a tejy Crist, a Tk'wal qMan Dios, a iltaq ti'j tu'n tul tzalu'n twutz tx'otx'.

Tej tjaw oq' Jesús ti'j Lázaro

²⁸Tb'ajlinxi' tyolin ikyjo, b'e'x aj Mart q'olb'il te Mariy, ex xi tjask'in te: Lu Xnaq'tzil at tzalu'n, ex luy ntxokle tu'n.

²⁹Atzaj te' tb'inte Mariy, jun paqx jaw we', ex xi' ajqelin lolte Jesús, ³⁰qu'n na'mxtaq tokx Jesús toj tnam. Axtaq'tza ta'ye ttxa'n tnam, ja' oke tk'ulb'in Mart. ³¹Atzaj te' tok ka'yin Mariy ky'u'n q'ubq'il kyk'ul'j ite'taq tuja, tej tex ajqelin, b'e'x b'aj xi lipe ti'j, qu'n kub' kyximin qa tu'ntaq t-xi' oq'il tib'ajjo muqb'in te Lázaro.

³²Atzaj te' tkanin Mariy tk'atz Jesús, b'e'x kub' meje t-xe tqan, ex xi tq'ma'n: Tata, noqit attaqa tzalu'n, mitla xkyim we' nxib'in.

³³Atzin te Jesús, tej tok tka'yin n-oq' Mariy kyuk'axjo jni' Judiy, a otaq chi kanin tuk'a, b'e'x tzaj tb'is, ex tzaj chy'o'n tanmin, ³⁴ex xi tqanin kye: Ja'tzin xkuxa kymuq'n'ch.

Xi kyq'ma'n te: Tata, ku tzaja lolte.

³⁵Ex jaw oq' Jesús.

³⁶Xi kyq'ma'n Judiy kyxolile: Kyka'yinktzi'n. Cheb'ex k'u'jlintaq Lázaro tu'n.

³⁷Me at junjuntl nkyq'ma'ntaq: A ma jqet kywutz mox tu'n'x xjal lo, ¿Ma mipetla xb'ant jun ti' tu'n, tu'n mi kyime Lázaro?

Tej tjaw anq'intl Lázaro tu'n Jesús

³⁸Atzin te Jesús, b'e'x tzaj chy'o'n juntl majl tanmin, ex b'e'x tzaj laq'e ttzi jul, a

ja' tokxitaq kyimnin, jpu'ntaq tuk'a jun ma tij ab'j. ³⁹Xi tq'ma'n Jesús kyexjal: Kyimilji'y ab'j.

Atzin te Mart; a taneb'jo kyimnin, xi tq'ma'n te: Tata, mala tzuwix, qu'n ma b'ant kyaje q'ij tkyimlin.

⁴⁰Me ante Jesús xi tq'ma'n te: ¿Ma nyatzin ma txi nq'ma'n te'y, qa ma txi tnimi'n, okpin ktlab'il te nimxix tipin Dios?

⁴¹Eltzin q'i'n ab'j, ex ante Jesús jax tka'yi'n tzmaz toj kya'j, ex tq'ma: Tata, nxi nq'o'n chjonte te'y, tu'n ma chin tzaj tb'i'n. ⁴²B'i'n we wu'n, qa kukx nchin tzaj tb'inji'y, me ma txi nq'manji'y lu'n te'y, noq tu'n kypajjo xjal txolcheqek wi'ja, tu'ntzin txi kynimin qa ate ma tzaj chq'o'n we'y.

⁴³Tb'ajlinxi' tq'ma'n ikyjo, xi tq'olb'in tuk'a tq'ajq'ojil twi' kujxix wen: Lázaro, ku tetza antza.

⁴⁴Ex atzin tej kyimnin b'e'x etz, b'altz'inqektaqjo tq'ob' kyuk'a tqan toj t-xb'alin kyimnin, ex ptzo'ntaq twutz tuk'a su'tj. B'e'x xi tq'ma'n Jesús kye: Kypoq'imila, ex kytzaqpinxa.

Tej kykyij Judiy toj wen tu'n tkub' kyb'yo'n Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵Tu'ntzi'n ikyjo, nimx Judiy, ayej o chex lipe ti'j Mariy, ex ok kyka'yi'n b'ant tu'n Jesús, i nimin ti'j. ⁴⁶Me attaq junjuntl kyxol b'e'x i xi' q'malte kye Parisey ti' otaq kub' tb'inchin Jesús tuk'a Lázaro. ⁴⁷Tu'npetzi'n, aye Parisey exqetzi'n kynejinel pale, b'e'x ok kychmo'n kyib' kyuk'a jni' Judiy aj kawil. I ok ten yolil kyxol: ¿Ti'tzin kb'antil qu'n ti'ljo ma' xjal lo? Nimku techil nb'ant tu'n, tu'n kyka'y'ajxjal ti'j. ⁴⁸Qa ma kyij qq'o'n kukxjo, tkyaqilx'ajxjal knimil ti'j. Ex ayetzi'n aj kawil toj Rom, kchi tzajil qib'aj q'il qoklin toj tja Dios, ex tu'n tkub' kyyuch'in qtanim.

⁴⁹Me attaq jun kyxol, a Caifás tb'i, toktaq te kynejilxix pale tojjo ab'q'e

ⁿ 11:25 Ro. 6:4-5; Col. 2:12; 3:1.

anetzi'n, ex xi tq'ma'n kye: Nti'x kye kynab'l. ⁵⁰¿Ma mixsin n-el kyniky'a ti'lj, qa wenxitla te qe, tu'n tkyim jun ichin te qxel, tze'nku tu'n tkub' yuch'j kykyaqil qtanim?

⁵¹Me ante Caifás nya tu'n x tib'xtaq nyolin; qala' tu'n Dios. Qu'n tu'n toktaq te tnejilxix pale, tzaj tq'o'n Dios tqanil te, qa iltaq ti'lj tu'n tkyim Jesús te kyxel xjal aj Judiy, ⁵²Junx kyuk'a' a kchi nimil ti'lj toj tkyaqil twutz tx'otx', tu'n kymujb'in te kyib' toj kynimb'il.

⁵³Tu'npetzi'n, ax q'ijjo anetzi'n, b'e'x i kyij aj kawil toj wen, tu'n tkub' kyb'yo'n Jesús.

⁵⁴Tu'npetzi'n, mix tenil Jesús kyxol Judiy; qala' b'e'x etz tojto ttx'otx' Judey, ex b'e'x xi' ttxa'n tzqij tx'otx' toj jun tnam, Efraín tb'i. Axa kyije tene junx quk'iy, a awo'y t-xnaq'tzb'in.

⁵⁵Nyataq ila' q'ij tu'n tul kanin Xjan Q'ij kye Judiy. Tu'npetzi'n, nimku xjal aj Judiy b'e'x i xi' toj Jerusalén, tu'n kyb'inchin kyten tze'nkuxtaqjo nb'ant ky'u'n. ⁵⁶Tkyaqilxjal nchi jyo'ntaq ti'lj Jesús toj tnejil ja te na'b'l Dios, ex nxi kyqanintaq kyxolx: ¿Tze'ntzin kye toj kywutz? ¿Jawilpela toj nintz q'ij mo minaj?

⁵⁷Qu'n ayetzi'n Parisey exqetzi'n kynejinel pale otaq kub' kyq'o'n jun kykawb'il, qa attaq jun xb'inte ja' ta'taq Jesús, ilx ti'lj tu'n tzaj ky'i'n tqanil, tu'ntzintla tok kytzyu'n, tu'n tku'x toj tze.

Tej tok tsu'njo qya jupsb'il kyij'j tqan Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 ¹Noq qaq q'ijtaq tu'n tpon kanin nintz q'ij te Xjan Q'ij. B'e'x xi' Jesús toj koj'b'il Betania, a ja' najletaq Lázaro, a otaq jaw anq'intl tu'n Jesús toj kyime. ²Antza kub'e kyb'inchin jun wab'lj te aq'b'il chjonte te Jesús. Ate Mart nsipintaq wab'lj, ex ajin te Lázaro q'uqlektaq wa'l kyuk'a ti'lj meḵ. ³Ante Mariy tzaj ti'n jun

tk'wel q'anb'il, nardo tb'i, a jun wiq jupsb'il tb'anilxix wen ex wiyilxix. Ex kub' tq'o'n tkyaqil kyib'ajjo tqan Jesús, ex jun paqx ok tzqijsin tuk'a tsmal twi'. Ex tkyaqil toj ja kub' juptz'aj tu'n tb'anil tk'ok'jil.°

⁴Me attaq jun t-xnaq'tzb'in Jesús antza, a Judas Iscariot tb'i, a tu'ntaq t-xi k'ayinte toj kyq'ob' tajq'oj. Xi tq'ma'n te Jesús: ⁵¿Tiqu'nil mi xi k'ayitjo jupsb'il lo, a wiyilxix wen, tu'n kyxi qmojin tal yajqe?

⁶Me ante Judas nya nb'insintaq kyij'jjo yaj, qala' kub' tq'ma'n ikyjo qu'n ileq'taq. Qu'n ate Judas toktaq toklin te chmol pwaq qxola, ex tzuntaq jatz telq'in ch'in ti'ljjo a chmo'ntaq tu'n.

⁷Xi tq'ma'n Jesús te: Tenkuj. Qu'n ma kub' tk'u'n lu'n tzmax ja'llin, tu'n tb'ant nte'n te muqb'il we'y. ⁸Qu'n atzin kye yaj, axsi kchi k'wele ten kyxola, ex b'a'n tu'n kyxi kymo'ji'n noq ti' q'ijil.^p Qalatzi'n we', nya kukx kchin k'wel ten weji'y kyxola.

Tej tok kychmo'n nejinel kyib' ti'lj Lázaro tu'n tkyim

⁹Nimx Judiy i b'inte qa antza ta'ye Jesús toj tnam Betania, ex b'e'x i b'aj xi' antza lolte Jesús tuk'ax Lázaro, a otaq jaw anq'intl tu'n Jesús kyxol kyimnin.

¹⁰Ayetzi'n kynejinel pale b'e'x i kyij toj wen tu'n tkub' b'yet Jesús majx Lázaro tuk'a, ¹¹qu'n noq tu'n tpaj Lázaro, nimx Judiy otaq tz'el kypa'n kyib' kyij', noq tu'n kyxi lipe ti'lj Jesús.

Tej tkanin Jesús toj Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹²Nimkutaq xjal otaq txi' iky'sil Xjan Q'ij toj Jerusalén. Toj junxil q'ij, ok kyb'in qa tu'ntaq tkanin Jesús antza.

¹³Tu'npetzi'n, i ok ten tx'emil txqan t-xaq tze, palma tb'i, exsin i b'ajetz k'lelte Jesús, ex i b'aj xch'in kyjalu'n:

Nimxit tb'i qMan Dios.

Ky'iwlinxitjo a tzul kanin toj Tb'i qAjaw.

° 12:3 Lc. 7:37-38. ^p 12:8 Deu. 15:11.

Ky'iwlínxitjo a nmaq kawil tib'aj
Israel.[¶]

¹⁴El jyet jun tal bur tu'n Jesús, ex b'e'x
jax qe tib'aj, tze'nkuxtaqjo ntq'ma'n toj
Tu'jil Tyol Dios:

¹⁵Mi chi jaw xob'a,
ayi'y najleqe toj tnam Sion.
iKyka'yinxal Lu' kyNmaq Kawila
tzul
q'uqleqx chejil tib'aj jun tal bur.^r

¹⁶Te tnejil, mix ele qniky'a ti'lj
tkyaqiljo lo, a awo'y t-xnaq'tzb'in; me
yajxi, tej tjax Jesús toj kya'j, b'e'x b'aj
ul julk'aj toj qk'u'ja tkyaqiljo tz'ib'intaq
ti'lj toj Tu'jil Tyol Dios, ex ikyxixsin otaq
b'ajjo.

¹⁷Me ayeqetzi'n xjal ite'taq tuk'a Jesús,
tej ttzaj tq'olb'in Lázaro toj jul, ex tej
tjaw anq'intl tu'n, tzunx nchi yolintaq
ti'lj kyuk'a txqantl. ¹⁸Tu'ntzi'n ikyjo, i
b'ajetz xjal toj tnam k'lele Jesús, qu'n
otaq tz'ok kyb'i'n techil tipin tb'anilxix
ti'lj Lázaro. ¹⁹Ex mix ele wenjo lu'n
toj kywutz Parisey. B'aj kub' kyyolin
kyxolx: iKa'n! Nti'x jun aku b'ant qu'n
ti'lj, qu'n kyka'yinxsi'n; kykyaqilxjal ma
txi lipe ti'lj.

Tej kyyolin junjun nya Judiy tuk'a Jesús

²⁰Kyxoljo xjal a otaq chi kanin iky'sil
nintz q'ij toj Jerusalén, attaq junjun xjal
aj Grecia. ²¹Ex attaq jun quk'iy, a awo'y
t-xnaq'tzb'in Jesús, Lip tb'i, tzajnin toj
tnam Betsaida toj ttx'otx' Galiley. Aye aj
Grecia i tzaj laqe tk'atz Lip, ex i kub'sin
kywutz te: Tata, noq same, qajatl'a'y tu'n
qyoli'n tuk'a Jesús.

²²B'e'xsin xi' Lip, ex xi tq'ma'n te
Andrés, ex kykab'ilx i xi' q'malte te
Jesús.

²³Xi tq'ma'n Jesús kye: Ch'ix tul
kanin nq'ijila, ayi'n, a Tk'wal Ichin, tu'n
nkyima, tu'n njaw anq'i'n, ex tu'n njaxa
toj kya'j tuk'a tkyaqil nqoptz'ajiyila.

²⁴Qu'n twutzxix kxel nq'ma'n kyey,
ikytzin weji'y tze'nku jun twutz triy. Qa
mix xkux miqet toj tx'otx', nlay ch'iy,

qala' o'kxjo tal junch'in ex nti' tajb'in.
Me qa ma kux miqet toj tx'otx' tu'n
tkyim, ok chmetil txqantl twutz.

²⁵Ankye te' taj noq tu'n tok tk'u'jlin
tchwinqil tzalu'n twutz tx'otx', ok k'wel
najsin tkyaqil. Me ankye te' kxel q'onte
tib' toj tq'ob' Dios, ex mi n-ok tilil tu'n
ti'ljo tchwinqil tzalu'n twutz tx'otx',
apente kkanb'il jun tchwinqiljo, a nlay
b'aj.^s ²⁶Ex ankye jun n-ok tilil tu'n, tu'n
tajb'in we'y, b'a'n tu'n tok lipe wi'ja, tu'n
tten junx wuk'iy toj tkyaqil. Ex ankye te
n-ajb'in we'y, apente kjawil nimsi'n tu'n
nMa'n.

Tej tyolin Jesús juntl majl ti'lj tkyimlin

²⁷Atzi'n ja'lin, nimx nchyo'n wanmi'n
tu'n nb'isa. ¿Ti'tzila kxel nq'ma'n? ¿Ma
okpela kxel nq'ma'n: Tata, chin tkloma,
tu'n mi tz'ikyxe wu'n tkyaqilxjo kb'ajil
wi'ja? iMina! Qu'n tu'npen te' lu'n
xin uliy. Qala' kxel nq'ma'n: ²⁸Tata,
nimsinks tb'iy wi'ja.

Tekuxjo xi tq'ma'n yol anetzi'n, b'ijte
jun tq'ajq'ojil wib'aj toj kya'j, a tq'ma: O
jaw nnimsi'n nb'iy, ex kjawil nnimsi'n
juntl majla.

²⁹Ayetzin xjal ite'taq tk'atz, te
kyb'inte yol lu'n, xi kyq'ma'n kyxolile,
qa noq jun q'anqyaq jaw tinin. Me
junjuntl q'mante qa jun angel tzaj yolin
tuk'a.

³⁰Tu'npetzi'n, xi tq'ma'n Jesús kye:
Nya noq te q'uqb'il nk'u'ja saje yolin
te' tq'ajq'ojil wib'aj; qala' te q'uqb'il
kyk'u'ja wi'ja. ³¹Qu'n atzin ja'lin,
ch'ixix tul kanin tq'ijil te kykyaqil xjal
twutz tx'otx', tu'n kyok toj pa'b'in twutz
Dios, ex ilxix ti'lj tu'n tex lajet tajaw il,
qu'n twutzxix kxel nq'ma'n kyey, qa
k'wel ti'lj wu'n te jun majx. ³²Qu'n ajtzin
njaw q'o'n twutz tze tzalu'n twutz tx'otx',
ktzajil nchmo'n kykyaqil xjal wu'nx
wib'xa. ³³Tuk'a yol anetzi'n; nyek'in
Jesús tze'n tumil tu'n tkyime.

³⁴Xi kytzaq'win xjal: ¿Ma nyatzin
tzun ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios, qa

¶ 12:13 Sal. 118:25-26. ^r 12:15 Zac. 9:9. ^s 12:25 Mt. 10:39; 16:25; Mr. 8:35; Lc. 9:24; 17:33.

ate Crist il ti'j tu'n tten te jun majx?[†]
 ¿Tze'ntzin ttentz ntq'ma'ntza, qa ajo
 Tk'wal Ichin il ti'j tu'n tjaw twutz cruz
 tu'n tkyim? ¿Tze'ntzin tz'elpine! Tk'wal
 Ichin?

³⁵Xi tq'ma'n Jesús kye: Ayin we'
 spiky'in loqi'n inti'nx kyxola. Me noq
 te jun paql inti'n kyuk'iy. Tu'npetzi'n,
 chi lipeka ti'jjo spiky'in, tu'ntzin mi chi
 kyijiy toj qxopin. Qu'n ankye te' nb'et
 toj qxopin, nti' b'i'n tu'n ja'tzin t-xiye.
³⁶Tu'npetzi'n, kyniminxijiy spiky'in, a lu'
 atx ch'intl kyuk'iy, tu'ntzin kyoka te jun
 xjal aj spiky'in.

Tb'ajlinxi' tq'ma'n Jesús ikyjo, b'e'x el
 tewin tib' kywutz.

**Tej t-xi tq'ma'n Jesús qa tkyaqilxjal
 il ti'j tu'n kynimin ti'j**

³⁷Mix tu'n nimx techil tipin Jesús o
 b'ant tu'n kywutzxjal, me mix i nimirix
 ti'j. ³⁸Tuk'ajo lo, japin b'ajjo tyol Isaías,
 a yolil Tyol Dios ojtxe, tej tkub' ttz'ib'in:
 Tata, ¿Ankye ma txi niminte Tb'anil
 Tqanil ti'ja, a ma txi qq'ma'n?
 ¿Altzila qe xaye tyek'in tAjaw
 Tkyaqil toklin Tkawb'il kyib'aj?''

³⁹Exla qa ikyjo, nlayx txi kynimin,
 qu'n atx juntl yol kyij ttz'ib'in Isaías
 kyjalu'n:

⁴⁰Qu'n ax Dios s-ok moxsinte kywutz,
 ex s-ok ch'uxsinte kyanmin,
 tu'ntzin mi tz'ele kyniky' te tu'n
 kywutz.

Ex tu'n mi kyb'iyte tu'n kyanmin.
 Ex nti'x ma chi meltz'aj wuk'iy, tu'n
 kykub' nq'ani'n.°

⁴¹Kyij ttz'ib'in Isaías ikyjo, qu'n otaq
 tli nimx toklin Jesús, exsin nyolintaq ti'j,
 a na'mtaq tul kanin Jesús twutz tx'otx'.

⁴²Me kyxol tkyaqiljo lu'n, ataq junjun
 Judiy i mimin ti'j Jesús, ex majxpe junjun
 nejinel kyxol. Me mix kub'e kychikyb'in
 kywutzxjal noq tu'njo kyxob'il kye
 Parisey, tu'n mi chi exe lajo'n ti'jjo
 kyoklin tojjo ja te kyna'b'l Dios aj Judiy.

⁴³Qu'n wenxixtaq toj kywutz, tu'n kyja
 nimsin kyu'nxjal tzalu'n twutz tx'otx',

tze'nku tu'n kyja nimsin tu'n Dios toj
 kya'j.

**Tej tyolin Jesús ti'jjo xjelb'il
 twutz qMan Dios**

⁴⁴Xi tq'ma'n Jesús tuk'a tq'ajq'ojil
 twi': Ankye te knimil wi'ja, nya o'kqinx
 kchin xel tnimin; qala' aku nMa'n, a
 tzaj chq'on we'y. ⁴⁵Ex ankye te ma
 chin tli'y, ex ma tli Dios, a tzaj chq'on
 we'y. ⁴⁶Qu'n ayin weji'y tspiky'in Dios,
 a ma tzul tzalu'n twutz tx'otx', tu'ntzin
 alkye knimil wi'ja nlayxpen kyijx te' toj
 qxopin.

⁴⁷Me qa at jun ma b'inte nyola, ex
 mi xi tnimin, ok najil te'; me nya npaja,
 qu'n nya ma chin ula tu'n nkawi'n
 kyib'aj kykyaqil xjal, qala' noq tu'n
 kyklet wu'n. ⁴⁸Ex ankye k-elil iky'in
 we'y, ex mi xi tb'in nyola, at jun kkawil
 tib'aj; ayexjo yol, a o che'x nq'ma'n. Ex
 ayexsin kchi kawiljo ti'j toj pa'b'in twutz
 Dios, aj tjapin b'aj tq'ijil tzalu'n twutz
 tx'otx'. ⁴⁹Qu'n ayejo nyola ex tkyaqil
 nxnaq'tzb'ila nya weqekuy; qala' te
 nMa'n, a tzaj chq'o'n we'y. ⁵⁰B'i'n we'
 wu'n qa ayejo Tyol Dios ma chi tzaj
 tq'ma'n, ayetzin ttxuyil chwinqiljo te jun
 majx. Tu'npetzi'n, o'kx nxi nq'ma'nji'y
 tze'nkuxjo ma tzaj nik'u'n we'y tu'n
 nMa'n.

**Tej tel ttxjo'n Jesús
 kyqan t-xnaq'tzb'in**

13 ¹Atzin te' tjapin kanin tq'ijil
 nintz q'ij te Wa'j Pan, b'i'ntaq
 tu'n Jesús, qa iltaq ti'j tu'n tkyim, ex
 tu'n taj tuk'a tMan toj kya'j. Kukx
 nk'u'jlintaqjo kyil'jjo aye otaq chi ok lipe
 ti'j tzalu'n twutz tx'otx'. Me atzin ja'lin,
 tajtaq tu'n t-xi tyek'in tkyaqil t-xilin
 tq'aq'b'il tk'u'j.

²Ex kyja'taq qxi'y wa'l, otaq ku'x
 tajaw il toj tanmin Judas, tk'wal jun
 xjal, Simun tb'i, tu'n t-xi' k'ayilte Jesús
 toj kyq'ob' tajq'oj. ³Me b'intaql te Jesús
 tu'n, qa tuk'a Dios otaq tzaje, ex iltaq ti'j
 tu'n taj tuk'a juntl majl, ex ax Dios o tzaj

[†]12:34 Sal. 110:4; Is. 9:7; Ez. 37:25; Dan. 7:14. [°]12:38 Is. 53:1. [°]12:40 Is. 6:10.

q'onte toklin tib'aj tkyaqil. ⁴Tu'npetzi'n, a tzmataq nqo wa'n, ja we'ks ti'l meḡ, el ti'n ttxo'w, ex ok tb'altz'in jun b'u'ḡ ti'l tk'u'l, ⁵ex kux tqo'n a' toj jun tx'ajb'il, ex ok ten txjol qqa'n, a awo'y t-xnaq'tzb'in, ex i el ttzqijsin tu'n b'u'ḡ, a otaq tz'ok tb'altz'in ti'l tk'u'l.

⁶Me atzaj te' tpon kanin tu'n kyel txjet tqan Simun Pegr, xi tq'ma'n Pegr te: WAjaw, ¿Ma attzin we woklin tu'n tel ttxjo'n nqa'n?

⁷Xi ttzaq'win Jesús te: Nlay tz'el tniky'a ti'ljo nb'ant wu'n ja'lin, me yajxi, k-elil tniky'a te.

⁸Me ante Pegr xi tq'ma'n: Nlayx ntziy'i'y jun maj tu'n tel ttxjo'n nqa'n.

Xi ttzaq'win Jesús: Qa mi s-el ntxjo'n tqan, nti'xpen toklintza wuk'i'y.

⁹Xitzin tq'ma'n Pegr te: WAjaw, qa ikytzjo, nya noq o'kqex nqa'n, qala' txjonqemila nq'ob'a majx tuk'a nwi'y, tu'ntzintla at-xix woklintza tuk'i'y.

¹⁰Me ante Jesús xi tq'ma'n te: Ankye te tzmaz b'aj txjet, nya il ti'l tu'n tel txjet juntl majl, qala' o'kqexjo tqan, tu'ntzin tsaqix tkyaqil. Me tze'nku kye' ma chi saqix kye', exla qa nya kykyaqilxa. ¹¹Xi tq'ma'n ikyjo: Nya kykyaqilxa ma chi saqixa, qu'n b'i'ntaq tu'n, alkye tu'n t-xi k'ayinte toj kyq'ob' aj il.

¹²Tb'ajlinxi' ttxjo'n qqa'n, ok tq'o'n Jesús ttxo'w, ex ok qe juntl majl ti'l meḡ, ex tzaj tq'ma'n qe'y: ¿Man tz'el kyniky'a ti'ljo xb'ant wu'n kyxola? ¹³Qu'n n-ok kyq'o'n nb'i'y te Xnaq'tzil ex te kyAjawa. Twutzx kye kyu'n, qu'n ayintzinji'y. ¹⁴Exsin qa ayinji'y Xnaq'tzil ex kyAjawa, a ma tz'el ntxjo'n kyqa'n, ikyqexsin kyeji'y, b'a'ntla tu'n tel kytxjo'n kyqa'n jun tuk'a juntl.

¹⁵Ma kub' nq'o'n jun yek'b'il, tu'ntzin tkub' kyb'inchin' tze'nkuxjo ma kub' nb'inchin' kywutza. ¹⁶Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, mix a'l junte aq'nil nimxtl toklin tze'nku te tajaw aq'untl; ex mix a'l junte, a chq'o'n nimxtl toklin tze'nku saj chq'onte. ¹⁷Qa ma tz'el kyniky'a te tkyaqiljo lo, ex qa ma kub' kyb'inchin' ikyjo, at tky'iwb'il Dios kyib'aja te jun majx.

¹⁸Mi nchin yoli'n kyi'ja kykyaqila. Qu'n ojtzqi'n wu'n ankye qe o chi jaw nsk'o'n. Me ilxix ti'l tu'n tb'ajjo tze'nku ntq'ma'n toj Tu'ljl Tyol Dios: Ankye jun nwa'n wuk'i'y, kjawil meltz'aj wi'ja. ¹⁹Nxi nq'manji'y lu'n kye'y, a na'mxtaq tb'aj, tu'ntzin aj tb'ajjo ikyjo, kxel kynimin qa ayin weji'y junx nte'n tuk'a nMa'n, a loqin nchin yoli'n kyuk'i'y.

²⁰Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y: Ankye te kxel k'mo'n te' a kxel nchq'o'n, ayi'n chin xel tk'mo'n. Ex ankye te kxel k'mo'n we'y, a nMa'n kxel tk'mo'n, a tzaj chq'o'n we'y. ²¹Me ante Pegr xi tq'ma'n: Nlayx ntziy'i'y jun maj tu'n tel ttxjo'n nqa'n.

Tej t-xi tq'ma'n Jesús qa a Judas tu'n t-xi k'ayinte

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹Tb'ajlinxi' tq'ma'n Jesús tkyaqiljo lo, tzaj chyo'n tanmin tu'n tb'is, ex tzaj tq'ma'n qe'y: Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y. At jun kye' k-okil meltz'aj wi'ja.

²²Me awotzin qe', a awo'y t-xnaq'tzb'in noqx o jaw ka'ylaja toj qwutza, ex mix ele qniky'a te alqi'l nyolinetaq. ²³Me ayintaq we' inti'n antza, nchin wa'ntaqa ttxlaj Jesús. Nimx tq'aq'b'il tk'u'l wi'ja. ²⁴Tu'npetzi'n, xi tyek'in Simun Pegr tq'ob' te jun techil, tu'n t-xi nqani'n te Jesús alqi'l nyoline'taq. ²⁵Tu'npetzi'n, in xi laq'exixa tk'atz, ex xi nqani'n te: WAjaw, ¿Altzila kye?

²⁶Tzaj ttzaq'win Jesús: K'welix wak'sin ch'in pan, ex anqe kxel nq'oni'y, atzi'n.

Ikytzi'n, kux tak'sin jun piḡ pan toj laq, exsin xi tq'o'n te Judas Iscariot, a tk'wal Simun.

²⁷Tb'ajlinxi' twa'n Judas, b'e'x okx tajaw il toj tanmin. Tu'npetzi'n, xi tq'ma'n Jesús te: Atzin tu'n tkub' tb'inchin', b'inchinkutzi'n ja'linxix.

²⁸Me nipe tu'n ikyjo, mix ele qniky'a te, tiqu'n xi tq'ma'n ikyjo. ²⁹Qu'n ataq Judas q'ilte ch'u'ḡ tk'wel pwaq, at junjunqe kub' ximinte, qa xi tq'ma'n tu'ntaq txi' Judas laq'olte ch'in qwa'y

^{13:15} Mt. 20:28; Mr. 10:45; Lc. 22:27. ^{13:16} Mt. 10:24; Lc. 6:40; Jn. 15:20. ^{13:18} Sal. 41:9.
^{13:20} Mt. 10:40; Mr. 9:37; Lc. 9:48; 10:16.

tu'n tajb'in toj nintz q'ij, moj qa tu'n t-xi' q'ol ch'in pwaq kye tal yaj. ³⁰Tb'ajlinxi' twa'n Judas pan, b'e'x ex toj qniky'in.

**Jun ak'aj nuk'b'il tu'n Jesús,
tu'n qmujb'in te qib'**

³¹Telintzxi Judas, tzaj tq'ma'n'l Jesús qe'y, awo'y t-xnaq'tzb'in: Ch'ix nkyim we' ja'lin, a ayi'n Tk'wal Ichin, tu'ntzin tnimsit tb'i nMan Dios. ³²Ma japin b'aj tajb'il nMa'n wu'n tzalu'n twutz tx'otx', noq tu'n tnimsit tb'i. Tu'nnpetzi'n, ktzajil tq'o'a'n wokli'n liwey, tu'n nte'n tuk'a toj kya'j tuk'a tkyaqil nqoptz'ajiyila.

³³Nimxix tq'aq'b'il nk'u'ja kyi'ja.^a Nya nim tqan chin tenb'iltla kyuk'iy ja'lin. Ok chi jyola wi'ja, me ikytzi'n tze'nku xi nq'ma'n kye aj Judiy, ex kxel nq'ma'n kye'y ja'lin, nlayx che'xa ja' kchin xeliy.^b

³⁴Tu'nnpetzi'n, kxel nq'o'n jun ak'aj nuk'b'il kyey: Tu'n kyk'u'jlin te kyib'a jun tuk'a juntl, ikytzi'n tze'nku ma chi ok nk'u'jli'n. Ikytzin kyeji'y, kyk'u'jlink kyib'a kyxolxa.^c ³⁵Qa ma tz'ok kyk'u'jli'n kyib'a kyxolxa, kykyaqilx xjal k-elil kyniky' kyi'ja, qa nxnaq'tzb'inqi'y.

**Tej t-xi tq'ma'n Jesús, qa tu'n tkub'
tewintaq Pegr**

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶Xi tqanin Simun Pegr te Jesús: WAjaw, ¿Ja'tzin kxela te?

Xi ttzaq'win Jesús: A ja' kchin xeli'y, nlayx txi lipey wi'ja ja'linxix, me ok kxel lipey wi'ja yajxi ch'intl.

³⁷Me ante Pegr xi tq'ma'n: WAjaw, ¿Tiqu'nil nlay chinx lipe'y ti'ja ja'lin? ¿Ma nyatzin ma b'ant we' nte'n tu'n t-xi nq'o'n nchwinqila, tu'n nkyima tu'n tpaja?

³⁸Xi ttzaq'win Jesús: ¿Ma ax twutz, ma b'ant te tte'n tu'n tkyima tu'n npaja? Me twutzxix kxel nq'ma'n tey, qa na'mxtaq toq' tman eky', kchin k'wel tewi'n oxé maj kywutzxjal, ex kxel tq'ma'n, qa nya ojtzqi'nqi'n tu'n.

O'kx Jesús b'a'n tu'n qxi ti'n toj kya'j

14 ¹Mina chi jaw b'isi'n. Qe kyk'u'ja ti'j Dios, ex qe kyk'u'ja wi'ja. ²Qu'n toj tja nMa'n at nimku najb'il, ja' tu'n qnajane; noqit nti', matla txi nq'ma'n kye'y. Tu'nnpetzi'n, ma chinka b'inchil jun kynajb'ila. ³Ex nya noq o'kx tu'n ma chinka b'inchilte kynajb'ila; qala' ok chin ula juntl majl k'lel kye'y, tu'ntzin kyte'n junx wuk'iy te jun majx toj kya'j. ⁴Ex ojtzqi'n b'e kyu'n, ja' kchin xeli'y.

⁵Xi tq'ma'n Tmas te Jesús: Ay wAjaw, mi b'i'n qe qu'n ja' kxeliy, ¿Tze'ntzin ttentz tu'n tel qniky'a ti'jjo b'e?

⁶Xi ttzaq'win Jesús: Ayin weji'y B'e, ex ayin weji'y Twutzxix, ex ayi'n weji'y Chwinqil. Qu'n noq wu'n aku chi kaninxjal tk'atz nMa'n.^d ⁷Qa ma tz'el kyniky'a wi'ja, ex ok k-elil kyniky'a ti'j nMa'n. Ex ma tz'el kyniky'a ti'j ja'lin, qu'n kukx nchin ok kyka'yinji'y.

⁸Tu'nnpetzi'n, xi tq'ma'n Lip: Ay wAjaw; yek'intzin Manb'aj qe'y. Tuk'axjo lo, b'e'xpen k-elil qniky'tza te.

⁹Xi ttzaq'win Jesús: Ay Lip, ¿Jtojetzi'n nkub'lin ten kyuk'iy, ex na'mx tel tniky'a we'y? Qu'n alkya ma tz'ok ka'yin we'y, ma tz'ok tka'yin nMa'n. Tu'nnpetzi'n, ¿Tiqu'n tzaj tqani'n we'y, tu'n t-xi nyek'i'n Manb'aj te'y? ¹⁰¿Ma mi'tzin nxi tnimi'n, qa mujleqi'n tuk'a nMa'n, ex mujle nMa'n wuk'iy? Tu'nnpetzi'n, tkyaqiljo jni' yol nxi nq'ma'n, nya wukuy, qala' te nMa'n, a najle wuk'iy, ex aku n-aq'nin wuk'iy tu'n tb'antjo jni' tajb'il. ¹¹Kyniminkuy qa ayi'n intin tuk'a nMa'n, ex a nMa'n najle wuk'iy. Exsin qa minatz, ¿Ma nlayxsi'n txi kynimi'n tu'n tkyaqilxjo nb'ant wu'n? ¹²Ex twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, ankye te knimil wi'ja ok kb'antil tkyaqil tu'n, tze'nku nb'ant wu'n, ex okpela kb'antil nimxixtl tu'n, tze'nku nb'ant ja'lin, qu'n ma chinka tuk'a nMa'n toj kya'j. ¹³Ikytzi'n, tkyaqiljo kxel kyqani'n ti'j tumil nb'i'y, ok kb'antil wu'n, tu'ntzin t-xi nyek'i'n

^a 13:33 Jn. 15:12, 17. ^b 13:33 Jn. 7:34. ^c 13:34 1Jn. 3:23; 2Jn. 5. ^d 14:6 Mt. 11:27; Jn. 1:18; 6:46; Kyb'i. 4:12.

qa nimxix tb'i nMa'n. ¹⁴K'wel nb'inchi'n ti'chaqx txi kyqanintza ti'j tumil nb'i'y.^e

**Tej ttzaj ttziyin Jesús, tu'n
ttzaj tchq'o'n Xewb'aj Xjan**

¹⁵Ex xi tq'ma'n'l Jesús: Qa ma chin ok kyk'u'jli'n, kyniminkutzinji'y jni' nnuk'b'ila. ¹⁶Ex kchin kub'sin nwutza te qMan, tu'n ttzaj tchq'o'n juntl Onil kye'y, ex Q'ubq'bil kyk'u'ja, a Xewb'aj Xjan, a twutzxix, tu'n tten kyuk'iy te jun majx. ¹⁷Ayetzin xjal te twutz tx'otx' nlay txi kyk'mo'n, qu'n mi nchi jyo'n ti'j, ex mi n-el kyniky' te. Me metzin kye, ma tz'el kye kyniky' ti'j, qu'n loqin intin kyxola ja'lin, ex ktzajil tq'o'n Dios toj kyanmi'n, tu'n tten te jun majx. ¹⁸Nlay chi kyij ntzaqpi'n kye; qala' kchin ul meltz'aj we', tu'n nte'n kyuk'iy te jun majx, noq tu'n Xewb'aj Xjan. ¹⁹Nya ila' q'ijl tu'n nkyima. Mi chin ok kyka'yintl xjala, me metzin kye, kchin okil kyka'yintla, aj ul nmeltz'aja kyuk'iy, a otaq chin jaw anq'intla juntl majl kyxol kyimmin. Ex noq tu'n ak'aj nchwinqila, ktenb'il kye kychwinqil a nlay b'aj, qu'n itz'qin we' te jun majx. ²⁰Aj tjapin kani'n q'ij anetzi'n, apentza k-elile kye kyniky' te qa twutzxixjo nyola, qa mujleqi'n tuk'a nMa'n, ex qa mujleqi'y wuk'iy, ex ayi'n kyuk'iy. ²¹Ankye te' ma tz'el tniky' te, ex k'wel tnimin jni' nnuk'b'ila, antza k-elile tniky'tzajil, qa twutzxix tzun nchin ok tk'u'jli'n. Ex ankye te nchin ok tk'u'jli'n, ex ate nMa'n k-okil k'u'jlinte, ex ikyx weji'y kxel nyek'in te' tkyaqil wajb'ila.

²²Tej t-xi tq'ma'n Jesús ikyjo, xi tqanin Judas te (a junxil Judas, nya Iscariot): Tata, ¿Tiqu'n noq te qekuy ktzajil tyek'in tib'a, ex nya te kykyaqil xjal?

²³Xi ttzaq'win Jesús: Ankye te nk'u'jlin we'y, ex nkub' tb'i'n tkyaqiljo xi nq'ma'n, okpen k-okil k'u'jlin te' tu'n nMa'n, ex ayin we' tuk'ax nMa'n qo ul qe' najal tuk'a te jun majx. ²⁴Ex ankye te' mi n-ok k'u'jlin we'y, ex mi nkub' tb'i'n jni' nnuk'b'ila, a xi nq'ma'n.

Ex kykyaqiljo yol nche'x nq'ma'n, nya wekuy, qala' te nMa'n, a tzaj chq'o'n we'y. ²⁵Nxi nq'ma'n tkyaqiljo lo a loqi'n intinx kyuk'iy tzalu'n twutz tx'otx'. ²⁶Me atzin Xewb'aj Xjan, a ktzajil tchq'o'n nMa'n toj tumil nb'i'y te Onil kye'y ex te Q'ubq'bil kyk'u'ja, ok ktzajil t-xnaq'tzin tkyaqil, ex ktzajil tna'n kye'y tkyaqiljo o b'aj nq'ma'n kye'y. ²⁷Kyjel nq'o'n jun etzb'il kye'y, a nnuk'b'ila toj kyanmi'n. Me nya ikyjo tze'nku nuk'b'il te twutz tx'otx', a njapin b'aj liwey. Ikytzi'n, mi jaw tuk'paj kyanmi'n, ex mi chi tzaj xob'a.

²⁸Ma tz'ok kyb'i'n we'y, tej t-xi nq'ma'n, qa ma chinka, ex kchin ul meltz'aja tu'n nte'n kyuk'iy juntl majl. Noqit qa twutzx k'u'jlinqin kyu'n, matla chi jaw tzalaja, aj kyb'inti'y qa ma chi'n tuk'a nMa'n, qu'n ate nimxixtl toklin nwutza. ²⁹Ma txi nnejsinji'y tqanil kye'y lo, qu'n tu'ntzin aj tjapin, okpin kxel kynimintza qa twutzxjo o b'aj nq'ma'n kye'y. ³⁰Nya nimtl tqan tu'n nyoli'n kyuk'iy, qu'n ch'ix tul kanin tajaw il, a kawil tzalu'n twutz tx'otx', b'inchil tajb'il wi'ja, exla qa nti' toklin tu'n tkub' wi'ja tu'n. ³¹Me ok kb'ajiljo ikyjo tu'n nkyima, tu'n tel kyniky'xjal te, qa k'u'jlin nMa'n wu'n, ex nkub' nb'inchi'n tkyaqiljo ntzaj tq'ma'n we'y.

iKujqexa! iQo iky' tzalu'n!

Il ti'j tu'n qmujb'in te qib' tuk'a qMan

15 ¹Tb'ajlinxi' ikyjo, tzaj tq'ma'n Jesús qe'y, a awo'y t-xnaq'tzb'in: Ayin we' tze'nku jun tqan uv twutzxix, ex atzin nMa'n tze'nku jun aq'n'il ti'j. ²N-el ttx'emin tkyaqiljo tq'ob', a nti' twutz n-el. Ex tkyaqiljo tq'ob', a at twutz n-el, k-elitz ttx'emin jni' ttzajilin kyxolile, tu'ntzin twutzin nimxix. ³Me atzin kye ma chi saqixa tu'n n-xnaq'tzb'ila xi ex nq'o'n, ikyxjo tze'nku jun tq'ob' lob'j ma tz'el b'aj tzajilin. ⁴Ikytzin kyeji'y, kukx kymujb'in kyib'ji'y wuk'iy tze'nku we' kukx nmujb'in wib'ji'y kyuk'iy. Qu'n jun tq'ob' tze, nlay

^e14:14 Mt. 7:7-11; Lc. 11:9-13; Jn. 15:7, 16; 16:23-24; 1Jn. 3:21-22; 5:14-15.

tz'el twutz tu'nx tib'x, a qa nya mujlek ti'ljo tqan. Ikytzin kyeji'y, nlayx tz'elx kye kywutz toj kychwinqila, qa nya mujleqeka wuk'i'y.

⁵Ayin we' tqan uv; ayetzin kye tq'ob'.

Ankye te mujlek wi'ja, ex mujleqinka tuk'a, nimxpen te' twutz n-el. Qu'n nti'x kye aku b'ant kyu'n kyjunalxa.

⁶Ankye te tky'e' tu'n tok tmujb'in tib' wuk'i'y, okpin k-elix xoyit te', tu'n ttzqij kyuk'a txqantl tq'ob' tze, a tzqij tu'n kyxi chmet, ex tu'n kytz'e'y tu'n q'aq' te jun majx. ⁷Qa kukx kymujb'in kyib'ji'y wuk'i'y, ex qa mi s-el najjo nxnaq'tzb'i'n toj kyk'u'ja, kyqanintza noq alkya kyaja, ex ok ktzajil q'o'n. ⁸Qa nimxix kywutza s-el te nimsb'il tb'i nMa'n, antza k-elile tniky'tzajil qa twutzxix nxnaq'tzb'inq'i'y.

⁹Tzun nchi ok nk'u'jlin kye', ikytzi'n tze'nku te nMa'n nchin ok tk'u'jlin. Kukx chi lipekji'y ti'ljo tq'aq'b'il nk'u'ja, a at ky'i'ja. ¹⁰Qa ma kub' kyniminji'y jni' nnuk'b'ila, okpin kchi okil lipetza ti'ljo tq'aq'b'il nk'u'ja, a at ky'i'ja, ikytzi'n tze'nku we' nkub' nniminji'y tnuk'b'il nMa'n, ex loqin lipcheqink ti'ljo tq'aq'b'il tk'u'j, a at wi'ja. ¹¹Nxi nyoli'n ikyjo, tu'ntzin kyjaw tzalaja wuk'i'y, ex tu'ntzin kynoja tu'n ntzaljb'ila. ¹²Atzin nnuk'b'ilji'y lo, tu'n kyk'u'jlin te kyib'a kyxolxa, tze'nku we nchi ok nk'u'jlin.^f

¹³Ex ante qk'u'jb'iljo nimxix toklin, tu'n t-xi qq'o'n qchwinqil noq tu'n tpaj kuk'a.

¹⁴Me ayetzin kye ma chi oka te wuk'i'y, qa ma kub' kyb'inchin tze'nkuxjo ma txi nq'ma'n. ¹⁵Mi chi ok nq'o'n kye ja'lin te waq'nila, qu'n mi b'inte aq'nil tu'n, ti' k'wel tb'inchin tajaw aq'untl. Qala' kchi okil nq'olb'in kye te wuk'i'y, qu'n ma txi nyek'i'n kyey kykyaqiljo ma tzaj tq'ma'n nMa'n we'y. ¹⁶Qu'n nyaq kye' xi jaw sk'o'n we'y; qala' ayin we' xin jaw sk'o'n kye'y. Tu'npetzi'n, kxel woqxenin kye'y, tu'n kyxi'y, ex tu'n tel kywutza nimxix toj kychwinqila, ex atzin kywutza, tu'n tten te jun majx. Ikytzi'n, ktzajile tq'o'n nManji'y tkyaqiljo kxel kyqani'n toj tumil nb'i'y. ¹⁷Atzin kxel nq'manji'y

juntl majl kye'y, tu'n kyk'u'jlin te kyib'a kyxolxa.

Tej t-xi tq'ma'n Jesús qa nimku xjal k-okil lipin kyij' kyuk'a t-xnaq'tzb'in

¹⁸Ex tzaj tq'ma'n Jesús qe'y, a awo'j t-xnaq'tzb'in: Qa ma chi el iky'i'n kyu'nxjal tzalu'n twutz tx'otx', b'i'niku kyu'n qa ayi'n nej ma chin el kyiky'in. ¹⁹Noqit ite'kuxa toj il, matla chi ok k'u'jlin kyu'n txqantl, tze'nkuxjo n-ok kyk'u'jlinxjal kyib' kyxolx. Me noq tu'n ayi'n xin jaw sk'o'n kyey kyxolxjal tzalu'n twutz tx'otx'. Tu'npetzi'n, kchi elil iky'in kyu'n, qu'n nyatza iteyiy kyxol. ²⁰Mi tz'el najx toj kyk'u'ja, a xi nq'ma'n kyey: Mix a'l jun te aq'nil nimx toklin tze'nku te tajaw aq'untl.^g Qu'n qa ma chi ok lipinxjal wi'ja, ex ikyx kyeji'y, kchi okil lipin kyij'ja. Me qa ma kub' kynimi'n nxnaq'tzb'ila, ex ikyxjo kye, ok k'wel kyb'i'n kyxnaq'tzb'ila. ²¹Tkyaqiljo lu'n k-okil kyb'inchin kyij'ja noq tu'n npaja, qu'n mi ojtzqi'n a saj chq'o'n we'y kyu'n. ²²Nti'tla kypajxjal noqit mi xin ula q'malte kye qa at kyil. Me tu'n ma chin ula q'malte Tb'anil Tqanil kye, nti' kykolb'il kyib' ti'ljo kyil. ²³Ex noq tu'n nchin el kyiky'i'n, nyek'in qa n-el kyiky'in nMa'n. ²⁴Ex nti'xitla kypaj, noqit nti'x jun ti' ma b'ant wu'n kyxol, a mix a'l juntl aku b'ant tu'n. Me exla qa ma kyli tkyaqiljo xb'ant wu'n, me n-ok tilil kyu'n tu'n wel kyiky'i'n, ex ma tz'el kyiky'in nMa'n. ²⁵Me ma b'ajjo ikyjo noq tu'n tjapi'n a yol tz'ib'in tojjo Tu'jil Tyol Dios, a b'i'n kyu'n, tej tq'ma: Kchin elil kyiky'in noq kukxjoch.^h

²⁶Me ajtzin tuljo Xewb'aj Xjan, a Onil, ex Q'uqb'il kyk'u'ja, ktzajil tq'ma'njo twutzxix wi'ja, qu'n tk'atz Dios ktzajile. ²⁷Ex ikyx kyeji'y, kchi yolil kye' twutzxix wi'ja, qu'n o chi te'n wuk'i'y atxix tej saj xkye.

16 ¹Tkyaqiljo nb'aj xi nq'ma'n kye'y, tu'n mi chi numja toj kynimb'ila wi'ja. ²Qu'n kchi elitx lajo'n kyoyjo ja te na'b'l Dios. Expe tzul kanin jun q'ij, tu'n

^f15:12 Jn. 13:34; 15:17; 1Jn. 3:23; 2Jn. 5. ^g15:20 Mt. 10:24; Lc. 6:40; Jn. 13:16. ^h15:25 Sal. 35:19; 69:4.

kykub' b'yo'n kyu'n, qu'n toj kywutz nyakuj nchi ajb'in te Dios tu'n ikyjo. ³Ok k'wel kyb'inchi'n ikyjo, qu'n mi ojtzqi'nqi'n kyu'n, ex mi ojtzqi'n nMa'n kyu'n. ⁴Xi nq'manji'y lu'n, tu'ntzin aj tkani'n tq'ijil, tzul julk'aj toj kyk'u'ja, qa otaq b'aj nq'ma'n kye'y ikyjo.

Ajo taq'in Xewb'aj Xjan

Mix kub'e nq'manji'y lu'n ojtxe, qu'n intinxtaqa kyuk'iy chewsil kyk'u'ja. ⁵Me atzi'n ja'lin, ma chinka, tu'ntzin nte'n tuk'a a saj chq'o'n we'y. Ex mix a'l jun kye ntzaj qaninte we'y, ja' ma chinkiy. ⁶Qala' noqx ma chi jaw b'isi'n tu'n xi nq'ma'n tkyaqiljo lu'n kye'y. ⁷Me twutzxixjo ma txi nq'ma'n kye'y, qa wenxix te kye'y tu'n nxi'y, qu'n qa mi xinka, nlay tzuljo Xewb'aj Xjan onil kye'y, ex q'uq'b'il kyk'u'ja. Me aj qa ma chinka, ok ktzajil nchq'o'n. ⁸Ajtzin tk'u'l, k'wel ti'j kynab'lxjal tu'n, qa aj ilqe, ex qa at jun tumil tu'n kyokxjal tz'aqle, ex qa kykyaqilxjal il ti'j tu'n kyok toj pa'b'in twutz Dios. ⁹Qu'n aj ilqe kyexjal, noq tu'n mi xinx kynimin. ¹⁰Ex k-elil kyniky' ti'jjo tumil tu'n kyokxjal tz'aqle, noq tu'n aj waja tk'atz nMa'n. Exla qa mi xin ok kyka'yintla, me aj njaw anq'i'n kyxol kyimnin, k-okil te jun yek'b'il, qa ayin we' tz'aqlexix. ¹¹Ex k-elil kyniky' ti'jjo kujxix tkawb'il Dios, qu'n otaq kub' ti'j tajaw il wu'n, a nkawin tzalu'n twutz tx'otx', ex kxe'l toj najin te jun majx.

¹²Atx nimxku tu'n t-xi nq'ma'n kye'y, me nlay tz'el kyniky'a te ja'lin. ¹³Me aj tul Xewb'aj Xjan, ok ktzajil t-xnaq'tzin kye'y kykyaqiljo a twutzxix, qu'n nlay yolín tu'nx tib'x; qala' o'kx ktzajil tq'ma'n kykyaqiljo n-ok tb'i'n we'y. Atzi'n ktzajil tq'man kye'y ti' kb'ajil. ¹⁴Ex ok chin jawil nimsi'n tu'n, qu'n kxel tk'mo'n tkyaqiljo at we'y toj kya'j, ex atzin ok k'wel tchiky'b'i'n kye'y. ¹⁵Qu'n tkyaqiljo at te nMa'n, ex we weji'y. Tu'npetzi'n xi nq'ma'n, qa a Xewb'aj Xjan kxel tk'mo'n a at we'y, tu'n t-xi tchiky'b'in kye'y.

¹⁶Ex xi tq'ma'n'l Jesús qe'y, a awo'y t-xnaq'tzb'in: Noq te jun paqkutl, mi chin ok kyka'yintla, qu'n ma chin aj we ja' ta' nMa'n; me yajxi ch'intl, ok chin okil kyka'yintla.

Ajo qb'is ktx'ixpitol te tzaljb'il

¹⁷Tu'npetzi'n, attaq junjun qxola i b'aj jaw qanlaj kyxolx: ¿Tze'ntzila tz'ele' ikyjo, a ntzaj tq'ma'n qe: Noq te jun paqkutl, mi qlitl, ex yajxi ch'intl, k-okil qka'yintl? ¿Ex ti'tzi'n x tq'ma qe, a ma chin aj we, ja' ta' nMa'nch? ¹⁸Me ok tentl qe lab'til, ex qq'ma'y: ¿Tze'nxsila tz'elpine', noq te jun paqkutl? qo chiji'y. Nlayx tz'elx qniky' te ti' qi'jil nyoline.

¹⁹B'e'x el tniky' Jesús te, qa qajtaqa tu'n txi qqani'n te ti'j tkyaqiljo lu'n. Tu'npetzi'n, tzaj tq'ma'n: ¿Ma tzuntzin nchi lab'tiy ti'jjo yol, a xi nq'ma'n, qa noq te jun paqkutl, mi chin ok kyka'yintla, ex yajxi ch'intl kchin okil kyka'yintla? ²⁰Twutzxix kxel nq'ma'n kye'y, qa kchi oq'ila, ex kchi b'isila. Me ante jni' xjal te twutz tx'otx' okxla kchi tzalajilx. Me metzi'n kye', exla qa kchi b'isila ja'lin, me atzin kyb'isa ktx'ixpitol te tzaljb'il. ²¹Ikytzi'n tze'nku jun qya, aj tjapin tq'ij tu'n titz'je tal, tzun njaw b'isin tu'n tkyixk'ojil. Me titz'jlinxi ne'x, b'e'x el najjo kyixk'oj toj tk'u'j, tu'n ttzajlb'il ti'jjo tal, a otaq tz'itz'je tzalu'n twutz tx'otx'. ²²Ikytzin kyeji'y ja'lin, chi jawil b'isi'n; me chin ultla lol kye'y juntl majl. B'e'xpen knojil kyanmintza tuk'a tzaljb'il, a mix a'lx aku tz'el q'inte. ²³Tojtzi'n q'ij anetzi'n, mi tzaj kyqanintla jun ti' we'y, qala' teku nMa'n kxele kyqani'n. Ex ok ktzajil tq'o'n tkyaqiljo ok kxel kyqani'n toj tumil nb'i'y. ²⁴Tzmax tzalu'n, nti' jun ti' o txi kyqani'n noq toj tumil nb'i'y. Me atzi'n ja'lin, kyqaninxa, ex ok ktzajil tq'o'n, tu'ntzin kynoja tuk'a tzaljb'il.¹

Jesús at tipin tib'aj tkyaqil

²⁵Ma txi nq'ma'n tkyaqiljo lu'n kye'y, noq kyu'njo techil. Me tojjo q'ij

¹ 16:24 Mt. 7:7-11; Lc. 11:9-13; Jn. 15:7, 16; 16:23-24; Sant. 1:5-6; 1Jn. 3:21-22; 5:14-15.

anetzi'n, mi chin yolintla kyuk'a techil; qala' ayinkuxixa chin xel nik'unte kye'y ti'ljjo nMa'n. ²⁶Tojjo q'ij anetzi'n, kxel kyqani'n jun ti' toj tumil nb'i'y, me nya il ti'lj tu'n nkub'sin nwutza te nMa'n, tu'n t-xi tq'o'n kye'y, ²⁷qu'n axte nMa'n k'u'jlil kye'y, noq tu'n nchin ok kyk'u'jlil, ex ma txi kynimi'n qa tuk'a Dios ma chin tzaji'y. ²⁸Qu'n antza xin etziy tuk'a nMa'n, ex ma chin ula tzalu'n twutz tx'otx'. Atzi'n ja'lin, kyjel ntzaqpi'n twutz tx'otx', tu'n waj meltz'ajla tk'atz nMa'n toj kya'j.

²⁹Tu'npetzi'n, xi qq'ma'n awo'y t-xnaqtb'in te: B'apetzintz ja'lin. Akupetzintza ma tzaj nik'unte qe'y, ex nya tuk'a techil. ³⁰¿Mapen tz'el qniky'tza te ja'lin, qa nti' jun ti' mi n-el tniky'a te, ex nyapen il ti'ljtz tu'n ttzaj tq'ma'n jun a'la jun tumil te'y? Atzi'n ja'lin, ma tz'el qniky'a te, qa tuk'a Dios sajiy.

³¹Tzaj ttzaq'win Jesús: Tu'npetzi'n, ¿Ma man txi kynimintza? ³²Me kxel nq'ma'n kye'y, atzin q'ijjo ja'lin, a tu'n kyb'ajel tilje, ex teyile junjun kxel ti'n tb'e, ex chin kyjel kytzaqpi'n njunalxa. Me nya njunalxa chin kyjel, qu'n ajin nMa'n kukx atjo wuk'i'y.

³³Tkyaqilxjo lo ma txi nq'ma'n kye'y, tu'ntzin tknetjo nuk'b'il kyu'n. Tzalu'n twutz tx'otx' nimx kky'elix kyu'n. Me kyintz kyipi'n, qu'n ma kub' ti'lj tkyaqiljo twutz tx'otx' wu'n.^j

Tej tna'n Jesús Dios ti'ljx

17 ¹Tb'ajlinxitzin tyolin Jesúsjo ikyjo, jaw ka'yin twutz kya'j, ex tq'ma: Tata, ma pon nq'ijila tu'n nkyima: Nimsinksa nb'i'y toj nkyimil'n, ayi'n Tk'wala, tu'ntzin tjaw nnimsi'n tb'i'y. ²Qu'n ma tzaj tq'o'n wokli'n, ayi'n Tk'wala, tib'aj tkyaqilxjal, tu'n t-xi nq'o'n kychwinqil te jun majx kykyaqilxjo, a ma chi tzaj tq'o'n we'y. ³Ex atzin chwinqiljo, tu'n tel kyniky'xjal te'y, qa akuy Dios twutzxix, ex tu'n tel kyniky' we'y, ayi'n Jesucrist, a saj

tchq'o'n. ⁴Ma jaw nnimsi'n tb'i'y tzalu'n twutz tx'otx', noq tu'n xkub' nb'inchi'n tkyaqiljo xin tzaj tchq'o'n b'inchilte.

⁵Atzi'n ja'lin, ch'ix nmeltz'aja tuk'iy toj kya'j. Q'ontzi'n wokli'n tk'atza, tze'nkuxjo wokli'n, a attaq tuk'iy atxix te tnejil.

Tej tna'n Jesús Dios kyij t-xnaq'tzb'in

⁶Ex ayetzi'n xi etz ti'n kyxolxjal tzalu'n twutz tx'otx', tu'n kytzaj tq'o'n we'y, ma kub' nchiky'b'in kywutz, ankye te. Ex teqetaqa, me ma chi tzaj tq'o'n we'y, ex ma kub' kynimi'n Tyola. ⁷Atzin ja'lin, ma kyb'i qa tkyaqiljo ma tzaj tq'o'n we'y tuk'iy ntzaja. ⁸Qu'n ma txi nq'onji'y tqanil, a saj tq'o'n we'y, ex ma txi kynimin, ex ma tz'el kyniky' te, qa twutzxix tuk'iy xin tzaji'y, ex qa ay saj chq'o'n we'y. ⁹Nchin kub'sin nwutza te'y kyij, ex nya kyij kykyaqilxjal twutz tx'otx'; qala' noq kyijjo ma chi tzaj tq'o'n we'y, qu'n teqiy. ¹⁰Tkyaqiljo at we'y, te tejiy; ex tkyaqil at te'y, we weji'y. Ex ma jaw nimsi'n nb'iy tzalu'n twutz tx'otx' noq tu'n ikyjo. ¹¹Mi chin kyij te'n we' tzalu'n twutz tx'otx', me metzin kyetz axsa chi kyjele tene tzalu'n. Me metzin we', ma chin aj we', tu'n nte'n tuk'iy. Ay Tata xjanxix, tu'npetzi'n, klomqetzi'n tuk'a tkyaqil tipi'n, a aye xi tzaj tq'o'n we'y, tu'ntzintla kukx kymujb'in kyib'jo tze'nku qe tuk'iy.

¹²Qu'n atzi'n intintaqa kyuk'a tzalu'n twutz tx'otx'; tzuntaq nchi ok nxq'uiq'in, ex nchi el nklo'n tuk'a tipi'n, kykyaqiljo ma chi tzaj tq'o'n we'y. Ex noq junch'in ma tz'el naj, me noq tu'n tjapin b'ajjo tz'ib'in toj Tu'jlil Tyola.^k

¹³Atzin ja'lin, kyja' waja, a ja' ta'y. Ma txi nq'manji'y jni' lo, a loqin intinx ch'intl tzalu'n twutz tx'otx', tu'ntzintla kynoj tuk'a tzaljb'il tze'nku we'. ¹⁴Ex ma txi nq'ma'n Tyola kye, tu'n t-xi kychiky'b'in. Me noq ma chi el iky'in kyu'nxjal, qu'n nya kyuk'axjal ite'ye, tze'nku we', nya te twutz tx'otx'qin we'. ¹⁵Mi nxi nqani'n te'y, tu'n kyel ti'n

^j 16:33 Ro. 8:37; 2Co. 2:14; 1Jn. 4:4; Tchi. 3:21; 5:5. ^k 17:12 Sal. 41:9; Jn. 13:18.

kylxoljo xjal b'inchil il tzalu'n twutz tx'otx'; qala' noq tu'n kyel tklo'n te tajaw il. ¹⁶Qu'n nya te twutz tx'otx'qin we', ex ikyxqex kye', nya te twutz tx'otx'qe. ¹⁷Xjansinqekuy ti'ja tu'n Tyola toj kyanmin, tu'n kyokin te'y, qu'n a Tyola twutzxix. ¹⁸Ikyxjo tze'nku ma chin tzaj tchq'o'n kylxolxjal tzalu'n twutz tx'otx', ex ikyx kchi xel nchq'onji'y kylxolxjal q'malte Tyola. ¹⁹Ex noq tu'n kypaj, ma tz'el npa'n we wib' wu'nx wib'xa, tu'n wajb'i'n te'y; ikyxintla kyetz tu'n tel kypa'n kyib' noq tu'n Tyola twutzxix, tu'n kyajb'in te'y.

**Tej tna'n Jesús Dios kyij'
kykyaqil nimil**

²⁰Nya noq kyij' nxnaq'tzb'i'n nchin kub'sin nwutza te'y, qala' ikyxjo kyij'jo kchi nimil kyu'n, aj t-xi kyq'ma'n Tb'anil Tqanil kye. ²¹Nchin kub'sin nwutza te'y, tu'n kytzaj tmoji'n, tu'ntzintla junx kyanmin toj tkyaqil, ex junx kyte'n toj kymujb'il kyib' quk'a, tze'nku we mujle wib'a tuk'i'y, ex a te wuk'i'y. Nxi nqaninji'y lu'n te'y, tu'ntzin tel kyniky'xjal te, qa ay saj chq'o'n we'y. ²²Ma txi nq'o'n t-xilin tumila kye, ikyxjo tze'nku ma tzaj tq'o'n we'y, tu'ntzintla junx kyten tze'nku qe, junx qten. ²³Noqit aku chi ten wuk'i'y, ex a te wuk'i'y, tu'ntzintla kyok tz'aqle junx kykyaqil. Qu'n ikytzi'n k-elile kyniky' xjaljo te, qa ay saj chq'o'n we'y, ex qa k'u'jlinqexix tu'n, tze'nku k'u'jlinqi'n tu'n.

²⁴Tata, ma chi tzaj tq'o'n we'y, ex wajatla'y tu'n kyten wuk'i'y, a ja' kchin tenb'iliy, tu'n tok kyka'yi'n tqoptz'ajiyil wokli'n, a otaq tzaj tq'o'n. Qu'n nimxix o chin ok tk'u'jli'n, atxix te na'mtaq tb'ant twutz tx'otx'. ²⁵Ay Tata tz'aqlexix, mi ojtzqi'n kyu'nxjal tzalu'n twutz tx'otx'; me metzin we' wojtzqi'n te. Ex ayetzi'n wuk'i'y ma tz'el kyniky' te, qa ay saj chq'o'n we'y. ²⁶Ma txi nyek'i'n kye ankye te. Ex kukx kxel nyek'inji'y, tu'ntzin a tq'aq'b'il tk'u'ja at wuk'i'y

ktenb'il kyuk'a, ex ikyx weji'y kchin tenb'ila kyuk'a te jun majx.

Tej tkux q'o'n Jesús toj tze
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

18 ¹Tej tb'aj na'n Jesús Dios, b'e'x o etza tuk'a, tu'n qxi'y tjlaxi xlok' a', Cedrón tb'i. Antza ta'taq jun ch'laj te awb'il tqan lob'lj, ja' o ok xi'y tuk'a. ²Ex ikyx te Judasjo, a tu'ntaq txi k'ayinte Jesús, tojtzqi'ntaq' te', qu'n ila'ku maj otaq tz'ok qchmo'n qib'a antza. ³Tu'npetzi'n, kanin Judas tuk'a jun ch'uq xo'l q'aq', ex junjun xq'uqil tnejil ja te na'b'l Dios, a chq'o'nqce kyu'n kynejil pale exqetzi'n Parisey; q'imile kytze, ch'ut twi', ex kymachet; ex q'imile kytzaj ex kykandil njulin wen.

⁴Me ojtzqi'ntaq' te Jesús tu'n, tkyaqiljo tu'ntaq tb'aj. Tu'npetzi'n, etz laq'e k'lulkye, ex xi tqanin kye: ¿Ankye nkyjyo'n?

⁵Ajin te Judas kyuk'a, a otaq txi k'ayinte. Tu'npetzi'n xi kytzaq'win: A Jesús aj Nazaret, chi chi'.

⁶Xi ttzaq'win Jesús kye: iAyin weji'y! Jun paqx, b'aj xi pak'chaj kyij'xi, ex i b'aj kub' lank'aj twutz tx'otx'.

⁷Xi tqanin juntl majl Jesús kye: ¿Ankye nkyjyo'nch?

Xi kytzaq'win juntl majl: A Jesús aj Nazaret.

⁸Xi tq'ma'ntl Jesús kye: Ma txi nq'ma'n kye'y, iAyin weji'y! Qa nchi jyo'n wi'ja, tzaqpi'nqexjij txqantl, tu'n kyaj.

⁹O b'ajjo ikyjo, noq tu'n tjapi'n tyol Jesús, a akxtaq tb'aj tq'ma'n kyjalu'n: Kykyaqilxjo ma chi tzaj tq'o'n we'y, nti' jun ma naj.¹

¹⁰Me ante Simun Pegr, q'i'ntaq jun tmachet. Jatz ti'n, ex el ttx'emin t'xkyin jun taq'n'il tnejil pale toj tman q'ob'. Ajo ichin lu'n, Malco tb'i.

¹¹Me ante Jesús xi tq'ma'n te Pegr: Q'onkuxjij tmacheta toj tja. ¿Ma mi'tzin nxi tnimi'n, qa il ti'j tu'n tiky'x

¹18:9 Jn. 17:12.

kyixk'oj wu'n, a ma b'ant ti'lj tu'n nMa'n?^m

Tej t-xi q'i'n Jesús twutz Anás

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹²Tb'ajlinxi' ikyjo, aye xo'l q'aaq' tuk'a kynejil, exqetzi'n xq'uqil tnejil ja te na'b'l Dios, b'e'x ok kytzyu'n Jesús, tu'n tku'x toj tze, ex kub' kyk'lo'n. ¹³Ex jun paqx xi kyi'n tzma tja Anás. Ante Anás ttata t-xu'l'il Caifás, a toktaq te tnejinel kypale aj Judiy tojjo ab'q'e anetzi'n.

¹⁴Axe Caifásjo lo, a otaq q'mante kye aj Judiy, qa wentaq kye tu'n tkyimtaq jun ichin te kyxel tkyaqil kyxjalil.ⁿ

Tej tkub' tewin Pegr, qa tojtzqi'ntaq Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵Tej tiky' q'i'n Jesús, xi lipe Pegr ti'lj junx wuk'i'y, a juntl t-xnaq'tzb'in Jesús. Ex ojtzqi'nqintaqa tu'n tnejil pale; b'e'x in okx tzaqpi'n tuk'a Jesús tzma tuja.

¹⁶Me ante Pegr axsa kyije ten ti'l'xi t'pel ja. Tu'npetzi'n, b'e'x in etza, ex in yoli'n tuk'a txin, a xq'uqil t'pel ja, ex okx nk'le'n Pegr tzma tuja.

¹⁷Me ante txin, a xq'uqil t'pel ja, xi tqanin te Pegr: ¿Ma nyapela ajin jun t-xnaq'tzb'in xjal lo?

Xi tzaq'win Pegr: Mina, nyaqin weji'y.

¹⁸Me tu'n attaq nim che'w; ayetzin aq'nil exqetzi'n xq'uqil ja te na'b'l Dios otaq kub' kykcho'n jun q'aaq', ex wa'lqetaq ti'lj nchi b'aj xq'nentaq. Ex ikxyl te Pegrjo nxq'nentaq kyuk'a.

Tej tok Jesús toj xjelb'il twutz tnejil pale

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹Ex atzi'n tnejilxix pale ok ten qanilte te Jesús, ankyeqe te t-xnaq'tzb'in ex ti'tzin xi t-xnaq'tzin kye.

²⁰Xi tzaq'win Jesús: O chin yolin we'l kywutz tkyaqilxjal, ex kukx o chin xnaq'tzinji'y kyojjo much' ja te kynab'l

Judiy Dios, ex toj tnejil tja qMan, ja' nchi chmete aj Judiy. Tu'npetzi'n, nti'l'x jun we ti' o txi nq'ma'n toj ewajil.

²¹¿Tiqu'n ntzaj tqanin' wely? Qaninx kye, a o chi b'in wi'lja. Ayetzi'n kchi q'mal te' ti' o b'aj nxnaqtzi'n, ex b'i'n kyu'n alkya o b'aj nq'ma'n.

²²Atzaj te' tb'aj tq'ma'n Jesús ikyjo, attaq jun xq'uqil ja te na'b'l Dios antza, okx ttz'ajchin toj twutz, ex xi tq'ma'n te: ¿Ma ikytzin ma txi ttzaq'winji'y te tnejil pale?

²³Xi ttzaq'win Jesús: Qa at jun yol xi nq'ma'n nya wen, q'mantza ankye nya wen. Mej qa twutzxjo nxi nq'ma'n ¿Tiqu'n chin ok tb'yo'n?

²⁴K'lo'nxtaql te Jesús, tej t-xi tsma'n Anás Jesús twutz Caifás, a tnejil pale, qu'n otaq kub' kyk'lo'n, ex mix ele kytzaqpi'n.

Tej tkub' tewin Pegr kab'e majtl Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵Ex tzunxtaq xq'nen Pegr ti'lj q'aaq', xitzin kyq'ma'n juntl majl te: ¿Nyapela ajin te jun t-xnaq'tzb'in ichin lo?

Kub' tewin Pegr, ex xi tq'ma'n: Mina, nyaqin weji'y.

²⁶Tu'npetzi'n, xi tqanin jun aq'nil te tnejil pale, a attaq kylonte kyib' tuk'a ichin, a otaq tz'el tx'emin t'kyin tu'n Pegr: ¿Ma nyatzin o nli'y toj ch'laj te awb'il tqan lob'j tuk'a?

²⁷Ex kub' tewin Pegr toj tox majin. Texjo paq anetzi'n, jaw oq' tman eky'.

Tej t-xi q'i'n Jesús twutz Pilat

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸Etz kyin Jesús toj tja Caifás, tu'n tkanin toj ja te kawb'il kye aj Rom. Ex ch'ixtaq qel sqix, ex ayetzi'n aj Judiy mix i okxi tojjo ja te kawb'il, qu'n noqit i okx, b'e'xitla xi tz'ilix twutzjo kykawb'il, ex nti'tla kyoklin tu'n kywa'n ti'l'jo wab'j te Xjan Q'ij, qu'n toj kywutz, jun iljo tu'n kyten toj kyjaxjal nya Judiy.

²⁹Tu'npetzi'n, b'e'x etz Pilat yolil kyuk'a; ex xi tq'ma'n kye: ¿Ankye tiljo xjal lo toj kywutz?

^m 18:11 Mt. 26:39; Mr. 14:36; Lc. 22:42. ⁿ 18:14 Jn. 11:49-50.

³⁰Xi kytzaq'win te: Noqit nya jun b'inchil il, mitla saj q'i'n twutza.

³¹Tu'npetzi'n, xi tq'ma'n Pilat kye: ¿Ma nti'tzin kye kykawb'il? Kyimixa kyuk'iy, ex kykawinkuy tze'nkuxjo ntq'ma'n kykawb'ila.

Xi kytzaq'win aj Judiy: Me nti' qe qoklin, awo'y aj Judiy, tu'n tkub' qb'yo'n jun a'la.

³²Ikytzi'n, o japin b'ajjo a otaq b'aj tq'ma'n Jesús, qa iltaq ti'l' tu'n tkyim twutz cruz,^o qu'n ikytaqtzin tumiljo tu'n tkyim jun aj il toj kykawil aj Rom.

³³Okx juntl majl Pilat toj ja te kawb'il, ex okx ttxko'n Jesús, ex xi tq'anin te: ¿Atzin tejy nmaq kawil kye aj Judiy?

³⁴Xi ttzaq'win Jesús te: ¿Ma akutzin ma tzaj qanin te we'y, mo at juntlj ma q'mante tey ikyjo?

³⁵Xi ttzaq'win Pilat te Jesús: ¿Mejq'a aj Judiyqin weja tze'nku kye'? A ayeku t-xjalila exqetzi'n kynejil pale ma chi tzaj q'intiy nwutza. ¿Ti'tzin ma kub' tb'inchi'n?

³⁶Xi ttzaq'win Jesús te: Atzi'n nkawb'ila nya tzalu'n te twutz tx'otx'. Qu'n noqit ikyjo, ayetzintla nxnaq'tzb'i'n matla chi q'ojin, tu'n mi chin tzaj q'iniy kywutz aj Judiy; me tu'n nya te tzalu'n we nkawb'il.

³⁷Tu'npetzi'n, xi ttzaq'win Pilat: ¿Aj kawiltzin tetza toj twutza?

Xi ttzaq'win Jesús: Ayin we' nmaq kawil tze'nkuxjo ntq'ma'n. Qu'n ma chin itz'je we' tzalu'n twutz tx'otx', tu'n t-xi nq'manjil'y tkyaqil twutzxix. Kykyaqilxjo xjal, a k'wel nimir te' twutzxix, ok kxel kyb'i'n kykyaqiljo a nxi nq'ma'n.

³⁸Xi ttzaq'win Pilat: ¿Ti'tzi'n a twutzxix?

Tej t-xi tq'ma'n Pilat, tu'n tkub' b'yet Jesús

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:12-25)

Tb'ajlinxi' tq'anin ikyjo, etz Pilat juntl majl yolil kyuk'a Judiy, ex tq'ma: Nti'x jun tiljo ichin ma knet wu'n lo. ³⁹Me naq'leqi'y, tu'n t-xi ntzaqpi'n jun xjal

jpu'nkux toj tze, noq tu'n tiky'sit nintz q'ij kyu'n te Xjan Q'ij. ¿Kyajtzintza tu'n t-xi ntzaqpinji'y a nmaq kawil kye'y?

⁴⁰Tu'ntzi'n, kykyaqilx i ok ten xch'il juntl majl: iMina te! Qala' tzaqpinxa Barrabás. Ex atzin te Barrabás jun toj k'ul xjaltaq te'.

19 ¹Tu'npetzi'n, etz tzyu'n Pilat Jesús, ex xi tq'ma'n tu'n tok b'yet. ²Ayetzin xo'l q'aq' kub' kyxpatx'i'n tx'i'x, ex jax kyq'o'n toj twi' Jesús tze'nku jun toj twi' nmaq kawil. Ex ok kyktxu'n tuk'a jun xb'alin kyaq ka'yin, tze'nkuxjo kye nmaq kawil, me noq te xmayb'il ti'lj. ³Ex i b'aj xi laq'e tk'atz, ex xi kyq'ma'n te: iNimxit tb'i'y, ay, nmaq kawil kye aj Judiy!

Exsin b'aj okx kytz'ajchin toj twutz.

⁴Ex etz juntl majl Pilat toj ja te kawb'il, ex xi tq'ma'n kye Judiy: Kyka'yintza, ma tz'etz wi'n tzalu'n, tu'ntzin tel kyniky'a te; qa nti' jun til ma knet wu'n.

⁵Atzaj te' tetz Jesús tuk'a' toj twi', exsin t-xb'alin otaq tz'ok q'o'n, a kyaq ka'yin, xi tq'ma'n Pilat kye: Lu ichin lo.

⁶Atzaj te' tok kyka'yi'n kynejil pale exqetzi'n xq'uqil tja Dios ikyjo, b'e'x i ok ten xch'il: iPejk'inksa twutz cruz! iPejk'inksa twutz cruz tu'n tkyim! chi chi'.

Xi tq'ma'n Pilat kye: iKutzin! Kyinx, ex kypejk'inksa twutz cruz, qu'n nti' jun til ma knet wu'n.

⁷Xi tzaq'win Pilat kyu'n aj Judiy: iMina! Qu'n at jun qe qkawb'il; ex atzi'n nq'ma'n qa il ti'l' tu'n tkyim, qu'n ma tz'ok tq'o'n tib' te Tk'wal Dios, me tze'nku nti' qe qoklin tu'n tkub' qb'yo'n jun aj il; qala' o'kqex kye'.

⁸Noq te' tok tb'i'n Pilat ikyjo, b'e'x tzaj txqantl t-xob'il.

⁹Okx juntl majl Pilat toj ja te kawb'il, exsin xi tq'anin juntl majl te Jesús: ¿Ja'xixsin tumil tzajintza?

Me nti'x te Jesús xi ttzaq'win.

¹⁰Tu'npetzi'n, xi tq'ma'n Pilat te: ¿Tiqu'n mi nchin tzaj ttzaq'wi'n? ¿Ma

^o 18:32 Jn. 3:14; 12:32.

mitzin b'i'n tu'n, qa at wokli'n tib'aja, tu'n tjaw pej'ita twutz cruz, mo tu'n t-xi ntzaqpi'n?

¹¹ Xi ttzaq'win Jesús te: Nti'xitla te tokli'n wib'aja, noqit nya Dios saj q'onte te'y. Tu'npetzi'n, a xjal saj q'on we'y toj tq'ob'a ma nimxixtl te' til tze'nku te.

¹² Texjo paq anetzi'n, ok ten Pilat jyol tumil tze'n tu'n t-xi tzaqpete Jesús. Me ayetzi'n Judiy i ok ten xch'ilte: Qa ma txi ttzaqpi'n, nya wen k-elile toj twutz nmaq kawil, a César. Qu'n alkye tz'ok tq'o'n tib' te nmaq kawil ajq'oj ti'jjo César, a manyor nmaq kawil toj Rom.

¹³ Atzaj te' tok tb'in Pilat ikyjo, xi tq'ma'n kye, tu'n tetz kyi'n Jesús tzma pe'n toj jun kol ja b'inchin toj tu'n ab'j, a Gabata n-ele toj kyyol aj Judiy, ex antza kub' qe' tojjo q'uqb'il te kawb'il. ¹⁴ Ajo q'ij, a na'mtaq ch'intl tu'n tjapin kanin nintz q'ij te Xjan Q'ij, ex b'alaqa tzmataq kab'laj or. Xi tq'ma'n Pilat kye Judiy: Lu kynmaq kawila lo.

¹⁵ Me ayetzin Judiy xi kyxch'i'n: iKyimkuj! iKyimkuj! iPejk'inksa twutz cruz!

Xi tq'ma'n Pilat kye: ¿Mej qa ayin weja, tu'n njaw pej'inte kynmaq kawila twutz cruz?

Me ayetzin kye' kynejinel pale xi kytzaq'win: ¿Mejqa at juntl qeja qnmaq kawil? Qala' o'kx César, a nmaq kawilxix toj Rom.

¹⁶ Tu'ntzin ikyjo, b'e'x xi tq'o'n Pilat Jesús toj kyq'ob' xo'l q'aq', tu'n tjaw pej'it twutz cruz.

Tej tjaw pej'it Jesús twutz cruz

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-

32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Ex b'e'xsin etz kyi'n Jesús iqin tcruz, tu'n tkanin toj jun tal tx'otx', a Tb'aqil twi' kyimnin tb'i, a Gólgota tb'i toj kyyol aj Judiy. ¹⁸ Antza jaw kypejk'in twutz cruz junx kyuk'a kab'le ichin tuk'a, junjun toj junjun plaj, ex ante Jesús toj niky'jin.

¹⁹ Ante Pilat xi tq'ma'n tu'n kypejk'it jun tz'lan tib'aj twi', tuk'a jun yol tz'ib'ink ti'j, a ntq'ma'n: Jesús aj Nazaret, a Nmaq Kawil kye aj Judiy.

²⁰ Nimx Judiy b'aj ok u'jin te' a yol, tz'ib'ink twutz tz'lan, qu'n atzi'n tal tx'otx', a ja' jawe q'o'ne Jesús twutz cruz, nqayintaq ta' tk'atz tnam, ex atzin yol tz'ib'ink twutz tz'lan toj oxo yol: Ebrey, Latín ex Griego.

²¹ Tu'npetzi'n, i aj ajqelin kynejil pale aj Judiy q'malte te Pilat kyjalu'n: Mina tz'ok ttz'ib'i'n, qa ax twutzx nmaq kawil kye aj Judiy; qala' qa ok tq'o'n tib' nyakuj nmaq kawilch.

²² Me ante Pilat xi tq'ma'n: iMina! Qu'n a ma kub' ntz'ib'i'n, nlay jaw ntx'ixpi'n; qala' kyijkuj kukxjo.

²³ Tb'ajlinxi' kypejk'in xo'l q'aq' Jesús twutz cruz, b'aj jaw kychmo'n t-xb'alin, ex b'aj kub' kysipin kyxol te kyaje elnin, junjun te junjun xo'l q'aq'. Me atx juntl kami'j kyij, a nti' slepinte; qala' junx chinb'inte tkyaqil. ²⁴ Ayetzi'n xo'l q'aq', i jaw yolin kyxolx:

Yajtzintla' mi kub' q'laqin. Wenitla tu'n qsaqchan ti'j, ankye kkanb'ilte.

Ikytzin japin b'ajjo a tz'ib'in toj Tu'jil Tyol Dios kyjalu'n: B'aj kub' kysipin nxb'ali'n kyxol, ex i b'aj saqchan ti'jch.^p Ikyxixsin b'antjo kyu'n xo'l q'aq'.

²⁵ Ayetzi'n tnana Jesús tuk'axjo titz'in; ex tuk'a Mariy, a t-xu'jil Cleofas; tuk'ax Mariy aj Xle'n, wa'lqetaq t-xe tqan cruz, a ja' jawe pej'it Jesús. ²⁶ Tej tok tka'yin Jesús tnana wa'ltaq junx wuk'iy, a ayi'n jun t-xnaq'tzb'in, a k'u'jlinxixtaq tu'n, xi tq'ma'n te tnana: Qya, atzin ja'lin, ma tz'okjo lu'n te tala. ²⁷ Ex ikyxjo tzaj tq'ma'n'l we'y: Ajo qya lo ma tz'ok te tnaniy.

Ex atxixsi'n, b'e'x tzaj nk'mo'n tnana toj nja'y tu'n tok nka'y'i'n.

^p 19:24 Sal. 22:18.

Tej tel kyim Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸Tb'ajlinxi' ikyjo, xi tq'ma'n Jesús: At k'waj wi'ja.

Xi tq'ma'n ikyjo tu'ntzin tjapin b'ajjo tz'ib'in toj Tu'jil Tyol Dios,⁹ qu'n b'i'ntaq tu'n qa il ti'j tu'n tjapin b'ajjo tkyaqil otaq tq'ma Dios.

²⁹Attaq jun xar tkub' antza, nojnin tuk'a jun wiq vin tx'amxix wen. Kux kymulin jun b'u'x toj, exsin ok kyk'lo'ntz ti'j jun tq'ob' tze, tu'n tjapin tzma toj tzi Jesús. ³⁰Xi ttz'ub'in, ex tq'ma: Ma japin b'aj kykyaqilx ja'lin.

Tzaj tmutxb'i'n twi', ex b'e'x el kyim.

Tej tok t-xyu'n jun xo'l q'aq' t-xuk' Jesús

³¹Atzin q'ij anetzi'n, atxtaq jun q'ij tu'n tjapin kaninjo q'ij te ajlab'l, ja' iltaq ti'j tu'n tkub' kyb'inchin tkyaqil, tu'n kyiky'sin Judiy Xjan Q'ij. Kyky'e'taq tu'n tkyij ten kyxmililjo xjal twutz cruz toj q'ij te ajlab'l, qu'n atzin q'ij te ajlab'l lo, nimxix toklin te kye. Tu'nnpetzi'n, b'e'x i xi' q'malte te Pilat, tu'n tok waq'it kykuxjo xjal ite'kxtaq twutz cruz, tu'n kykim liwey, ex tu'n teljo kyxmilil antza. ³²Tu'nnpetzi'n, b'e'x i xi' chq'o'n xo'l q'aq' b'inchilte. Nej, kub' kywaq'in tkuxjo tnejil, ex ikyxjo tkab'. ³³Me atzaj te' kyxi laq'e tk'atz Jesús, ok kyka'yin qa otaq tz'el kyim. Tu'nnpetzi'n, mix oke kywaq'ine tkux Jesús. ³⁴Me atzin jun xo'l q'aq' jun paqx okx t-xyu'n toj t-xuk' Jesús tuk'a jun tb'ujb'il, ch'ut twi', ex jun paqx, etz ulb'in chiky' tuk'a a' toj.

³⁵Ex ayinku we' in lonte. Tu'nnpetzi'n, xi nq'ma'n twutzxix, qu'n ankye ma lonte, twutzxix te tyol, tu'ntzin majqex kye, tu'n kyxi niminte. ³⁶Tkyaqiljo lo o b'aj, noqx tu'n tjapin b'aj tkyaqiljo ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios kyjalu'n: Nti'x jun tb'aqil tu'n tok waq'it.⁷

³⁷Ex toj juntl tnej Tu'jil Tyol Dios ntq'ma'n: K-okil kyka'yi'n aj tok kyxyu'n.⁸

Tej tkux muqu'n Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸Tb'ajlinxi' ikyjo, ataq jun ichin, Jse aj Arimatey, xi tqanin amb'il te Pilat, tu'n t-xi ti'n t-xmilil Jesús. Atzin te' Jse lipchek toj tanmin ti'j t-xnaq'tzb'il Jesús; me tky'e'taq tu'n tel tqanil, noq tu'n t-xob'il kye Judiy. Ante Pilat xi tq'o'n amb'il te Jse, tu'n t-xi ti'n t-xmilil Jesús. ³⁹Ikyx te Nicodemjo; a xta'j yolil tuk'a Jesús toj qniky'in,⁹ pon ti'n b'alaqa qaq alme q'anb'il te jupsb'il, sma'n tten tuk'a mir ex áloe.

⁴⁰Ikytzi'n, ate Jse tuk'a Nicodem, xi kyi'n t-xmilil Jesús, ex kub' kyb'altz'in toj iqb'il tuk'a q'anb'il te jupsb'il, ikyxjo tze'nku' kyxnaq'tzb'in aj Judiy, aj tkux muqet jun kyimnin.

⁴¹Tojjo tx'otx', a ja' jawe q'o'n Jesús twutz cruz, ataq juntl ch'laj te awb'il tqan lob'j. Ex tojtaqjo ch'laj, ataq jun tjul kyimnin otaq b'ant, a ja' nti'taq jun kyimnin otaq ku'x toj. ⁴²Ex antza kux kyq'o'ne t-xmilil Jesús, qu'n nqayin ta'taqjo jul, ex ch'ixtaq t-xi xkye' q'ij te ajlab'l, ja' mix a'l jun b'a'n tu'n tb'inchin jun ti'.

Tej tjaw anq'intl Jesús juntl majl

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 ¹Toj tnejil q'ij te seman, xi' Mariy aj Xle'n tzi jul, a na'mtaqx ch'intl qel sqix. Xi tka'yin qa otaq tz'el te ab'j, a toktaq te jupil tzi jul. ²Atzaj te' tok tka'yin qa otaq jqet, b'e'x xi rinin a ja' oto'taq, junx tuk'a Simun Pegr, a ayi'n t-xnaq'tzb'in Jesús k'u'jlinqinxixa tu'n. Tzaj tq'ma'n Mariy qe'y: O tz'ex q'i'n t-xmilil qAjaw toj jul, ex nti' b'i'n qu'n jax kub'e q'o'ne.

³Tu'nnpetzi'n, b'e'x o xi'y tuk'a Pegr, exsin o pon kani'n tzma tzi jul. ⁴Junx nqo rinintaqa, me nej in kani'n ch'intl we' tzi jul tze'nku' te Pegr. ⁵Ex in kub' k'we'y ka'yilte, ex ok nka'yinj'y b'u'x, a ja' b'altz'inkutaq. Me mix in okxi'y toj

⁹ 19:28 Sal. 69:21. ⁷ 19:36 Ex. 12:46; Num. 9:12; Sal. 34:20. ⁸ 19:37 Zac. 12:10; Tchi. 1:7. ⁹ 19:39 Jn. 3:1-2.

jul. ⁶Tej tkanin Simun Pegr nk'atza, jun paqx okx toj jul; ex ikyxjo, ok tka'yin ite'kutaqjo b'u'x, a ja' b'altz'inkutaq. ⁷Ex majx tli' a b'u'x toktaq te potzb'il twi' Jesús, nya junx ite'kutaq kyuk'a' b'u'x aye ajb'in te b'altz'b'ilte; qala' tjunalxtaq tkub', cheb'ex paqtzin wen. ⁸Ex ikyx weji'y, a ayi'n in kanin nej, in okxa, ex ok nka'yin ti'jjo otaq b'aj, ex b'e'x xi nnimi'n qa nti'taq antza. ⁹Qu'n na'mtaq tel qniky'a te a ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios, qa iltaq ti'j tu'n tjaw anq'intl Jesús kyxol kyimnin.

¹⁰Tu'npetzi'n, b'e'x o aja qjay.

**Tej tkub' tyek'in Jesús tib' twutz
Mariy, aj Xle'n
(Mr. 16:9-11)**

¹¹Me ante Mariy aj Xle'n b'e'x kyij pe'n tzama ttzi jul. N-oq' wen, me tzmataq n-oq', kub' k'we' tu'n tokx tka'yin tojxi jul. ¹²Ex xi tka'yin kab'e angel, sjanin kyxb'alin tok, ex q'uqleqetaq ja' okxi q'o'n t-xmilil Jesús, jun, ja' tkub'etaq twi' Jesús, ex juntl ja' ite'kutaq tqan. ¹³Xi kyqanin angel te: ¿Qya, tiqu'n n-oq'a?

Xi ttzaq'win Mariy: Tu'ntzi'n ma txi q'i'n wAjawa, ex nti' b'i'n wu'n ja' ma kub'e q'o'ne.

¹⁴Noqx nb'ajkutaq tq'ma'n lu'n, ajtz meltz'aj twutz, ex tli wa'ltaq Jesús tk'atz, me mix ele tniky' te qa a Jesús.

¹⁵Xi tqanin Jesús te: Qya, ¿Tiqu'n n-oq'a? ¿Altzin kye ntjyo'n?

Kub' t-ximin Mariy qa ataqjo xq'uqil ch'laj te tqan lob'j, ex xi tq'ma'n te: Tata, qa ay o txi q'inte, q'ma'ntza we'y, ja' xkub'e tq'oniy, tu'n nxi'y jyolte.

¹⁶Me ante Jesús xi tq'ma'n te: iMariy!

Atzin te' qya xi meltz'aj, ex xi tq'ma'n toj kyyol aj Judiy: iRaboni! Atzin tz'elpine, Xnaq'tzil toj qyol.

¹⁷Xi tq'ma'n Jesús te: Mi tzalaja noq tu'n ma chin tli'y, ex ma chin ok tmeko'n qa ayinjil'y, qu'n na'mx njaxa tuk'a nMa'n. Qu'n aj njaxa toj kya'j, tzul jun tzaljb'il nimxix te te'y, aj tul

Xewb'aj Xjan toj tanmi'n te jun majx. Me kux txi'y, ex q'ma'nxa tqanil kye nxnaq'tzb'i'n, a k'u'jlinqexix wu'n.

Chkujiy kyjalun:

Kchin jawixa tk'atz Dios, a nMa'n ex kyMa'n.

Ex ma chin kani'n tuk'a nDiosa, a axjo kyDiosa.

¹⁸Ikytzi'n, b'e'x xi' Mariy, aj Xle'n q'malte qe'y, a awo'y t-xnaq'tzb'in, ex tzaj tq'ma'n: Ma nli we' qAjaw.

Ex tzaj tq'ma'n qe'y tkyaqiljo otaq b'aj tq'ma'n Jesús te.

**Tej tkub' tyek'in Jesús tib' kywutz
t-xnaq'tzb'in
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-
18; Lc. 24:36-49)**

¹⁹Ax q'ijjo, a tnejil q'ij te seman, toj qniky'in ok qchmo'n qib'a junx, ex otaq tz'etz qjpu'n ja, tu'n qxob'ila kye nejinel kye aj Judiy. Jun paqx kub' we' Jesús qxola, ex tzaj tq'ma'n qe'y: Qexit kyk'u'ja, ex tzalajxit kyanmi'n.

²⁰Tej tb'aj tq'ma'n ikyjo, i tzaj tyek'in tq'ob' qe'y exsi'n t-xuk'. Ex b'e'x o jaw tzalajxa, te' tok qka'y'i'n qAjaw.

²¹Liwey tzaj tq'ma'n Jesús juntl majl qe'y: Qexit kyk'u'ja, ex tzalajxit kyanmi'n. Ikytzi'n tze'nku we', ma chin tzaj tchq'o'n nMa'n b'inchil tajb'il, ex ikyx kyeji'y, kchi xel nchq'o'n.

²²Tej tb'aj tq'ma'n ikyjo, xi t-xupin qib'aja, ex tzaj tq'ma'n qe'y: Kyk'mo'nxa Xewb'aj Xjan. ²³Kxel nq'o'n kyokli'n tu'n kytzaj kyk'mo'n xjal toj nkawb'ila. Ikytzi'n, ankye te k'wel kyq'ma'n qa ma najsit til, ok k'wel najsit te til te jun majx. Ex ankye te' mi kub' kyq'ma'n qa ma najsit til, kukx kyjel ten te' tjaq' til.^a

**Tej tkub' tyek'in Jesús
tib' twutz Tmas**

²⁴Me ante Tmas, a jun t-xnaq'tzb'in Jesús, a toktaq tb'i, Kwa'ch, nti'taq te', te' tul Jesús. ²⁵Atzaj te' t-xi qq'ma'n te qa otaq qli'y qAjaw, tzaj tq'ma'n qe'y: Qa mix nli'y tky'ixlb'in tq'ob', ex qa mi

^a 20:23 Mt. 16:19; 18:18.

s-okx nlimo'n twi' nq'ob'a kyojjo ja' okxi kxb'il; ex qa mi s-okx nq'o'n nq'ob'a toj t'xutil t-xuk', nlayx txi nnimi'n.

²⁶Tb'ajlinxi' wajxaq q'ij, ok qchmo'n qib'a toj jun ja. Tojjo q'ij anetzi'n, attaq Tmas quk'iy. Exla qa jpu'ntaq ja, jun paqx kub' we' Jesús qxola, ex o ok tq'ob'i'n, ex tq'ma: Qexit kyk'u'ja, ex tzalajxit kyanmi'n.

²⁷Ex jun paqx xi tq'ma'n te Tmas: Q'omix twi' tq'ob'a tzalu'n, ex ka'yinqetzjiy nq'ob'a. Ex nuqpinxjiy tq'ob'a, ex q'omixa toj nxuk'a. Mi jawje tk'u'ja; qala' tz'okxa jun nimil twutzix.

²⁸Tu'npetzi'n, xi tzaq'win Tmas te: Ay wAjaw, ex nDiosa.

²⁹Xi tq'ma'n Jesús te: Tmas, ¿Man txi tnimi'n noq tu'n ma chin tli'y? Me ky'iwlinqexix kye', a mi x'in kyli'y, me ma txi kynimin.

**Tej tq'ma'nte Juan tiqu'n
kub' ttz'ib'in u'j lo**

³⁰Ex kub' tb'inchin Jesús nimku techil tipin qwutza, tu'n qka'ylaja kyil', a nti' kub' tz'ib'it tojjo u'j lo. ³¹Me ayetzi'n tz'ib'inqe tzalu'n, noq tu'n t-xi kynimi'n qa a Jesúsjo a Crist, a Tk'wal Dios. Qu'n qa ma txi kynimi'n ikyjo, ktenb'il kychwinqila, a nlay b'aj.

**Tej tkub' tyek'in Jesús tib' juntl
majl kye t-xnaq'tzb'in**

21 ¹Tb'ajlinxi' tkyaqiljo lo, tzaj tyek'in juntl majl Jesús tib' qwutza, a awo'y t-xnaq'tzb'in, ttzij Nijab' Tiberias. Kub' tb'inchin toj jun tumil kyjalu'n: ²Junxtaq ite! Simun Pegr; Tmas, aj toktaq tb'i, Kwa'ch; tuk'ax Natanael, aj Caná te Galiley; ex majqoxa tk'wal Zebedey; ex kyuk'al kab'e t-xnaq'tzb'in.

³Tzaj tq'ma'n Simun Pegr qe'y: Ma chinka kyixilch.

Ex xi qtzag'win te: Ikyqox qeji'y, ma qoxa tuk'iy.

B'e'x o xi'y, ex o jaxa toj jun bark. Me tojjo qniky'in, nti'xtaq jun kyix otaq tzyet.'^v

⁴Me atzaj te' ch'ixtaq qel sqix, kub' tyek'in Jesús tib' ttzi nijab', me mix ele qniky'a te qa ataq Jesús. ⁵Tu'npetzi'n, tzaj tq'ma'n qe'y: Q'aa, ¿Nti'xsin jun kyix ma tzyet kyu'n?

Xi qtzag'wi'n: Nti', qo chiji'y.

⁶Tzaj tq'ma'n Jesús qe'y: Xo'nkuxji'y kypa'y toj juntl ttxlaj bark, toj kyman q'ob'a, ex kchi tzyetil kyix.'^w

Ikytzin kub' qb'inchinji'y. Tb'ajlinxi' ikyjo, mix jatza pa qu'n toj a', tu'n talil txqan kyix tkuxtaq toj.

⁷Me ayin we' in xi q'ma'nte te Pegr: Ate qAjawjo, nchiji'y.

Noqx te' tok tb'i'n Pegr ikyjo, qa a qAjaw, b'e'x ok tq'o'n t-xb'alin, a otaq tz'el ti'n, ex b'e'x xi t-xo'n tib' toj a', tu'n tkanin tk'atz Jesús. ⁸Awotzin qe' o kani'n tзма ttzi a' tuk'a bark qititin tel pa tu'n bark nojnin kyuk'a kyix. Nya najchaqtaq oto'y ttzi nijab', b'alaqa noq kyaje ech. ⁹Atzaj te' qku'tza twi' tx'otx', knet jun q'aq' qu'n, otaq kub' po'nj, tokxtaq jun kyix tib'aj tuk'a jun wab'j.

¹⁰Tzaj tq'ma'n Jesús qe'y: Kyintza junjun kyix ti'jjo tзма xjatz kyu'n.

¹¹Ante Simun Pegr jax toj bark ex tzaj qititinljo pa tu'n, tзма ttzi tz'awin. Ante pa nojntaq kyuk'a txqan kyix ma nmaq wen, oxlajaj toj wajxaq k'al' kyb'aj. Exla qa ma nintz kyb'aj, me mix laqje pa kyu'n.

¹²Tu'npetzi'n, tzaj tq'ma'n Jesús qe'y: Ku kytzaja wa'l te qlixjexh.

Mix jun qxola xi qaninte te: ¿Ankyetaq? qu'n b'i'n qu'n qa a qAjaw.

¹³Ex jun paqx tzaj laq'e Jesús qk'atza, ex jaw tzyu'n wab'j toj tq'ob', exsin tzaj tq'o'ntz qe'y, ex ikyx oke kyixjo tu'n.

¹⁴Atzin toxin majjo kub' tyek'in Jesús tib' qwutza, a awo'y t-xnaq'tzb'in, a otaqxi jaw anq'in kyxol kyimnin.

Tej tkyij toqxenin Jesús taq'in Pegr

¹⁵Qb'ajlinxi wa'n te qlixje, xi tqanin Jesús te Simun Pegr: Simun, ay tk'wal Juan, ¿Tzuntzin nchin ok tk'u'jli'n nimxixtl tze'nku tkyaqiljo te twutz tx'otx'?

^v 21:3 Lc. 5:5. ^w 21:6 Lc. 5:6. ^x 21:11 Oxlajaj toj wajxaq k'al, 153 n-ele.

Atzin te Pegr xi tzaq'win te: Ikytzi'n wAjaw, ojtzqi'n tu'n qa nimx waja ti'ja.

Xi tq'ma'n Jesús te: Ka'yinqektzinjiy tal ne'x nimil, tze'nku jun kyik'lel kyil'j tal tal trit.

¹⁶Xi tqanin juntl majl Jesús te Pegr: Simun, ay tk'wal Juan, ¿Tzuntzin nchin ok tk'u'jli'n?

Xi tzaq'winl Pegr: Ikytzi'n wAjaw, ojtzqi'n tu'n qa nimx waja ti'ja.

Xi tq'ma'n Jesús te: Ka'yinqektzinjiy nimil, tze'nku jun kyik'lel kyil'j trit.

¹⁷Toj tox majintl xi tqanin te Pegr: Simun, ay tk'wal Juan, ¿Twutzxixsin, qa taja wi'ja?

Ante Pegr b'e'x jaw b'isin, tu'n otaq xi tqanin Jesús oxe maj te, qa n-ok tk'u'jlin. Ex xi tq'ma'n: WAjaw, a te ojtzqilte tkyaqil, ex ojtzqi'n tu'n qa wajxixa ti'ja.

Xi tq'ma'n Jesús te: Ka'yinqektzinjiy nimil, tze'nku jun kyik'lel kyil'j trit.

¹⁸Ay Pegr, kxel nkujsin te'y, qa tej q'axtaqa, tzun n-ok tk'lo'ntaq tk'u'ja tu'n x tib'xa, tu'n t-xi'y noq ja' taji y tu'n t-xi'y. Me ajtzin ttiji'n, kxel k'lo'n kyu'n xjal tu'n t-xi'y toj tze, ex kxel tjajin tq'ob'a tu'n tkyima.

¹⁹Tej t-xi tq'ma'n Jesús ikyjo, xi tyek'in jun tumil tze'n tu'n tkyime Pegr, ex tze'n tu'n tjawe tnimsin tb'i Dios, aj tel tjajin tq'ob' twutz jun cruz.

Tb'ajlinxi' ikyjo, xi tq'ma'n l te: Lipeka wi'ja.

Tej tyolin Juan ti'jx

²⁰Atzaj te' tajtz meltz'aj Pegr, xi tka'yin qa lipcheqintztaqa ti'jxi Jesús, qu'n k'u'jlinqinxixtaqa tu'n. Ex ayinxji'y, a intintaq ttxlaj Jesús, tej t-xi nqani'n te: WAjaw, ¿Ankye kxel q'ontiy toj kyq'ob'xjal?

²¹Atzaj te' wok ka'yin tu'n Pegr, xi tqanin te Jesús: WAjaw, ¿Yajtzin te' lo? ¿Ti'tzila te' kb'ajil ti'j?

²²Xi tzaq'win Jesús: Qa waja tu'n tte'n, aj xi nmeltz'aja, ¿Ti'n te taj ti'j? Qala' lipek te wi'ja.

²³Tu'n petzi'n, jun paqx el tqanil kyxoljo nimil, qa ayi'n nyataq tu'n nkyima. Me atzin te Jesús, mix tq'maye ikyjo, qa mitaq tu'n nkyima. Qala' o tq'ma qa ti'taq te Pegr taj ti'j, qa intinxtaqa, aj tul Jesús mo minaj.

²⁴Ex ayinxji'y jun t-xnaq'tzb'in Jesús, a ma nli'y tkyaqiljo o b'aj, ex nxi nq'o'n tqanil ti'j, ex b'i'n wu'n qa twutzxixjo tkyaqiljo ma kyij ntz'ib'i'n.

²⁵Nimku txqantl ti' o b'ant tu'n Jesús tib'aj tkyaqiljo, a ma kyij ntz'ib'i'n tojjo u'j lo. Noqit kub' tz'ib'it junjun tb'inchb'in Jesús kyojjo nimku u'j, minatla xb'ant tk'u'yitjo u'j toj tkyaqil twutz tx'otx'.